

VIII
9-37240
c.

OBRTNO SPISJE

Sestavil

ANTON FUNTEK

Druga, bistveno neizpremenjena izdaja.

V Ljubljani 1904.

Natisnil in založil Dragotin Hribar.

37240, VIII, f. c

OBRTNO SPISJE

Sestri

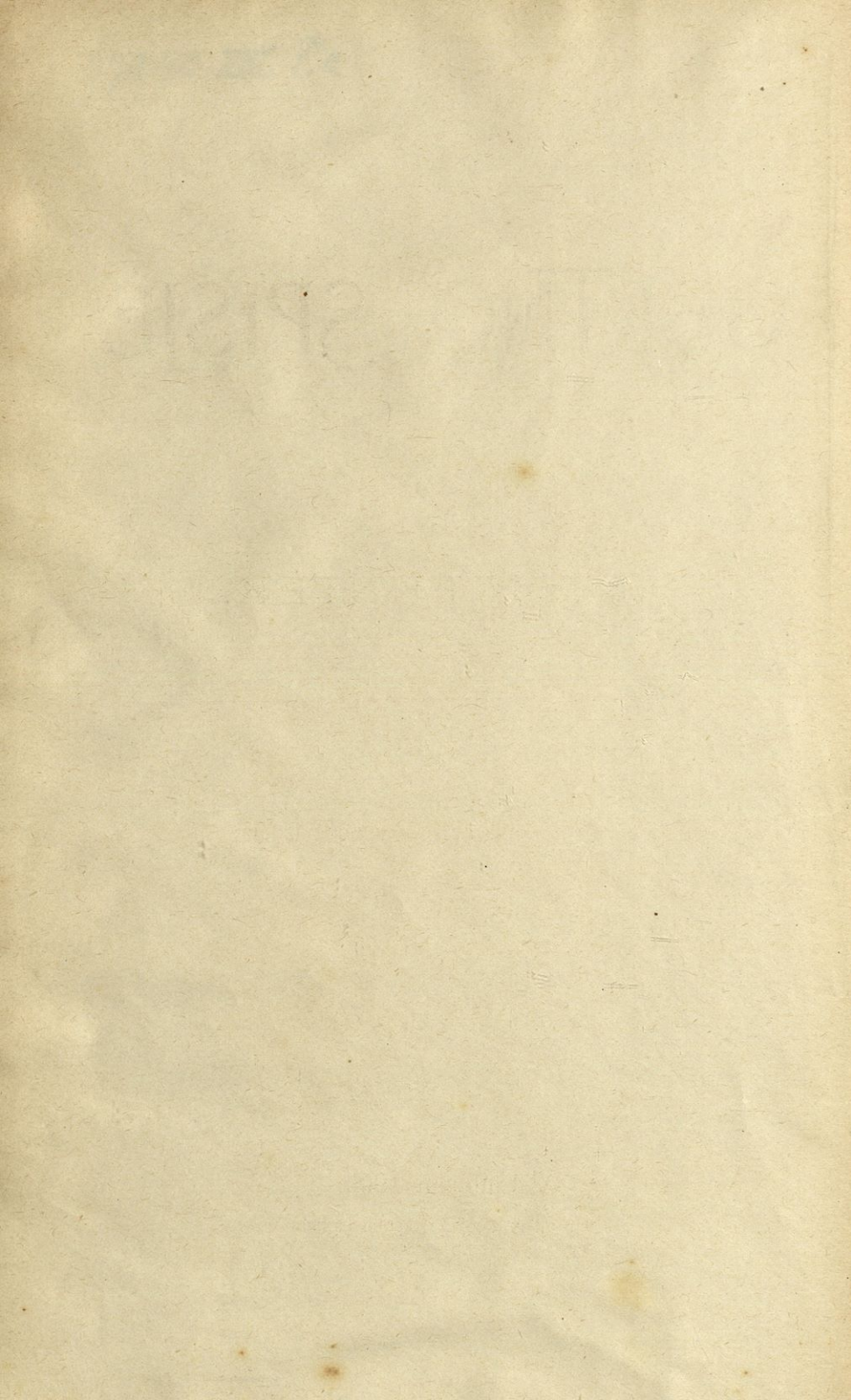
ANTON FUNTER

Ljubljana, Slovensko narodno gledališče Ljubljana

V Ljubljani 1901

Iskanje in izdaja: Dr. J. J. J. J.

OBRTNO SPISJE

Sestavil

ANTON FUNTEK.

Druga, bistveno neizpremenjena izdaja.

V Ljubljani 1904.

Natisnil in založil Dragotin Hribar.

C. kr. ministrštvo za uk in bogočastje je z razpisom z dne
3. oktobra 1892, št. 16.237, to knjigo splošno pripustilo za učno
rabo na obrtno-nadaljevalnih šolah s slovenskim učnim jezikom.

030041741

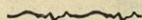
Vsebina.

	Na strani.
O poslovnih sestavkih vobče	1
I. Poslovna naznanila	3
1. Napisi na trgovskih tablah	3
2. Naslovni listki	5
3. Javna naznanila	6
Poslovno dopisovanje	12
O pismih vobče.	12
O zavitku in zunanjem naslovu	15
Dopisnice in zalepke	16
Zakaj je treba hraniti pisma	18
O najvažnejših poslovnih pismih	18
1. Okrožnice ali cirkulari	18
2. Ponudbe ali oferti	20
3. Naročilna pisma	25
4. Pisma, s katerimi sklepamo trgovske posle	28
5. Povpraševalna pisma pri netočnih naročilih.	30
6. Pisma z računi	32
7. Pisma pri plačilih	36
8. Potrdilna pisma	39
9. Pozvedna pisma	41
10. Priporočilna pisma	44
11. Prosilna pisma	46
12. Zahvalna pisma	48
13. Opominjevalna pisma	50
14. Opravičevalna pisma.	52
15. Pritožbe	54
16. Odpovedi	56
III. Telegrami (brzjavna poročila)	58
IV. Listine	60
1. Prejemni listi.	61
2. Spremní in nasprotni listi	62
3. Hranilni (depozitni) listi.	64
4. Zastavni listi.	66
5. Dolžna pisma (obligacije).	68
6. Poroštveni listi.	71
7. Boni.	72
8. Pobotnice	73

	Na strani.
9. Umrtvilni (amortizacijski) listi	78
10. Nakaznice (asignacije)	79
11. Izpričevala	81
12. Vozni listi	83
13. Carinske deklaracije	86
14. Reverzi ali zavezni listi	87
15. Pogodbe	89
<i>a)</i> Učne pogodbe	89
<i>b)</i> Plačilne pogodbe	92
<i>c)</i> Najemne pogodbe	97
16. Pooblastila	99
V. Vloge pri uradih	103
O stanovskih razmerah obrtnikov	105
1. Nastop samostojnega obrta	105
<i>a)</i> Kakšni so obrti. — <i>b)</i> Kakšni so pogoji za samostojno obrtovanje. — <i>c)</i> Kako je zglašati svobodne obrte. — <i>d)</i> Kako je zglašati rokodelske obrte. — <i>e)</i> Kako naj zglašajo zlatarji ali srebrarji svoj obrt. — <i>f)</i> Kako je prositi koncesije (dopustila) dopuščenim obrtom. <i>g)</i> O obrtarini in dohodarini.	
2. O stanovskem razmerju za obrtovanja	120
<i>a)</i> Kako je zglašati podružnice. — <i>b)</i> Kako je zglašati obrtovalnice. — <i>c)</i> O izložnih omarah in vratnih izlogah. — <i>d)</i> O poslovodnikih in zaupnikih. — <i>e)</i> Kako se uradnim potem odpovedujejo stanovanja i. t. d. — <i>f)</i> Kako je ravnati, kadar se opusti obrt.	
3. Splošne osebne razmere obrtnikov	134
<i>a)</i> Kako je treba prositi sprejema v občinsko zvezo. — <i>b)</i> Kako je prositi domovinskega lista. — <i>c)</i> Kako je prositi določila domovinske pravice.	

Dodatek.

I. Določila o zakonitem zavarovanju trgovske firme	141
II. Določila o protokolirani firmi	142
III. Poštna in brzojavna določila	143
A. O pisemski pošti	143
B. O vozni pošti	148
C. O brzojavu in telefonu	153
D. O poštni hranilnici	154
<i>a)</i> Hranilni promet. — <i>b)</i> Čekovni promet.	
IV. O kolkovini	155
V. Določila o delavskih knjižicah in izpričevalih	157
VI. Rokodelski in dopuščeni obrti	159
VII. Naslovi	164

○ poslovnih sestavkih vobče.

Kakor pri spisih sploh, nam je treba tudi pri poslovnih sestavkih paziti na to, da so lahkoumevni in lepi.

Kdor čita to, kar pišemo, mora natančno razumeti vsako našo posamično misel; poleg tega mu mora slog ugajati. Zato piši vselej pravilno, čisto, točno in jasno; piši tudi kratko, blaglasno in dostojno. Kadar se ravnaš po teh pravilih, lahko rečemo, da pišeš dobro, kakor zahtevamo od izobraženega obrtnika.

Pravilen pa je sestavek, kadar prav rabiš in postavljaš sleherno besedo. Vedeti moraš n. pr. tudi, kdaj pišemo veliko začetno črko, kdaj postavljamo vejico, podpičje, piko in druga ločila, izkratka: Ravnaj se po slovniških pravilih!

Čist je sestavek, kadar se skrbno izogiblješ vsega, kar bi bilo na kvar književnemu jeziku; ne piši torej izprijenih besed, kakršne slišiš pri neizobraženih ljudeh, nego rabi take besede, kakršne nahajaš po dobrih slovenskih knjigah. Ako bi n. pr. pisal „žnidar“ ali „tavžent“ namesto „tisoč“, ne bi pisal čiste slovenščine. Tudi ne rabi brez potrebe tujih besed, ako poznaš lepe domačinke; reci torej rajši „stroj, podoba“ nego „mašina, figura“. Brez strahu pa smeš rabiti besede, ki so že popolnoma udomačene, akotudi niso prvotno slovenske, recimo „pošta, lokomotiva“ i. t. d.

Točen je sestavek, ako poveš vsako misel z jasnimi, prikladnimi besedami. Ako zapišeš n. pr. „Umetnik je izdelal lepo podobo“, se nisi izrazil točno, ker ne vemo, ali je ta umetnik slikar ali kipar in ali je ta podoba naslikana, izsekana od kamena ali izrezljana od lesa.

Jasen je sestavek, ako pišeš tako, da bralec precej ve, kaj hočeš povedati. Ne rabi torej predolгих stavkov; piši samo to, kar je neizogibno treba; izpuščaj težkoumevne tuje besede; ne rabi

visokoletečih besed za navadno, preprosto misel. Kar se ti zdi posebno važno, podčrtaj; piši v odstavkih in naposled piši vsako črko razločno, da se spisek lahko bere.

Kratek je sestavek, ako se izogiblješ vsega, česar ni treba pisati.

Blagoglasen je sestavek, ako se zdi tebi in drugim prijeten, kadar ga čitaš na glas. Ne kopiči torej besed, ki se težko izgovarjajo, ali zgolj enozložnic ali besed, ki se glase podobno.

Dostojen je sestavek, ako rabiš samo take besede, ki ne žalijo nikogar; zato piši spodobno. Kadar priporočaš blago, ga ne hvalisaj, saj se dobro blago samo hvali! Če govoriš o izdelkih drugih obrtnikov, jim priznaj, kar so vredni; govori odločno, vendar ne tako, kakor bi vedel edino ti, koliko so vredni.

Končno je tudi brezuvetno potrebno, da poznaš zakonita določila o svojem obrtu. Nahajaš jih v „Obrtnem redu“, „Trgovskem zakoniku“ in tudi po drugih predpisih in ukazih. Obrtnik, ki jih ne pozna, bi utegnil imeti sitnosti pri sodišču; zakaj izgovor, da ni poznal zakona, ne opravičuje nikogar.

V tej knjigi so pri posamičnih poslovnih sestavkih kakor tudi v „Dodatku“ navedena poglobljena zakonita določila o obrtnem poslovanju.

I. Poslovna naznanila.

Poslovnim naznanilom prištevamo:

1. napise na trgovskih tablah;
2. naslovne listke (adresne karte) in
3. javna naznanila po časopisih in naznanila po uličnih oglih.

1. Napisi na trgovskih tablah.

(Schilderaufschriften.)

Kdorkoli ima delavnico ali prodajalnico, mora po § 44. „Obrtnega reda“ z dne 15. marca 1883. leta rabiti primerno zunanje oznamenilo na svojem obrtovališču ali stanišču. Ime, s katerim trži, se imenuje firma (tvrdeka). Ta obseza po navadi ime obrtnikovo, namreč krstno in rodbinsko ime, ter se mora popolnoma razločevati od firme drugih obrtnikov. Vsaka firma je zakonito zavarovana; kdaj zakrivi obrtnik v tem oziru prestop, to določa § 49. „Obrtnega reda“. (Glej „Dodatek“ I.)

Firmo podpisuje navadno gospodar sam. Vendar se utegne zgoditi, zlasti pri večjem obrtu, da si najame koga, ki v njegovem imenu opravlja trgovske ali obrtne posle. Takšen prokurist tudi podpisuje firmo, toda vselej z dostavkom „per procura“ („s pooblastilom“, ppa); n. pr.

ppa Anton Kos (firma)
Ivan Rak (prokurist).

Ako se združita dva obrtnika (ali tudi več), da skupno opravljata obrt, nastane trgovska družba. Tedaj sme podpisovati firmo vsak udeleženec, ako namreč tudi njegovo ime stoji na firmi.

Kadar je obrt tolik, da preseza navadno rokodelstvo, ali kadar trži obrtnik tudi z blagom, ki ga ne izdeluje sam, mora svojo firmo naznaniti trgovskemu sodišču, ki jo zapiše v trgovski zapisnik (register). Taka firma se imenuje protokolirana firma, in obrtnik ima vse tiste pravice in dolžnosti, ki jih navaja „Trgovski zakonik“ z dne 17. decembra 1862. leta. (Glej „Dodatek“ II.)

Firma se podpisuje:

1. na poslovnih pismih;
2. na tablah, ki jih imajo obrtniki nad prodajalnico, delavnico ali stanovanjem;
3. na javnih naznanilih, cenikih i. t. d.

Kar se tiče nadpisov nad prodajalnico, delavnico ali stanovanjem, rabijo obrtniki navadno preproste štirioglate table, na katerih stoji poleg njih imena zapisan stan; n. pr.

JÓŽEF HRÁST,
ključaničar.

Časih vidimo tudi napise, kakršne kažejo nastopni obrazci:

FRANC GOLOB,
prej PETER RUS.
Zaloga pohištvenega orodja.

Kljun & Rodè.
Trgovina z železom.

Mizar
MARTIN BOLE ml.*

* Da se loči od drugega mizarja Martina Boleta starejšega.

Napisi so tudi lahko pribiti na vratih ali na izlogah; vendar rabijo samo zato, da vemo, s čim trži obrtnik, kaj prodaja i. t. d. N. pr.

ZALOGA

SPECERIJSKEGA,
MATERIALNEGA

in

BARVARSKEGA
... BLAGA ...
SPIRITA, ŽGANJA

in

... DEŽELNIH ...
... PRIDELKOV ...

ZALOŦA

steklenega in beloprstnega
blaga,

okvirov za podobe,

zrcal,

razliĝnih svetiljk

in stekel za okna.

Tukaj

se kupuje

zlatnina,
srebrnina

in

drago kamenje

po

najvišji ceni.

Naloge. — 1. Kakšen napis na svoji tabli bi si priredil lonĝar, usnjar, klepar, krojaĝ (ki izdeluje samo moško obleko)?

2. Kako bi oznaĝil barvar nad vrati svoje prodajalnice, da ima v zalogi suhe in oljnate barve, lake in pokoste (firneŝe)?

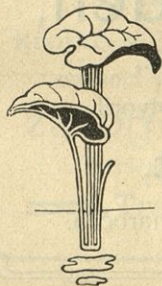
3. Kako bi oznaĝil pek na svoji izlogi, da peĝe kruh trikrat na dan?

2. Naslovni listki.

(Adreškarteni.)

Tako imenujemo majhna naznanila, natisnjena na moĝnem papirju, ki jih razpošiljajo trgovci in obrtniki trgovskim prijateljem ali sploh osebam, od katerih upajo dobiti naroĝil. Naslovni listki obsejajo ime obrtnikovo, njega obrt in bivaliŝĝe. Zvršeni morajo biti kolikor moĝi preprosto, torej brez nepotrebnih okraskov, vendar okusno.

Trĝovina s papirjem

VALENTIN HREN

LJUBLJANA, MESTNI TRG, 12.

PISNI PAPIR, ZALOGA ŖOLSKEGA
ORODJA, POSLOVNE KNJIGE, RISALNE
PRIPRAVE.

Naloga. — Napiši naslovni listek ljubljanskega mizarja Andreja Robina, ki je bil za svoje izdelke na dunajski svetovni razstavi odlikovan s srebrno svetinjo.

3. Javna naznanila.

(Öffentliche Ankündigungen oder Annoncen.)

Dandanes, ko je obrtno življenje izredno živahno, je časih treba, da obrtnik po javnih časopisih naznanja vse važnejše dogodke v svojem obrtovanju, bodisi, da ustanovi novo delavnico, ali da jo poveča, da se preseli, ali da vobče priporoča svoje izdelke. Oblike takim javnim naznanilom po časopisih ni določiti natanko, ker so dogodki v obrtnem ali trgovskem življenju jako različni; toliko pa vendar lahko rečemo vobče, da morajo biti vselej pisana kolikor moči kratko in ne pretirano. Važnejše stvari se v takih inseratih tiskajo z razprtimi ali z večjimi črkami.

V novejši dobi tudi raznovrstni koledarji razglašajo obrtniške inserate.

Časih — toda pri nas le malokdaj — vidimo javna naznanila posamičnih obrtnikov ali trgovcev pribita na uličnih oglih. Po vsebini in obliki so docela podobna naznanilom po časopisih; vendar se nabijajo na oglih le poročila o jako važnih trgovskih ali obrtnih stvareh, n. pr. o popolni razprodaji, preselitvi i. t. d.

Zgledi javnih naznanil po časopisih.

1. Krojač naznanja, da je otvoril delavnico.

Nizke cene ob najboljšem delu.	Martin Gruden, Prešernove ulice št. 12., vljudno naznanja, da je otvoril krojaški obrt, in se priporoča za prijazna naročila.
--------------------------------	--

2. Krčmar naznanja, da je prevzel
gostilnico.

Slavnemu občinstvu na-
znanjam, da sem prevzel

gostilnico

pri

„Belem volku“,

kjer se bodo dobivala
pristna dolenska, šta-
jerska in hrvaška vina
kakor tudi okusna mrzla
in gorka jedila. Skrbel
bom vselej, da bom točno
in vsestransko ustrezal
svojim častitim gostom.

Zodličnim spoštovanjem

Simon Romè.

3. Barvar naznanja, da se je
preselil.

Preselitev.

Podpisanec naznanja
vsem svojim častitim
naročnikom, da ima
odslej svojo barvar-
nico na

Marije Terezije
cesti števil. 1,

in se priporoča za na-
daljnja naročila.

V Ljubljani, dne
1. novembra 1900.

Martin Svetek,
barvar.

4. Krojač naznanja, da je pomnožil zalogo storjenega blaga.

ANDREJ KOLAR,

krojač v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 18.,
naznanja slavnemu občinstvu, da je izdatno pomnožil

zalogo storjenega blaga,

izvršenega po najlepših in najnovejših vzorcih.

== Trajno blago, najnižje cene. ==

5. Puškar priporoča svoje blago.

Za lovsko dobo

priporočam svojo bogato

zaloga lovskih pušk

in drugega **strelnega orožja** po jako nizki ceni.

— Na zahtevo pošljem tudi cenik brezplačno.

Matija Vode,

puškar v Ljubljani, Gledališke ulice šte. 3.

6. Železninar priporoča svojo zalogo stavbinskega orodja.

Trgovina z železnino **Valentina Svata**

v Ljubljani, Mestni trg šte. 11.,

ima vedno bogato

zalogo stavbinskega orodja:

lopat, krampov, orodja za podzemeljska dela, obojev za vrata in okna, nakrstov in ključanic, žrebljev iz žice, vijakov, železa, pločevine, žice, medenine, bakra, kositra, cinka, nakoval, precepov z vijaki in vrtal za ključaničarje in kovače, svedrov, pil in dlet.

Staro železo, medenina, baker, kositer in svinec kupuje vedno po najvišjih cenah.

7. Jermenar išče učenca.

Učenca,

ki je z dobrim uspehom dovršil ljudsko šolo,
sprejem takoj.

FRANC JUVAN
jermenar v Novem mestu.

8. Obrtnik, ki se ne imenuje, išče učenca.

Učenec,

močan, priden in pošten, se
sprejme takoj v **specerijsko
prodajalnico**. Natančneje pove
upravnništvo „Slov. Naroda“.

9. Tiskarna išče dveh črkostavcev.

Dva črkostavca,

zanesljiva in dobra v svojem poslu, sprejme **tiskarna lista**
„Edinost“ v Trstu, (via Torre bianca šte. 12).

10. Trgovski pomočnik želi izpremeniti službo.

Trgovski pomočnik,

prost vojaščine, izurjen v trgovini z me-
šanim blagom, želi izpremeniti svojo
službo. — Ponudbe pod naslovom:

„V. R. 12“, poste restante v Mariboru
vsaj do 20. t. m.

11. Knjigovodja išče službe.

Izurjen knjigovodja,

ki je dovršil trgovinsko
akademijo, zmožen nem-
škega, slovenskega in ita-
lijanskega jezika, z izvrst-

nimi izpričevali, išče primerne službe. — Blagohotne ponudbe na uprav-
ništvo tega lista pod naslovom: „B. P.“

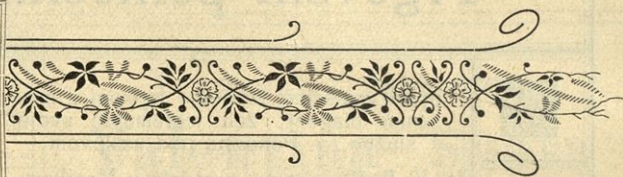
12. Mlinar naznanja, da proda mlin z žago.

Proda se iz proste roke
mlin z žago

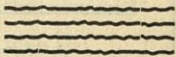
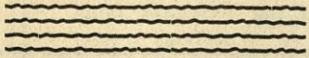
z jako ugodnimi pogoji.

Dotična pojasnila pri Ivanu Kmetu,
mlinarju v Borovnici.

13. Ključaničar naznanja, da odda delavnico v najem.

V najem se odda

ključaničarska
 delavnica

na pripravnem kraju blizu župne cerkve, z vso
potrebno pripravo, za dalje časa. Lahko jo upo-
rablja tudi kovač.

Natančnejši pogoji se zvedo pri lastniku

Mihaelu Končanu v Kropi.

14. Kovač naznanja, da zaradi preselitve odda kovačnico v najem.

Kovačnica v najem.	V večjem kraju na Dolenjskem ... ob véliki cesti, se odda ... ✦ ✦ kovačnica ✦ ✦ zaradi preselitve lastnikove. — Natančnejše pogoje pove iz prijaz- nosti upravništvo „Dolenjskih Novic“.
---------------------------------	---

15. Nekdo išče stanovanja.

Iščem stanovanja,

obsezajočega

dve sobi z vsemi drugimi potrebščinami.

Dotične ponudbe se sprejemajo na Dunajski cesti šte. 13,
II. nadstropje.

16. Oddaja se mesečna soba v najem.

Mesečna soba v najem. NA MESTNEM TRGU ŠT. 18, I. NADSTROPJE se odda prihodnjega meseca lepo opravljena mesečna soba s posebnim vhodom. Cena nizka. ☞ Natančneje se zve pri hišnem ☛☛☛☛☛☛☛☛ oskrbniku. ☛☛☛☛☛☛☛☛

Naloge. — 1. Peter Smole, črevljár v Ljubljani, Sv. Jakoba nabrežje, naznanja, da je ustanovil svojo delavnico.

2. Strugar Franc Sila naznanja, da je razširil svojo delavnico.

3. Mizar Anton Belič naznanja, da se je z Brega št. 5 preselil v Krojaške ulice št. 2.

4. Usnjar Matija Koren v Celju priporoča svojo zalogo usnja in različnih priprav za črevljárje.

5. Kamenar Juri Ličan se priporoča za kamenarska dela.

6. Tapetnik Pavel Vrban priporoča žimnice, divane, stole, otomane, garniture in dekoracije.

7. Zlatar Lovrenc Strel išče enega ali dveh učencev.

8. Kleparski pomočnik Matevž Grm išče službe.

9. Posestnik Ivan Malič oddaja gostilno s prostornim vrtom in pokritim kegljiščem.

10. Klobučar Andrej Slama prodaja svoj obrt zaradi bolehnosti.

11. Trгоvec Gregor Skale razprodaja zaradi preselitve svojo zalogo manufakturnega blaga.

12. Išče se prodajalnica mešanega blaga blizu železnice.

13. Vrtnar Valentin Pečar išče večjega vrta v najem.

Poslovno dopisovanje.

(Geschäftskorrespondenz.)

O pismih vobče.

Pisma ali listi so pismena poročila, ki jih pošiljamo ne-navzočim osebam. Pismo nadomešča ustni razgovor; zato je potrebno, da postavljaš in izbiraš besede tako ali še lepše kakor v ustnem razgovoru. Kar namreč zapišeš, to ostane; poleg tega je čisto že iz pisma razvidno, kakšen si sam. Piši oprezno in jasno, zakaj odposlano pismo se vedno lahko bere iznova; ako ni jasno, bi se utegnilo zgoditi, da bi bral kdo kaj drugega iz njega, nego si hotel pisati.

Kakor ti bodi dostojen govor, bodi dostojno tudi tvoje pismo. Priporočati se mora samo, in sicer že po zunanji obliki. Zato bodi njegov papir lep in gladek, ob kraju lično obrezan in ne pretenak, da ne prepušča tinte. Tinta bodi črna, pisava razločna; tudi črtati ali brisati ne smeš ničesar. To pa že zato ne, ker bi se morda pozneje ne vedelo, ali si popravljaj in brisal sam ali kdo drug. Kadar rabiš sipo, jo otresi, preden zapreš pismo; pazi tudi, da ga ne zamažeš s tinto.

Preden sploh jameš pisati, pomisli, kaj in komu pišeš, ali znancu ali višji osebi, kako ti je pisati in ali bi to, kar hočeš napisati, lahko povedal tudi z besedami. To so pravila, po katerih se ravnaj strogo, sicer tvoje pismo ni umevno, vrhutega ne tako, kakršno zahtevamo od izobraženega obrtnika.

Vsako pismo obsezaj:

1. datum, to je dan, mesec in leto;
2. nagovor;
5. uvod;
4. pravo vsebino;
5. podpis.

1. Datum.

Dan, mesec in leto pišemo pri poslovnih pismih vselej zgoraj na desni strani, in sicer eno ali dve vrsti pod robom. Časih stoji sicer datum na koncu pisma, vendar mora stati na koncu pisma samo tedaj, kadar pišeš odličnejši osebi, in sicer o stvareh, ki se ne tičejo naravnost obrtnih poslov; recimo, da se komu priporočaš, ali koga česa prosiš i. t. d.

2. Nagovor.

Nagovor je prav tako različen, kakor so različni stanovi. Za nagovor pusti dva ali tri prste pod vrhom prostora in potem zapiši na sredo vrste primeren naslov. Takšni naslovi so posvetnim osebam:

Ljubi prijatelj! — Dragi prijatelj! — Cenjeni prijatelj! — Blagorodni gospod! — Častiti gospod! — Velecenjeni gospod! — Preblagorodni gospod baron! — Visokorodni gospod grof! — Prevzvišeni knez! — Častita gospa! — Preblagorodna gospa! — Visokorodna gospa! —

Duhovne osebe nagovarjamo takole:

Častiti gospod! — Prečastiti gospod! — Visokočastiti gospod! — Premilostni gospod škof! — Prevzvišeni gospod! — Natančneje o naslovih glej v „Dodatku“.

Obrtnikom in trgovcem je vobče navada, da namesto vsakršnega naslova postavljajo ime, oziroma firmo obrtnikovo ali trgovčevo in nekoliko niže na desno stran njegovo bivališče; n. pr.

Gospod Ivan Drenik

v

Gorici.

3. Uvod.

V uvodu po navadi omenjamo, čemu in o čem pišemo pravzaprav. Uvod bodi kratek in se pričenjaj v pismih, s katerimi komu odgovarjamo, takole: „Cenjeno Vaše pismo z dne... sem prejel“; „Cenjeno Vaše poročilo z dne... v katerem omenjate...“; „Prijazno Vaše pismo z dne..., s katerim mi naznanjate, da...“ „Na cenjeni Vaš list z dne.. Vam odgovarjam, da...“ i. t. d. Kako se vobče pričenjajo pisma, to kažejo poznejši zgledi.

4. Vsebina.

Vsebina, to je tisto, o čemer hočemo pisati, se pričenja precej za uvodom. Ob levi strani puščamo (kakor že pri uvodu) navadno prostora za dva ali tri prste. Ako obenem s pismom pošiljamo kaj denarja, pišemo vsoto na novo vrsto in jo tudi podčrtamo.

Kadar pišeš o več stvareh, piši najprej o važnejši, potem o manj važni. O vsaki novi stvari poročaj v posebnem odstavku. — Piši kolikor mogoče kratko, točno in jasno, zlasti v strogo poslovnih pismih.

5. Podpis.

Preden se sploh podpišemo, rabimo nekatere obične besede ali stavke kakor: „Pričakovaje daljnjih Vaših naročil, se Vam priporočam z odličnim spoštovanjem vdani N. N.“ — Nadejem se, da sem Vam ustregel s poslanim blagom, in ostajam Vaš pokorni N. N.“ — „Upam, da mi tudi odslej ohranite častno

Svojo naklonjenost, Vaš N. N.“ — „Priporočevaje se daljnji Vaši prijaznosti, beležim s posebnim spoštovanjem N. N.“

Podpisujemo pa krstno in rodbinsko ime. Kadar pišemo tuji osebi, je treba zapisati tudi stan, rokodelstvo, službo i. t. d.

Obrtniki rabijo izvečine za svoja pisma večji papir, takozvano četverko (Quart), ker je prikladnejša za daljša poročila nego manjša osmerka (Oktav). Priporočno je tudi, da pišeš višjim osebam, ali sploh tistemu, ki mu hočeš izraziti spoštovanje, na večji papir. Odrezati ne smeš ničesar, najsi bi bila popisana morda samo polovica pole.

O zavitku in zunanjem naslovu.

Pisma zavijamo v zavitke ali kuverte. Pregiblujemo jih na polovico, časih tudi na tri ali štiri enake dele. Obrtniki rabijo za navadna poslovna pisma barvane zavitke iz konopljenega papirja; kadar pa pišejo višjim osebam, je treba vsekakor močnejšega, belega zavitka.

Zunaj na zavitku stoji naslov ali adresa. Ta obseza krstno in rodbinsko ime onega, ki mu je pismo namenjeno, vrh tega njega stan in bivališče. Umeje se samo po sebi, da mora biti naslov razločen in natančen, sicer je naslovljenca (adresata) najti težko ali celo ne. Pomniti je treba o naslovu še tole:

1. Ako pišeš v večje mesto, navedi tudi ulice in hišno številko; n. pr. Ljubljana, Mestni trg šte. 5;

2. ako je kraj, kamor pišeš, malo znan, mu pripiši tudi deželo; n. pr. Bolec—Primorsko;

3. kadar pišeš na kraj, ki ima isto ime, kakršno imajo drugi kraji, mu pripiši reko, gorovje, večji kraj ali zadnjo pošto; n. pr. Sv. Juri pri Kranju, Sv. Juri ob južni železnici; Šent Vid nad Ljubljano, Šent Vid pri Stični; Šmartin pod Šmarno goro; Sv. Križ pri Litiji; Toplice pri Zagorju, zadnja pošta Zagorje ob Savi;

4. dobro in priporočno je tudi, da pristaviš slovenskemu krajevnemu imenu nemško ali italijansko krajevno ime, kadar pišeš v deželo, kjer govore poleg slovenskega tudi nemški, oziroma italijanski jezik; n. pr. Velikovec—Völkermarkt; Koper—Capo d'Istria; kadar pa pišeš v deželo, kjer govore samo nemški ali italijanski, bodi ves naslov nemški, oziroma italijanski.

Na zavitka prednjo stran pritisni v desnem kotu poštno znamko ali marko; prilepiti znamko zadaj, kjer se pismo zapira, po poštnih predpisih ni dovoljeno.

Nekateri obrtniki in trgovci imajo na zavitka naslovni strani zgoraj natisnjeno svojo firmo; časih pa rabijo tudi pečatne znamke, na katerih stoji njih firma, da z njimi zapišajo svoja pisma.

Zaprto pismo lahko oddaš tako, da ga ne zapečatiš; lahko ga pa tudi zapreš s pečatnim voskom, na katerega pritisneš pečat z začetnicama svojega imena. Da bi pečatil z novcem, ni spodobno in tudi ne varno, ker bi utegnil kdo pismo odpreti, prečitati in ga iznova zapečatiti z enakim novcem.

Kadar oddaš pismo, po katero pride dotičnik sam na pošto, zapiši zunaj na naslovni strani besedi „poste restante“. Takisto postavljamo na zavitek besedo „Priporočeno“ ali „Rekomandirano“, kadar je pismo priporočeno. — Kadar pošiljaš v pismu denar, rabi uradni zavitek, kakršnih dobivaš na sleherni pošti; ondi je treba zunaj natanko označiti, koliko in kakšnih bankovcev pošiljaš.

Nekatera glavna določila o poštnih pošiljativah glej v „Dodatku“ III.

Dopisnice in zalepke.

(Korrespondenzkarten und Kartenbriefe.)

Kadar nimaš pisati obilo, rabiš s pridom tudi dopisnice ali korespondenčne karte in zalepke. Dopisnice se dobivajo po 5 h, zalepke po 10 h. Spredaj zapišeš na dopisnico naslov, zadaj pa, kar hočeš poročati.

Poštne zalepke so podobne pismom. Ob kraju imajo gumiran zobčast rob, ki ga je treba samo zmočiti, da zalepko zapreš; znotraj je prostor za pisanje, zunaj napišeš naslov.

Zgled, kako je pisati naslove.

Jožef Greben, ključaničar v Ljubljani.

Blagorodni gospod

Znamka

Franc Jelen,
trgovec

u

Kamniku.

Blagorodni gospod

Znamka

dr. Ivan Bole,
odvetnik

u

Mariboru.

(Marburg)

Zakaj je treba hraniti pisma.

Trgovski zakonik z dne 17. decembra 1862. leta, ki obseza vsa določila o trgovskem poslovanju, izrečno veli, da je treba prejeta pisma hraniti vsaj deset let in si pridržavati tudi prepise (kopije) odposlanih pisem. Ako bi nastal prepir v trgovskih stvareh, so poslovna pisma popoln dokaz; zato je izvestno dobro za obrtnika samega, da hrani pisma, in sicer po redu, kakor prihajajo in odhajajo.

Zamudno bi bilo prepisovati vsa odposlana pisma, in zato rabijo dandanes obrtniki in trgovci posebno kopirno tinto, s katero prepisujejo odposlana pisma v posebno knjigo, takozvani pismovni prepisnik (Briefkopierbuch).

O najvažnejših poslovnih pismih.

Poslovnim pismom pripadajo zlasti:

1. okrožnice ali cirkulari;
2. ponudbe ali oferti;
3. naročilna pisma;
4. pisma, s katerimi sklepamo trgovske posle;
5. povpraševalna pisma pri netočnih naročilih;
6. pisma z računi;
7. pisma pri plačilih;
8. potrdilna pisma;
10. priporočilna pisma;
11. prosilna pisma;
12. zahvalna pisma;
13. opominjevalna pisma;
14. opravičevalna pisma;
15. pritožbe;
16. odpovedi.

1. Okrožnice ali cirkulari.

(Rundschreiben oder Zirkulare).

Tako imenujemo natisnjene liste, ki jih razpošiljajo obrtniki različnim osebam, bodisi da priporočajo svoje izdelke, ali da naznanjajo važnejše izpremembe v svojem obrtu. Okrožnicam je oblika prav tista, kakršna je pismom sploh, samo namesto naslova

se navadno postavljata črki „P. n.“, to je „polnonaslovni“; važnejše stvari se tiskajo z razprtimi ali z večjimi črkami Okrožnice so, kolikor se dá, kratke in se razpošiljajo ponajveč v odprtih pismih, na katerih je prilepljena poštna znamka za 3 h.

Zgledi. — 1. Ključaničar Jakob Zavrl v Ljubljani naznanja, da je ustanovil svojo delavnico.

V Ljubljani, meseca maja 1903.

P. n.

Podpisanec se usojam naznanjati, da sem na Dunajski cesti šte. 8. ustanovil

ključaničarsko delavnico.

Trudil se bom, vsekdar ustrezati častitim svojim naročnikom z okusnimi in cenenimi izdelki kakor tudi kar najtočneje izvrševati vsakovrstne poprave, spadajoče v moj obrt; zategadelj upam, da me skoro počastite s Svojim naročilom.

Z odličnim spoštovanjem

Jakob Zavrl,
ključaničarski mojster.

2. Krojač Peter Režek v Celju naznanja, da je izročil svojo delavnico sinu Antonu.

P. n.

Usojam se naznanjati, da sem z današnjim dnem izročil svoj

== krojaški obrt ==

v Kovaških ulicah šte. 2.

svojemu sinu Antonu, in se pri tej priliki zahvaljam za obilo zaupanje, ki sem ga užival za desetletnega poslovanja. Obenem prosim, da ohranite to zaupanje tudi mojemu nasledniku, ki se bo vselej trudil, da bo točno in okusno izvrševal naročena dela.

S posebnim spoštovanjem

Peter Režek,
krojaški mojster.

V Celju, dne 1. oktobra 1902.

3. Mizar Juri Koren v Ljubljani naznanja, da se je preselil.

V Ljubljani, meseca novembra 1902.

P. n.

Podpisani mizarski mojster naznanjam, da sem se dne 1. t. m. iz dosedanjega bivališča v **Komenskega ulicah šte. 5. preselil na Marije Terezije cesto šte. 19.** in ondi odprl **docela pre-**
osnovano in bogato urejeno

mizarsko delavnico.

Prva skrb mi bo, kakor doslej vestno ustrezati častitim svojim naročnikom, kar mi bo tem lažje, ker sem najel novih, spretnih pomočnikov. Zato se vdano priporočam za vsa-
kršna dela, spadajoča v mojo stroko.

Z visokim spoštovanjem

Juri Koren,
mizarski mojster

Naloge. — 1. Krčmar Andrej Potokar naznanja, da je dne 1. julija 1900. leta prevzel popolnoma prenovljeno gostilnico „Pri zlatem jelenu“. Stregel bo z mrzlimi in gorkimi jedili, pristnimi dolensjkimi in štajerskimi vini in z graškim pivom.

2. Strugar Gregor Obreza naznanja, da bo nadaljeval obrt rajnega očeta.

3. Pek Jernej Strnad naznanja, da bo odslej prodajal tudi moko.

4. Kamenar Franc Radej se priporoča za cerkvena kamenarska dela, kakor: oltarje, tabernakeljne, lece, obhajilne mize, kropilne kamene, cerkveni tlak i. t. d., ter naznanja, da ima vedno v zalogi nagrobne spomenike po izbranih vzorcih ali po svojem načrtu.

2. Ponudbe ali oferti.

(Anerbietungsschreiben oder Offerte.)

Ponudbe imenujemo pisma, s katerimi se priporočamo za delo ali ponujamo blago. Ponudbe so dvojne: pošiljamo jih lahko več osebam, ki jim obenem prilagamo zapisnik svojega blaga

s pristavljeno ceno (cenik), vzorce ali zglede, ali pa jih pošiljamo naravnost posamičnikom. Prve ponudbe so izvečine tiskane, podobne okrožnicam, druge pa so kaj različne in se ravnaajo po tem, kar ponujamo.

Zgledi.

A. Ponudbe, namenjene več osebam.

1. Vinko Božič, črevljar v Gorici, priporoča svoje blago.

V Gorici, dne 1. julija 1901.

P. n.

Ker sem izdatno razširil svojo delavnico in bogato pomnožil svojo zalogo storjenega blaga, mi bo moči ustrezati tudi obsežnejšim naročilom, in sicer po jako nizki ceni.

V prilogi Vam torej pošiljam svoj najnovejši

c e n i k,

iz katerega blagoizvolite posneti ceno mojih črevljarskih izdelkov.

Nadejem se, da me skoro počastite s Svojim naročilom,

s posebnim spoštovanjem

Vinko Božič,
črevljarski mojster.

2. Steklar Pavel Sovič v Ljubljani pošilja cenik steklenega in beloprstnega blaga.

V Ljubljani, dne 1. marca 1901.

P. n.

Dovoljujem si Vam poslati spodaj natisnjeni

c e n i k

svojega steklenega in beloprstnega blaga, ki ga imam vedno v zalogi in ga prodajam po najnižji ceni.

Z odličnim spoštovanjem

Pavel Sovič,
steklar.

CENIK

Pavla Soviča, steklarja

v Ljubljani, Prešernove ulice 8.

	Od		Do	
	K	h	K	h
Navadna stekla za okna, 2·4 m ²	4	—	4	80
Belgijska 2 mm močna, m ² po	2	80	—	—
„ 3 „ „ „ „	3	60	—	—
Navadne steklenice:				
100 izvodov po 2 l	36	—	56	—
„ „ „ 1 „	19	—	36	—
„ „ „ 1/2 „	12	—	22	—
„ „ „ 1/4 „	8	—	14	—
„ „ „ 1/8, 1/10 l	7	—	—	—
Kozarci	—	06	—	24
Vrčki za pivo	—	12	—	50
Navadno beloprsteno blago:				
časiče	—	12	—	20
skledice	—	16	—	80
krožniki	—	08	—	16
Navadni cilindri, 100 izvodov	6	—	—	—
Svetilnice za petrolej	—	30	16	—

Naloge. 1. Krojač Valentin Sokol priporoča s cenikom zalogo storjenega blaga za gospode in dečke. (Zimski paletoti od K 40— do K 110—, zimske suknje od K 40— do K 100—, plašči od K 48— do K 90—, ogrtači od K 24— do K 90—, menčikovi od K 40— do K 100—, jesenske in pomladanske obleke od K 28— do K 52—, poletne obleke od K 22— do K 36—, ogrtači za dečke od K 12— do K 36—, obleke za dečke od K 8— do K 24—).

2. Mizar Matija Kos priporoča s cenikom zalogo zvršenega pohištva. (Šifoni od K 28— do K 36—, dvojni šifoni od K 44— do K 76—, umivalne omare od K 22— do K 60—, ponočne omarice od K 10— do K 32—, postelje od K 24— do K 70—, mize od K 12— do K 32—, stoli od K 2·60 do K 16—, divani od K 54— do K 100—, kredenčne omare od K 90— do K 200—, toaletne mizice od K 12— do K 48—, igralne mizice od K 6— do K 32—, predalniki od K 30— do K 44—, omare za knjige od K 40— do K 70—, obešala za obleko od K 12— do K 24—). Cenik je posebe priložen pismu.

B. Ponudbe, namenjene posamičnikom.

1. Matija Golob, tapetnik v Ljubljani, pošilja Ivanu Skali v Kočevju cenik svojega blaga.

V Ljubljani, dne 7. julija 1903.

Gospod Ivan Skala

v Kočevju.

*Ustrezaje Vaši pismeni želji z dne 4. t. m.,
Vam pošiljam v prilogi ilustrirani cenik svojega
blaga in obenem dostavljam, da bi Vam cene,
navedene v tem ceniku, znižal za 5%, ako bi proti
gotovemu plačilu naročili več blaga iz moje de-
lavnice.*

*Nadejem se, da mi skoro poverite obsežnejše
naročilo, ki ga hočem izvršiti točno in, kakor upam,
na Vašo popolno zadovoljnost.*

Z odličnim spoštovanjem

Matija Golob.

2. Kipar Peter Brest se ponuja župniku za zgradbo velikega oltarja.

Prečastiti gospod župnik!

Zredel sem po časopisih, da namerjate v novosezidani cerkvi postaviti veliki oltar v gotskem slogu.

Ker sem dosihdob že zvršil mnogo oltarjev, med njimi tudi dokaj takih v gotskem slogu, se Vas usojam prositi, prečastiti gospod, da bi mi blagoizvolili nakloniti omenjeno delo. Svojemu pismu prilagam svoj narisek velikega oltarja v Ormožu, ki sem ga iz lesa izdelal za ondoto cerkev; blagovolite se iz njega uveriti, da bi po strogo umetnostnih načelih zvršil oltar za Vašo cerkev, ako bi prejel takšno delo.

Izvolite, prečastiti gospod, sprejeti zagotovilo izrednega spoštovanja, s katerim se podpisujem

Vam vdani

Peter Brest,
kipar.

V Mariboru, dne 15. maja 1900.

3. Kolar Franc Zorec se ponuja posestniku, da bi izdelal nov gospodarski voz.

Blagorodni gospod!

Zvedel sem, da hočete kupiti nov gospodarski voz, in se Vam zategadelj usojam ponujati svojo službo. Dokaj let že izdelujem razno-tero gospodarsko orodje gospodu Andreju Krasu, graščaku v Zalesju, tako, da je popolnoma zadovoljen. Voz bi veljal okoli 500 K; narejen pa bi bil, kakor si dovoljujem zagotavljati, trdno in prikladno, tako da bi docela ustrezal Vašim zahtevam.

Nadejem se, da mi blagovolite izročiti zgoraj navedeno delo, in se beležim

Vaš prevdani

Franc Zorec,
kolar.

V Trziču, dne 5. junija 1900.

Naloge. — 1. Opekarnar Marko Gričar ponuja posestniku opeko za zgradbo nove hiše.

2. Mizar Martin Črne prosi trgovca s papirjem, da bi pri njem naročal risalne deske. Cena: štev. 5. po 50 h; štev. 6. po 70 h; štev. 7. po 1 K 4 h; štev. 8. po 1 K 50 h; štev. 9. po 2 K; štev. 10. po 3 K; štev. 11. po 4 K 50 h in štev. 12. po 6 K 50 h.

3. Krovce Luka Čop se priporoča župniku, da bi s skriljem pokrill novo cerkev.

3. Naročilna pisma.

(Bestellungsbrieфе.)

Naročilna pisma pišemo, kadar hočemo komu izročiti delo, ali kadar želimo od koga, da bi nam poslal blago.

Kadar izročamo delo, je seveda važno, da se natančno dogovorimo o ceni in plačilu; prav tako je treba, da določno navedemo, kakšno bodi naročeno blago, koliko in kdaj hočemo plačati zanje.

Zgledi. — 1. Barvar Ivan Jereb v Radovljici piše Andreju Kolarju v Trstu, naj mu pošlje cenik barvarskega blaga.

V Radovljici, dne 25. maja 1901.

Gospod Andrej Kolar

v

Trstu.

Prosim Vas vljudno, da mi blagovolite poslati cenik Svojega barvarskega blaga.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Jereb,
*barvar.**

2. Klepar Jakob Slak v Novem mestu naroča pri Petru Sitarju v Ljubljani strešne pločevine.

V Novem mestu, dne 7. januarja 1900.

Gospod Peter Sitar

v

Ljubljani.

Za nekatere poprave na tukajšnji cerkvi potrebujem okoli 20 snopičev strešne pločevine po 16 plošč. Delo mora biti izvršeno v dveh mesecih in se plača precej, ko ga izgotovim. Vljudno Vas torej prosim, blagovolite mi naznaniti, ali bi mi hoteli poslati rečeno pločevino, dostavljeno na moj dom, za K 40.—, in sicer proti temu, da me za plačilo počakate dva meseca.

Ako ste s tako prodajo zadovoljni, Vas prosim prijazno, da mi izvolite blago precej poslati in me obenem obvestiti o Svoji pošiljatvi.

S posebnim spoštovanjem

Jakob Slak,
klepar.

* Taki dopisi se tudi pišejo na dopisnice.

3. Trgovec Karol Gruden v Kranju naroča pri vožarju Antonu Križu v Kamniku konjskih podprog.

V Kranju, dne 2. septembra 1900.

Gospod Anton Križ

v Kamniku.

V svoji trgovini potrebujem vsako leto vožarskega blaga, zlasti konopljenih podprog, širokih po $1\frac{1}{2}$ dm, kakršne so zapisane v Vašem ceniku. Naročati jih hočem odslej pri Vas, ako bi jih oddajali po zmerni ceni.

Pošljite mi vsaj do 10. t. m. 300 m sivih in 200 m svetlih podprog.

Drago mi bo, ako to moje naročilo provzroči i nadaljnja naročila.

Z odličnim spoštovanjem

Karol Gruden.

4. Krojač Blaž Skok v Postojni naroča pri trgovcu Ivanu Stolu v Ljubljani raznega blaga.

V Postojni, dne 1. julija 1900.

Gospod Ivan Stol

v Ljubljani.

Prosim Vas, pošljite mi kar najhitreje:

10 m črne grebenaste tkanine po K 13.—,

10 „ sive raševine . . . „ „ 5.— in

15 „ te nozelenega peruvična „ „ 9.50.

Svoj dolg v znesku K 322.50 poravnám čez tri mesece ; za sedaj pa Vas prosim, da ga postavite na moj račun.

Z vsem spoštovanjem

Blaž Skok.

5. Mizarski mojster Peter Krsnik v Sodražici naroča pri gozdarju Martinu Rudi v Kočevju smrekovih desak.

V Sodražici, dne 15. marca 1901.

Gospod Martin Ruda

v Kočevju.

Prosim Vas vdano, da mi izvolite poslati 20 m³ smrekovih desak.

Deske naj bodo 5 m dolge, 30 cm široke in 2 cm debele; m³ ne sme veljati nad K 28.— brez voznine, ki jo plačam sam.

Obenem, ko odpošljete deske, me blagorolite obvestiti o Svoji pošiljavi.

S posebnim spoštovanjem

Peter Krsnik.

6. Mizar Tomaž Bučar preklicuje svoje naročilo.

Na Vrhniki, dne 1. julija 1900.

Gospod Rudolf Dolžan

v Borovnici.

Izvestno ste že prejeli pismo z dne 30. m. m., s katerim sem naročil 200 m² finih orehovih furnirjev. Ker jih ne potrebujem več, preklicujem svoje naročilo.

S posebnim spoštovanjem

Tomaž Bučar,
mizarski mojster.

7. Krojač Jakob Skalar v Litiji naroča pri trgovcu Jožefu Stojanu v Ljubljani tkanine za poletne obleke.

V Litiji, dne 30. maja 1903.

Gospod Jožef Stojan

v Ljubljani.

Prosim Vas, pošljite mi čim prej zopet

12 m tkanine za poletne obleke,

prav take, kakršno ste mi blagovolili poslati dne 1. maja t. l.; dotični znesek pa mi postavite na račun.

S posebnim spoštovanjem

Jakob Skalar,
krojač.

Naloge. — 1. Knjigar Andrej Rožnik v Trstu naroča pri tvorničarju Simonu Orehu v Gorici 1 sklad (ris) konceptnega papirja šte. 71. in 2 sklada pisarniškega papirja št. 63.

2. Kovač Franc Grčar v Logatcu naroča pri železninarju Petru Zamejcu v Ljubljani 3 dleta po 1 K 50 h, dvoje ščipalk po 2 K, 25 *kg* težko nakovalo za 26 K, 6 angleških trioglatih pil, dolgih po 25 *cm* in 3 goste pile po 3 K 20 h.

3. Črevljar Mihael Tratnik na Premu naroča pri usnarju Luki Ježu v Vipavi 1 kožo za podplate za 8 K in 1 ducat lakiranih kož, *kg* po 7 K 40 h.

4. Krojač Andrej Brodnik v Radečah naroča trgovcu Jožefu Sušniku v Ljubljani, naj mu pošlje nekaj vzorcev zimskega sukna.

5. Barvar Anton Cvet v Celju naroča trgovcu Pavlu Zoranu v Mariboru, naj mu pošlje cenik barvarskih priprav, ker hoče razširiti svojo delavnico.

6. Barvar Anton Cvet v Celju naroča pri trgovcu Pavlu Zoranu v Mariboru 500 *kg* kristalizirane sode, 100 *kg* po 5 K, in 500 *kg* kalcinirane sode, 100 *kg* po 21 K 20 h.

4. Pisma, s katerimi sklepamo trgovske posle.

(Briefe bei Abschließung von Geschäften.)

Ponudbe v naročilnih in ponudnih pismih prejemnik lahko sprejme ali odkloni. Trgovski posel je sklenjen samo takrat, kadar prejemnik ponudbo sprejme, ali kadar izreče, da hoče izvršiti dotično naročilo.

Po zakonitih določilih že kupimo blago, ako ga naročimo; če obrtnik naše naročilo sprejme, je kup končno sklenjen.

V pismih, s katerimi sklepamo trgovske posle, moramo navajati:

1. vse stvari, ki jih hočemo kupiti ali prodati;
2. kupno ceno, in sicer v gotovini;
3. natančno določilo, kdaj in kje naj se izroči blago.

Zgledi. — 1. Mizar Tomaž Skrinjar v Radovljici naroča pri železninarju Francu Trčku v Ljubljani kopirno stiskalnico.

V Radovljici, dne 5. marca 1900.

Gospod Franc Trček

v Ljubljani.

Kopirno stiskalnico, ki mi jo ponujate s cenjenim listom z dne 3. t. m., kupim za K 15.40 ter Vas obenem prosim, da mi jo pošljete nemudoma, ko prejmete to pismo Denar Vam pošljem koncem tega tedna po poštni nakaznici.

S posebnim spoštovanjem

Tomaž Skrinjar,
mizar.

2. Mizar Marko Pirnat v Šent Vidu nad Ljubljano naroča pri železninarju Francu Tičku v Ljubljani nekaj obličev.

V Šent Vidu nad Ljubljano, dne 1. aprila 1903.

Gospod Franc Trček

v Ljubljani.

Glede na Vaš cenik, Vas prosim, blagovolite izročitelju tega pisma, Jožefu Jeranu, oddati:

2 brazdarja	po K 1.60,
5 dražnikov	„ „ 2.50 in
5 spahalnikov	„ „ 4.80.

Jožefu Jeranu sem naročil, naj Vam proti potrjenemu Vašemu računu precej izplača znesek

K 39.70 za navedene obliče.

S spoštovanjem

Marko Pirnat.

3. Kovač Ivan Poniž v Cerknici naroča pri trgovcu z lesom Juriju Veselu na Rakeku $3\frac{1}{2}$ m² drv.

V Cerknici, dne 1. oktobra 1901.

Gospod Juri Vesel

na Rakeku.

Ker ste mi s cenjenim listom z dne 28. m. m. poročili, da mi prodaste m² drv po K 29.20, Vas prosim, da mi nemudoma pošljete $3\frac{1}{2}$ m² po imenovani ceni.

Z vsem spoštovanjem

Ivan Poniž,
kovač.

4. Steklar Jernej Golja v Radečah naroča pri tvornici za steklo v Zagorju naokenskega stekla.

V Radečah, dne 8. maja 1900.

Slavna tvornica za steklo

v Zagorju.

Prosim Vas, da mi nemudoma pošljete 10 snopičev naokenskega stekla po 6 plošč, merečih 48 dm². Znesek Vam pošljem precej, ko prejmem to pošiljatev.

Z odličnim spoštovanjem

*Jernej Golja,
steklar.*

Naloge. — 1. Strojnik Jakob Porenta v Cerkljah poroča usnarju Mihaelu Kreku v Kranju, da kupi 14 volovskih kož, ako mu jih dá po 36 K in ga za plačilo počaka tri mesece. Če je zadovoljen, naj mu jih precej pošlje.

2. Knjigovezec Simon Kalan v Kamniku naroča pri trgovcu s papirjem Francu Pavlinu v Ljubljani, naj mu najpozneje do konca meseca pošlje 4 sklade papirja po 11 K in 50 *kg* lepenke po 36 K. Znesek naj mu postavi na račun.

3. Črevljar Gregor Mrak v Loki poroča trgovcu s šivalnimi stroji Matevžu Ogorelcu v Ljubljani, da kupi šivalni stroj, ki mu ga je ponudil za 120 K, ako mu ga pusti za 110 K in ga za plačilo počaka 14 dni.

5. Povpraševalna pisma pri netočnih naročilih.

(Anfrageschreiben bei ungenauen Bestellungen.)

Utegne se zgoditi, da prejmemo naročilno ali ponudno pismo, ki ni toli jasno, da bi mogli završiti prodajo. Tedaj moramo pisati dotičnemu naročniku ali ponudniku, naj nam poroča natančneje, česa želi; n. pr.

1. kaj in koliko naj odpošljemo ali zvršimo;
2. iz česa naj izdelamo naročeno blago;
3. kakšna mu bodi mera;
4. kako bodi barvano, morda tudi okrašeno;
5. kam in kdaj naj ga odpošljemo;
6. koliko veljaj blago;
7. kdaj ali v koliko rokih se bo plačalo.

Zgledi. — 1. Mizar Peter Gestrin v Ljubljani vpraša graščaka Nikolaja Ōrla na Trati, kakšna bodi plošča naročeni kredenčni omari.

Blagorodni gospod!

Cenjeno Vaše pismo z dne 10. t. m. sem prejel in Vas vdano zahraľjam za častno naročilo.

Da bi pa naročeno kredenčno omaro zvršil kar najhitreje, Vas moram najprej še prositi pojasnila, ali bodi plošča iz belega ali iz sivega marmorja.

Pričakovaje Vašega prijaznega odgovora,

ostajam z odličnim spoštovanjem vdani

Peter Gestrin,

mizar na Starem trgu št. 30.

V Ljubljani, dne 12. julija 1900.

Blagorodni gospod Nikolaj Ōrel,
graščak

na

Trati.

2. Črevľjar Lovrenc Jug v Ptuj u vpraša usnjarja Antona Legata v Mariborn, ali bi moral ponujeno usnje precej plačati ali šele pozneje.

V Ptuj u, dne 5. januarja 1903.

Gospod Anton Legat

v

Mariboru.

Na cenjeno Vaše pismo z dne 2. t. m. Vam odgovarjam, da bi rad naročal usnje iz Vaše zaloge, ker mi prija jo vzorci, poslani na ogled, in ker se mi tudi cena ne zdi previsoka. Ker pa v Svojem listu ne omenjate, ali bi Vam moral blago plačevati precej ali šele črez mesec dni, Vas prosim o tej stvari prijaznega poročila.

Z vsem spoštovanjem

Lovrenc Jug,
črevľjar.

3. Kolar Juri Źerjav v Kropi vpraša tvorničarja Valentina Kodra v Kranju, ali bodi naročeni voz narejen preprosto ali nekoliko ličneje, ter prosi, naj mu naznani, koliko bi plačal zanj.

Blagorodni gospod!

Dne 4. t. m. ste blagoizvolili naročiti voz, ki bi ga radi imeli zvršenega vsaj do srede prihodnjega meseca.

Ker pa v Svojem cenjenem listu ne poročate, ali bodi voz kar preprost ali izdelan nekoliko ličneje, Vas vljudno prosim, da mi blagovoljno naznanite, koliko bi plačali zanj.

*Nadejem se, da mi skoro pošljete prijazno pojasnilo,
in ostajam*

Vaš prevdani

*Juri Žerjav,
kolar.*

V Kropi, dne 6. maja 1901.

Blagorodni gospod

*Valentin Koder,
tvorničar*

v

Kranju.

Naloge. 1. Tesar Andrej Ploj v Dolini vpraša župnika Mihaela Požarja v Škocjanu, kdaj bi mogel postaviti podstrešje na novi cerkvi, ker dotični nalog tega ne določuje.

2. Krojač Luka Gregorin v Ljubljani vpraša posestnika Jožefa Zagorca Dobu, kakšne barve bodi naročena zimska suknja.

3. Tapetnik Jakob Žužek v Gorici naznanja uradniku Francu Šegi v Tolminu, da je naročeni divan z obema naslänjačema vred zvršen, in vpraša, kam naj pošlje to opravo, ker je čul, da se Šega prihodnji mesec preseli v Kobarid.

6. Pisma z računi.

(Briefe mit Rechnungen.)

Račune pošiljamo naročnikom kar v pismu, ali pa jih tudi pišemo na poseben list, ki ga prilagamo pismu.

V pričetku pisma izvečine omenjamo naročilno pismo ali ustno naročilo; nato naznanjamo, da smo naročilo zvršili, in končno prosimo, naj se račun poravna. Navada je tudi, da se na koncu pisma priporočamo za daljnja naročila ali želimo, da bi bil naročnik zadovoljen s poslanim blagom.

Računi sami morajo biti kolkovani. O kolkovanju veljajo ta določila:

1. Računi do všteti 20 K so prosti;
2. računi od 20 K do všteti 100 K je treba kolkovati z 2 h za vsako polo;
3. račune od 100 K dalje kolkuj z 10 h za vsako polo.

Vzgledi. — 1. Urar Matija Jeraj v Ljubljani pošilja zasebniku Rudolfu Staretu v Postojni naročeno uro in verižico; račun je v pismu.

Kolek

Blagorodni gospod!

Izvrševaje ustno Vaše naročilo z dne 3. t. m. Vam pošiljam danes

1 zlato žepno uro za	. . . K	90— in
1 zlato verižico	„ . . . „	60—
skupaj torej „	. . . K	150—

Nadejem se, da sem Vam ustregel, in se obenem priporočam za daljnja naročila.

Z odličnim spoštovanjem vdani

Matija Jeraj,
urar.

V Ljubljani, dne 6. februarja 1900.

Blagorodni gospod

Rudolf Stare,
zasebnik

v Postojni.

2. Črevljar Ivan Lah v Ljubljani pošilja ob koncu leta posestniku Vinku Žagarju v Loki račun.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1902.

Blagorodni gospod!

Ob koncu leta si Vam dovoljujem poslati račun za črevljarsko blago, ki ste ga blagoizvolili naročiti v letošnjem letu, in se obenem priporočam daljnji Vaši naklonjenosti. Zagotavljam Vas, da hočem vselej po svojih močeh točno izvrševati cenjena Vaša naročila.

Proseč Vas, da o priliki poravnate znesek, ki ga izkazuje priloženi račun, ostajam

s posebnim spoštovanjem

Ivan Lah,
črevljar.

Račun

gospodu Vinku Žagarju, posestniku v Loki.

		K	h
1902	Kolek za 2 h.		
$\frac{3}{1}$	1 par novi h škornjev od teletine . .	16	80
$\frac{12}{2}$	1 par juhtenih škornjev poddelal . .	9	—
$\frac{1}{3}$	1 par škornjic podšil	3	—
$\frac{5}{8}$	1 par novih črevljev iz tkanine . . .	4	—
Skupaj .		32	80
V Ljubljani, dne 31. decembra 1902.			
Ivan Lah.			

3. Trgovec s pohištvom Ivan Mraz v Beljaku pošilja c. kr. profesorju Francu Ribarju v Beljaku pismo z računom.

V Beljaku, dne 13. avgusta 1901.

Gospod Franc Ribar,

c. kr. profesor

v Beljaku.

Zahvaljevaje Vas za naročilo z dne 10. t. m., se usojam obenem predložiti nastopni račun o naročenem pohištву in upam, da Vam bo prijala tako izvršitev kakor cena.

Priporočevaje se za daljnja naročila,

se podpisujem

z odličnim spoštovanjem

Ivan Mraz.

Račun

Kolek

gosp. Fr. Ribarju, c. kr. profesorju v Beljaku.

Poslal sem Vam na Vaš cenjeni račun in Vašo nevarnost

1901.				
avgusta	13.	1 kredenčno omaro s ploščo od sveto- anskega marmorja in z nasadkom	K 130	—
"	13.	6 stolov po	K 16—	" 96 —
"	13.	3 tunijske preproge po	" 13—	" 39 —
skupaj . . .			K 265	—

Ivan Mraz.

4. Rokavičar Anton Podboj v Celovcu pošilja Jožefu Ogrinu v Velikovcu naročene rokavice in prilaga račun.

V Celovcu, dne 10. junija 1903.

Gospod Jožef Ogrin

Kolek

v

Velikovcu.

Izvrševaje cenjeno Vaše naročilo z dne 1. t. m., Vam naznanjam, da sem danes na Vaš čislani naslov poslal

5 ducatov prima glacé-rokavic za gospode, enogumbastih, s patentiranim šivom, za katere mi izvolite poslati znesek

K 101—, k temu troške za zaboj in poštnino

" 1.80, torej skupaj

K 102.80.

Želeč, da bi bili zadovoljni s poslanimi rokavicami, se priporočam za daljnja naročila s posebnim spoštovanjem

Anton Podboj,
rokavičar.

Naloge. — 1. Krznar Simon Ličan v Krškem pošilja posestniku Jakobu Nemcu v Boštanju podšitih zajčjih kož za 16 K. Račun je v pismu.

2. Tkalec Gregor Suša v Ljubljani pošilja kramarju Jakobu Strletu v Motniku 40 m najboljšega platna po 1 K 20 h, 2 ducata platnenih robcev, ducat po 7 K 60 h in 20 m rdečebelo pisanega kanafasa po 1 K 10 h. Račun je priložen pismu.

3. Mizar Ivan Gorup v Trziču pošilja trgovcu s papirjem Andreju Brusu v Kranju 20 risalnih desak po 70 h in 20 risalnih desak po 1 K 4 h.

4. Kovač Franc Justin v Žužemberku pošilja posestniku Petru Rusu v Mokronogu ob koncu leta pismo z računom. Naredil je 2 novi sekiri po 1 K 4 h, okoval nov voz za 16 K, naredil 2 verigi po 4 K 90 h, podstavil 2 lemeža za 2 K 30 h, naredil 2 lopati po 1 K.

7. Pisma pri plačilih.

(Begleitbriefe bei Zahlungen.)

Svoja plačila poravnavajo obrtniki jako različno, izvečine pa tako:

1. preden še dobe naročeno blago, plačajo ali ves znesek ali le nekoliko;

2. kadar prejmejo blago, plačajo precej ves znesek;

3. plačajo na račun samo nekaj, ostanek pa v določenih delih (obrokih);

4. plačajo blago o dogovorjenem času;

5. dado namesto gotovine prodajalcu menico.

Kadar poravnaš dolg, preden bi ga moral, ti mora dovoliti upnik odbitek ali skonto. Prav tako smeš zahtevati odbitka pri menici, ako jo poravnaš, preden je treba. Takšen odbitek se imenuje diskont ali eskompt.

Kadar komu pošljemo plačilo, obenem prosimo, naj nam plačilo potrdi.

Zgledi. 1. Steklar Matija Podobnik v Metliki pošilja tvornici za steklo v Kočevju 60 K in naroča steklenih plošč.

V Metliki, dne 2. oktobra 1900.

Slavna tvornica za steklo

Kočevju.

Pošiljate Vam K 60—, prosim da mi pošljete 250 m² ²⁶/₁₆ plošč stekla na moje ime.

S spoštovanjem

Matija Podobnik, steklar.

2. Kovač Matija Sever v Brežicah pošilja železninarju Tomažu Oblaku v Celju denar za prejeto železnino.

V Brežicah, dne 5. septembra 1900.

Gospod Tomaž Oblak

v Celju.

Prejemši naročeno železnino, Vam pošiljam v gotovini

K 54.80

in Vas obenem prosim, da mi izvolite potrditi ta znesek.

Z odličnim spoštovanjem

Matija Sever,
kovač.

3. Črevljar Ivan Trpin v Loki plača usnjarju Jožefu Končanu v Ljubljani nekoliko na račun.

V Loki, dne 12. decembra 1902.

Gospod Jožef Končan

v Ljubljani.

Dne 27. m. m. ste mi poslali račun za prodano mi usnje v znesku

K 157.84, od katerih Vam danes pošiljam

„ 101.84 po poštni nakaznici. Ostanek

K 56.— prejmete meseca januarja 1903.

Z vsem spoštovanjem

Ivan Trpin,
črevljar.

4. Ključaničar Jernej Križaj v Trebižu pošilja železninarju Valentinu Gorniku v Celovcu namesto gotovine menico.

V Trebižu, dne 1. julija 1900.

Gospod Valentin Gornik

v

Celovcu.

Cenjeno Vaše pismo z dne 27. m. m. obseza račun o naročeni železnini v znesku

K 269.96. Obenem ste mi poslali v podpis name potegnjeno menico za

K 269.96, v dan 24. septembra po Svoji naredbi,
ki Vam jo danes podpisano vračam.

S spoštovanjem

Jernej Križaj,
ključaničar.

5. Stavbinski mojster Julij Zagorjan v Trstu poravnava svoj dolg pri trgovcu z lesom Martinu Krenemu na Rakeku namesto dne 31. decembra že dne 15. novembra.

V Trstu, dne 15. novembra 1900.

Gospod Martin Kremen

na

Rakeku.

Zaradi večje gotovine mi je mogoče svoj račun z dne 1. t. m., izplačati dne 31. decembra t. l. v znesku K 451.—, poravnati že sedaj.

Zato Vam pošiljam v gotovini

K 449.30, s katerimi je po odbitih 3% skonta

„ 1.70 moj dolg v znesku

K 451.— izplačan.

Proseč Vas, da mi pošljete potrdilno pismo, ostajam s prijaznim pozdravom
vdani Vam

Julij Zagorjan,
stavbinski mojster.

Naloge. — 1. Rokavičar Matija Zarnik v Kočevju pošilja strojarju Ivanu Božiču v Ljubljani 100 K in naroča kož, kakršnih mu pošilja po navadi.

2. Kovač Juri Dimnik v Medvodah pošilja železninarju Francu Sajetu v Kranju 151 K 64 h za poslano železnino.

3. Črevljar Mihael Ogorek v Zalogu poravna pri usnjarju Luki Brusu v Ljubljani dne 1. oktobra z 2% odbitkom svoj dolg v znesku 536 K, ki je izplačen šele dne 1. decembra.

4. Klobučar Peter Slavec v Metliki naznanja krznarju Antonu Koscu v Novem mestu, da mu je po poštni nakaznici poslal 150 K na račun svojega dolga v znesku 300 K. Za ostanek prosi, naj ga še nekoliko počaka.

5. Tesar Andrej Omahen na Bledu pošilja oskrbništvu griške graščine kot prvi rok 400 K na račun za prejeti stavbinski les v skupnem znesku 1200 K.

6. Krojač Simon Smrekar v Središču pošilja trgovcu Jakobu Dejaku v Ptuj za svoj dolg v znesku 241 K 70 h menico za isti znesek, izplačno v treh mesecih.

8. Potrdilna pisma.

(Bestätigende Briefe.)

Potrdilna pisma so ona pisma, s katerimi priznavamo, da smo prejeli blago ali denar.

V takih pismih navajamo:

1. koliko smo prejeli blaga ali denarja;
2. kako in čemu smo porabili prejeti znesek.

Potrdilna pisma je treba kolkovati kakor pisma z računi.

Zgledi. — 1. Trgovec z lesom Juri Sodar v Kamniku potrjuje tesarju Štefanu Klasu v Kranju, da mu je poslal 231 K 40 h za hrastove hlode.

V Kamniku, dne 8. januarja 1900.

Gospod Štefan Klas

v Kranju

Kolek

Potrjujem Vam, da ste mi dne 5. januarja tek. l. za prejete hrastove hlode poslali

K 231.40 h, s katerim zneskom je moja terjatev poravnana.

Zahvaljevaje Vas za prijazno naročilo, Vas obenem uverjam, da bom vselej točno in drage volje ustrezal Vašim željam.

S posebnim spoštovanjem

Juri Sodar.

2. Zidarski mojster Marko Gorjan v Celju potrjuje posestniku Matiji Knezu v Šent Juriju, da je prejel zadnji rok njegovega dolga.

V Celju, dne 1. aprila 1900.

Gospod Matija Knez

v Šent Juriju.

Kolek

Prejemši znesek

K 300— kot poslednji rok Vašega dolga, Vam potrjujem, da je sedaj Vaš račun popolnoma poravnán, in Vas prijazno prosim, da mi tudi nadalje blagovolite poverjati zidarske posle.

Z vsem spoštovanjem vdani

Marko Gorjan,
zidarski mojster.

3. Trgovec Franc Srebre v Ljubljani potrjuje krojaču Petru Bricu v Mengišu, da je prejel na račun 55 K.

V Ljubljani, dne 3. novembra 1902.

Gospod Peter Bric

v Mengišu.

Kolek

S cenjenim Vašim pismom z dne 1. novembra t. l. sem prejel na račun svoje terjatve

K 55— in sem Vam ta znesek odpisal v svojih knjigah.

Veselilo me bo, ako skoro iznova naročite kaj blaga; v tej prijetni nadi

ostajam s prijaznim pozdravilom

vdani

Franc Srebre.

Naloge. — 1. Kamenar Juri Rožnik v Moravčah potrjuje stavbinskemu mojstru Valentinu Barletu v Ljubljani, da je prejel 200 K kot prvi rok za kamenarska dela.

2. Krojač Jakob Petrič v Novem mestu potrjuje gospodarju Pavlu Zagorcu v Šent Mihelu, da mu je poslal 55 K za zvršeno obleko.

3. Mizar Andrej Zore v Gorici poroča posestniku Matevžu Skalarju v Kanalu, da mu je odpisal poslanih 51 K.

9. Pozvedna pisma.

(Erkundigungsschreiben.)

Treba je časih, da pozvedujemo o osebah, ki se nam n. pr. ponujajo v službo, ali tudi o blagu, ki bi ga radi kupili. Tedaj napišemo pozvedno pismo, v katerem točno navedemo, kaj hočemo zvedeti. Pozvedujemo pa n. pr.

1. ali je kdo vreden našega zaupanja;

2. ali je pomočnik, ki se nam ponuja, res priden, spreten delavec;

3. ali je blago takšno, da nismo na škodi, ako ga kupimo.

Često se tudi dogaja, da pozvedujemo, kdaj in s kakšnimi pogoji bi se nam zvršilo naročilo, ali koliko bi stalo delo, ki ga hočemo naročiti.

Kadar pozvedujemo o osebah, je treba vsekakor pristaviti v pismu, da ne bomo povedali nikomur, kar se nam poroči. Ako pozvedujemo o kom, čigar imena ne sme vedeti nihče razen trgovskega prijatelja, ki mu pišemo, ne navajamo tega imena v pismu samem, nego ga zapišemo na poseben listek.

Vzgleđi. — 1. Kleparski mojster Luka Prelec v Ljubljani pozveduje pri kleparju Jakobu Grumu v Gorici o pomočniku Petru Kobetu.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1902.

Gospod Jakob Grum

v Gorici.

Danes se je oglasil pri meni za pomočnika Peter Kobe, doma iz Tolmina, ki je baje doslej delal v Vaši delavnici.

Ker bi prav sedaj potreboval spretnega delavca, Vas vljudno prosim, blagovolite mi naznaniti, ali je navedeni Peter Kobe dober in zanesljiv v svojem poslu in ali ga sploh morete priporočati.

Zagotavljam Vas, da hočem porabiti cenjeni Vaš odgovor, za katerega Vas zahvaljam že sedaj, samo zase, in ostajam

s posebnim spoštovanjem

vdani Vam

*Luka Prelec,
kleparski mojster.*

2. Trгоvec z vinom Martin Zelen v Ljutomeru pozveduje pri trgovcu Gregorju Podobniku v Radgoni, ali je krčmar Anton Kotar zanesljiv plačnik.

V Ljutomeru, dne 2. marca 1900.

Gospod Gregor Podobnik

v

Radgoni.

Radgonski krčmar gospod Anton Kotar mi je izrazil pismeno željo, da bi proti trimesečnemu plačilu kupil nekaj sodov ljutomerškega vina. Ker mi je znano, da ste že dalje časa z rečenim gospodom v trгorski zvezi, Vas prosim, da bi mi blagohotno poročili, ali je zanesljiv plačnik in kakšno je njegovo denarno razmerje.

Uverjam Vas, da mi bo Vaše prijazno naročilo zgolj v zasebno porabo,

in ostajam z odličnim spoštovanjem

vdani

Martin Zelen.

3. Srebrninar Franc Stroj v Gorici pozveduje pri trgovskem prijatelju Ivanu Kralju v Solkanu, kakšna je namizna srebrnina umršega Matije Repiča.

Gospod Ivan Kralj

v

Solkanu.

Kakor sem zvedel iz časopisov, se bo dne 10. t. m. razprodajala zapuščina umršega Matije Repiča, v kateri je tudi nekaj namizne srebrnine.

Bodite toli prijazni in naznanite mi, kakšna je oblika tej srebrnini, ker bi jo kupil, ako bi mi prijala.

Pričakovaje Vašega prijaznega odgovora,

ostajam z vsem spoštovanjem vdani

Franc Stroj,
srebrninar.

V Gorici, dne 2. februarja 1903.

4. Stavbinski mojster Nikolaj Stržen v Ljubljani pozveduje pri trgovcu z lesom Karlu Dragarju v Spodnjem Logatcu o ceni stavbinskega lesa.

V Ljubljani, dne 19. januarja 1902.

Gospod Karl Dragar

v Spodnjem Logatcu.

Spomladi bi potreboval stavbinskega lesa za dve novi hiši. Ker bi potrebno tvorivo naročil pri Vas, ako bi mi ugajali Vaši pogoji, Vas prosim, da mi blagovoljno naznanite ceno za 2 m³ zdravega lesa vseh vrst, kolikor jih imate v zalogi.

Z odličnim spoštovanjem

Nikolaj Stržen,
stavbinski mojster

5. Trгоvec s papirjem Filip Napotnik v Novem mestu vpraša mizarja Petra Mejača v Trebnjem, ali bi mu do konca meseca maja naredil 10 risalnih desak šte. 6. po 70 h in 10 risalnih desak šte. 7. po 1 K 04 h.

V Novem mestu, dne 15. marca 1901.

Gospod Peter Mejač

v Trebnem.

Blagovolite mi kar najhitreje naznaniti, ali bi mogli do konca meseca maja narediti:

10 risalnih desak šte. 6. po K — 70 h in

10 risalnih desak šte. 7. po „ 1·04 „

Drago mi bo, ako mi pošljete ugoden odgovor, katerega pričakovaje ostajam

s posebnim spoštovanjem

Vaš

Filip Napotnik.

Naloge. — 1. Suknar Žiga Smrekar v Celovcu vpraša trgovca Franca Lončarja v Pliberku, kakšno je denarno razmerje ondotnega krojača Pavla Vrtnika.

2. Zidarski mojster Jožef Strehar v Planini vpraša zidarskega mojstra Simona Bregarja v Cerknici, kako je bil zadovoljen s pomočnikom Jernejem Razlagom.

3. Črevljar Andrej Pipan v Vipavi vpraša tvorničarja Petra Koščaka v Gorici, za koliko bi mu prodal dober šivalni stroj.

4. Kamenar Ivan Krt v Ljubljani vpraša stavbinskega mojstra Mihaela Zora v Ljubljani, do katerega dne najkeseje bi potreboval naročene podboje.

5. Kamenar Anton Jurca v Sežani vpraša posestnika kamenoloma Matijo Zupančiča v Repentabru, po čem bi mu prodal sivi marmor.

6. Mizar Blaž Gorec v Senožečah vpraša pleskarja Rudolfa Kljuna v Ljubljani, koliko bi mu računil za črno tablo z zlatim napisom „Blaž Gorec, mizar“.

7. Stavbinski mojster Ivan Bokal v Mariboru vpraša opekarnarja Valentina Devina v Slovenjem gradu, po čem bi mu zaračunal 1000 opek najboljše vrste, ako mu jih dostavi v Maribor; potreboval bi jih spomladi okoli 70.000.

10. Priporočilna pisma.

(Empfehlungsbriefe.)

Časih napišemo komu list, da ga pokaže našemu trgovskemu prijatelju, in sicer zato, da bi ga leta prijazno sprejel ali ga sploh podpiral pri namerjanem podjetju. Takšno pismo je priporočilno pismo.

V priporočilnih pismih navajamo ime priporočenčevo in omenjamo, kako ga izvoli podpirati prejemnik našega pisma; naposled že naprej zahvaljamo trgovskega prijatelja in obenem izrekamo, da smo vsekdar pripravljeni ustrezati tudi njemu.

Zgledi. — Črevljar Pavel Slanec v Ljubljani priporoča svojega pomočnika trgovskemu prijatelju, črevljarju Andreju Kožarju v Trstu.

V Ljubljani, dne 8. novembra 1900.

Gospod Andrej Kožar

v Trstu.

Izročitelj tega pisma, Anton Breznik, se je pri meni izučil črevljarstva in hoče sedaj delati v večji delavnici, da se korenito izobrazi v svojem rokodelstvu.

Ves čas, kar je bil pri meni, se je vedel popolnoma dostojno in se vselej trudil vestno izvrševati naročene posle; zato ga Vam priporočam kar najiskreneje.

Prepričan sem, da ga zaradi najinega starega prijateljstva drage volje sprejmete v Svojo delavnico, ali ga vsaj, ako bi sami ne imeli prostora v njej, blagohotno priporočite drugim Svojim trgovskim prijateljem.

Rad bom vselej ustrezal Vašim željam

Vaš stari prijatelj

Pavel Slanec.

2. Vrban Omahen v Ptuju priporoča Jerneju Jamniku v Gradcu mizararskega mojstra Luko Prebila, ki mora v Gradec po važnih opravkih.

Gospod Jernej Jamnik

v Gradcu.

Izročitelj tega pisma, gospod Luka Prebil, mizar v Ptuju, mora v Gradcu završiti nekatere važne posle, ki zahtevajo njega osebno navzočnost v Vašem mestu. Ker pa je ondi popolnoma neznan, Vas vljudno prosim, da bi izvolili po svojih močeh podpirati njegovo namero. Gospod Prebil je jako pošten in tukaj vobče čislán mož, tako da ga lahko po vsej pravici priporočam Vaši blagohotnosti.

Bodite uverjeni, da sem Vam vselej na nasprotno službo,

vdani Vam

Vrban Omahen.

V Ptuju, dne 29. marca 1901.

3. Jožef Doljan v Ljubljani priporoča Filipu Strmcu v Trstu tkalca Ivana Jesenka, ki bi rad delal v večji tvornici.

Gospod Filip Strmec

v Trstu.

Usojam se Vam kar najtopleje priporočati izročitelja tega pisma, tkalca Ivana Jesenka. Mladenič namerja nekaj časa delati v večji tvornici tržaški, da se dodobra izobrazí. Ker je izredno nadarjen in ker tudi dobro poznam njega rodbinske razmere, Vas prijazno prosim, da ga blagoizvolite podpirati, oziroma priporočati, kolikor bo treba.

Zahvaljam Vas že sedaj za Vašo blagohotnost in obenem izrekam, da sem vselej pripravljen za nasprotno uslugo,
z odličnim spoštovanjem vdani

Jožef Doljan.

V Ljubljani, dne 13. avgusta 1902.

Naloge. — 1. Zidarski mojster Avgust Zadnikar v Kočevju priporoča stavbinskemu mojstru Antonu Tomanu v Ljubljani sobnega slikarja Valentina Plavca, ki se je preselil v Ljubljano.

2. Knjigar Peter Veternik v Gorici priporoča tiskarju Simonu Čerinu v Trstu, ki potrebuje učenca, svojega netjaka Jakoba Petrina.

3. Tesar Franc Škoda v Ljubljani priporoča tesarju Jakobu Kreču v Zagrebu mizarja Matijo Topolo, ki je moral po trgovskih opravkih odpotovati v Zagreb.

11. Prosilna pisma.

(Bittschreiben.)

Tako imenujemo pisma, s katerimi česa prosimo. Prosilna pisma so jako različna, vendar morajo biti vselej vljudna, mimo tega kolikor mogoče kratka.

Zgledi. — 1. Obrtnik prosi nekoga, da bi mu posodil 600 K za sina, ki hoče ustanoviti svojo delavnico.

Blagorodni gospod!

Izredna prijaznost, ki ste mi jo doslej izkazovali o raznih prilikah, mi daje srčnost, da se z vdano prošnjo obračam do Vas.

Najstarejši moj sin Peter, ki se je, kakor Vam je znano, izučil mizarstva, namerja ustanoviti svojo delavnico, pri čemer mu hočem pomagati, kolikor je v mojih močeh. Toda ker nimam dovolj gotovine, da bi mu kupil vsega potrebnega orodja, se obračam zaupno do Vas, blagorodni gospod, da bi mi blagoizvolili za pol leta posoditi šeststo kron, ki Vam jih hočem z obrestmi vred pošteno vrniti v določenem času.

Zagotavljati mi ni treba, kako hvaležen bi Vam bil za takšno podporo, niti Vas uverjati, kako drage volje bi Vam bil vselej na službo! Sprejmite samo izraz izrednega spoštovanja, s katerim se podpisujem

vdani Vam

Ivan Osat.

V Logatcu, dne 2. maja 1901.

2. Obrtnik prosi, da bi se mu podaljšal plačilni rok.

Častiti gospod!

Meseca januarja t. l. ste mi blagoizvolili posoditi dvesto kron proti temu, da Vam jih vrnem dne 1. julija. Mislil sem tedaj, da prejmem do tega dne večje plačilo od enega svojih dolžnikov. Ker pa mi poroča dotičnik prav danes, da mu v tem mesecu nikakor ne bo mogoče poravnati svojega dolga in bi bil jaz v veliki zadregi pri svojem poslovanju, ako bi Vam moral dne 1. julija vrniti posojeno vsoto, Vas vdano prosim, da mi blagovolite podaljšati rok za mesec dni, to je do 1. avgusta t. l.

Bodite prepričani, da Vam v tem času vrnem posojilo s 6% obrestmi vred, in sprejmite zagotovilo iskrene hvaležnosti, s katero se podpisujem.

vdani Vam

Martin Potočnik.

V Ljubljani, dne 20. maja 1901.

3. Pomočnik Peter Selan, ki je moral zaradi hude bolezni popustiti svojo službo, prosi prejšnjega mojstra, naj ga zopet vzame za pomočnika.

Častiti gospod mojster!

Ko sem se moral pred tremi meseci zaradi bolezni vrniti domov, ste mi prijazno obljubili, da me hočete ali sprejeti v Svojo delavnico, ali pa me priporočiti drugemu mojstru, kadar dodobra okrevam.

Ker se mi je sedaj zdravje toliko povrnilo, da bi izlahka zopet opravljal svoj prejšnji posel, Vas prosim, da mi blagovoljno naznanite, ali bi me mogli vzeti za Svojega pomočnika. Trudil se bom, kakor prej vestno in točno izvrševati svoja dela in se sploh vedno vrednega izkazovati Vašega zaupanja.

Proseč Vas, da mi blagohotno odgovorite precej, ko prejmete to pismo, ostajam

s posebnim spoštovanjem

Vaš hvaležni

Peter Sedan.

V Poljanah, dne 15. maja 1901.

Naloge. — 1. Krojač Anton Gole v Mokronogu prosi trgovca Mihaela Žitnika v Ljubljani, naj bi ga počakal za plačilo, ker je imel ob smrti očetovi mnogo troškov.

2. Učenec Franc Jež prosi bivšega svojega učitelja Andreja Kodra, naj bi mu napisal priporočilno pismo kleparju Blažu Vijaku v Kranju, h kateremu bi se šel rad učiti kleparstva.

3. Mizar Peter Slapar v Sevnici prosi trgovca z lesom Avgusta Krajnika v Gornjem gradu, naj bi ga do konca prihodnjega meseca počakal za plačilo, ker si zaradi bolezni dalje časa ni mogel zaslužiti ničesar.

12. Zahvalna pisma.

(Dankschreiben.)

Za izkazane usluge svojih trgovskih prijateljev se po navadi zahvaljamo, bodisi ustno ali pismeno. V zahvalnih pismih zlasti navajamo, čemu se zahvaljamo, in končno naglašamo, da hočemo prav tako ustrezati trgovskemu prijatelju.

Zgledi. — 1. Obrtnik se zahvalja za posojeni denar, ki ga vrača s pismom vred.

Blagorodni gospod!

S presrečno zahvalo Vam pošiljam

K 400—, ki ste mi jih toli prijazno blagovolili posoditi pred šestimi meseci. S Svojim posojilom ste me rešili iz jako velike zadrege, in ničesar drugega si ne želim, nego da bi Vam mogel ne samo z besedo, temveč tudi dejanski dokazati svojo zahvalnost.

Priporočevaje se daljnji Vaši naklonjenosti,

ostajam z odličnim spoštovanjem

Vam, blagorodni gospod,

srčno vdani

Jožef Trojar.

V Središču, dne 7. novembra 1887.

2. Črevljar Valentin Megla v Metliki se zahvalja usnjarju Luki Belcu v Novem mestu, da mu je nemudoma poslal naročeno teletino, ker bi sicer ne bil mogel zvršiti večjega naročila.

Častiti gospod!

Težko bi Vam popisal, kako ste mi ustregli, da ste mi na moj telegram brez odloga poslali izvrstne teletine.

Da nisem dobil blaga o pravem času, bi mi ne bilo moči zvršiti večjega naročila in bil bi na škodi zlasti zato, ker poslujem šele malo časa in bi rad kolikor mogoče pomnožil število svojih gospodov naročnikov.

*Zahvaljam Vas torej za točno in hitro postrežbo in ostajam
z odličnim spoštovanjem*

vdani Vam

*Valentin Megla,
črevljar.*

V Metliki, dne 19. marca 1901.

3. Zidarski mojster zahvalja stavbinskega mojstra, da mu je izročil zidarska dela pri novi šoli v Dolu.

Blagorodni gospod!

Presrčno Vas zahvaljam za prijazno pismo, s katerim mi poročate, da ste z mojo ponudbo zadovoljni in da mi izročate zidarska dela pri novi šoli v Dolu.

V poslednji dobi sem imel, žal, le pičel zaslužek, tako da sem izhajal le izležka; tudi za letos nisem mogel nikjer pričakovati večjega dela. Zato sem Vam, blagorodni gospod, iskreno hvaležen, da ste mi blagovoljno izročili večji posel, in se bom vestno potrudil, da ga zvršim na Vašo popolno zadovoljnost.

Sprejmite zagotovilo iskrene hvaležnosti, s katero ostajam

Vam presrčno vdani

*Štefan Vran,
zidarski mojster.*

Na Vrhniki, dne 15. marca 1901.

Naloge. — 1. Knjigovezec Pavel Belar zahvalja trgovca, da mu je posodil 400 K za prenovitev knjigoveške delavnice, in obeta, da mu vrne polovico tega posojila gotovo že v treh mesecih, ostanek pa čez pol leta.

2. Pomočnik Jožef Eržen zahvalja prejšnjega mojstra, da ga je priporočil Petru Kokotu v Mariboru, ki ga je na to priporočilo vzel v službo.

3. Kovač Anton Lukan v Kropi zahvalja železninarja, da ga hoče za plačilo počakati še tri mesece.

4. Mizar Gregor Podgornik v Loki zahvalja tvorničarja, da je sprejel njegovega sina Ivana za učenca.

5. Kako bi se zahvalil kipar Peter Brest (glej zgled na strani 24.) župniku, da mu je izročil zgradbo velikega oltarja?

6. Napiši zahvalno pismo Ivana Osata (glej zgled na strani 46.), ki je prejel naprošeno posojilo.

13. Opominjevalna pisma.

(Mahnbriefe.)

Obrtnik mora časih terjati ali opominjati zamudne plačnike; pismo, ki jim ga piše, se imenuje opominjevalno pismo.

V takem pismu bodi navedeno:

1. koliko nam je kdo dolžan;
2. kdaj bi bil že moral plačati, in
3. opomin, naj skoro plača.

Ko terjamo prvič, pišemo vselej rahlo, zlasti imenitnejšim osebam ali firmam. Drugič že pišemo nekoliko ostreje; ako še ni odgovora ali plačila in terjamo tretjič ali celo četrtič, tedaj dolžniku odmerimo dobo, do katere mora poravnati svoj dolg; časih mu tudi zapretimo, da ga bomo tožili, če ne izpolni svoje dolžnosti. Ako ne pomaga tudi to, je treba, da ga res in precej tožimo.

Pomniti je treba, da ne sme biti opominjevalno pismo nikoli nevljudno ali celo kar žaljivo; dolžniku pa ni treba biti razžaljenemu, nego precej naj ustreže zahtevi in če ne more, naj se vsaj opraviči ali prosi, naj se mu obrok podaljša.

Zgledi. — 1. Krojač Ivan Novak v Ljubljani opominja Karla Premrla v Ribnici prvič, drugič in tretjič na njegov dolg.

a)

V Ljubljani, dne 1. julija 1903.

Gospod Karl Premrl

v Ribnici.

Koncem minulega leta sem Vam poslal račun za različno obleko v znesku

K 115.—

Ker mi doslej niste poslali navedene vsote, Vas prijazno prosim, da izvolite čim prej poravnati Svoj račun.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Novak.

b) V Ljubljani, dne 1. avgusta 1903.

Gospod Karl Premrl

v Ribnici.

Ker mi na vdano moje pismo z dne 1. julija t. l. ni odgovora, se Vas usojam iznova opozarjati na dolg v znesku

K 115.— Zanašam se tem bolj, da skoro poravnate to vsoto, ker imam te dni sam večja plačila in torej denarja nujno potrebujem.

S posebnim spoštovanjem

Ivan Novak.

c) V Ljubljani, dne 1. septembra 1903.

Gospod Karl Premrl

v Ribnici.

Dvakrat sem Vam že pisal zaradi dolžnih

K 115.— toda prejel nisem niti plačila, niti odgovora.

Zato Vas danes zadnjič opominjam, da mi vsaj do dne 15. t. m. pošljete navedeno vsoto, sicer Vas bom tožil pri sodišču. Vender upam, da se rajši izognete tej neprijetnosti in sodnim troškom ter mi ves znesek pošljete še pred odmerjenim dnevom.

S spoštovanjem

Ivan Novak.

2. Knjigovezec Peter Vodnik opominja graščaka tretjič na dolg.

Blagorodni gospod!

Dvakrat sem Vas že pismeno naprosil, da mi plačate

K 100.— za delo, ki sem ga Vam zvršil meseca avgusta m. l.; toda prejel nisem niti plačila, niti odgovora, ki bi mi bil vsaj pojasnil, zakaj tako dolgo odlašate s plačilom. Čakal sem pol leta, da ne bi bilo zamere, navzlic veliki zadregi, ki mi jo provzroča Vaše odlaganje.

Zdaj pa sem prisiljen, Vašemu blagorodju resno napovedati, da hočem iskati pomoči pri sodišču, ako me ne plačate od danes v osmih dneh.

Oprostite mi, cenjeni gospod, te moje odkritosrčne besede! Bodite prepričani, da mi bo posebno ljubo, ako bi mi ne bilo treba zvršiti zgoraj navedenega ukrepa.

Z vsem spoštovanjem vdani Vam

Peter Vodnik,
knjigovezec.

V Postojni, dne 1. marca 1903.

Naloge. — Tesar Andrej Rodič v Kamniku opominja hišnega posestnika Lovrenca Maka v Mengišu, naj mu plača 240 K za tesarska dela pri svoji novi hiši. Račun mu je poslal že pred dvema mesecema.

2. Mizar Franc Zobec v Laškem trgu opominja dolžnika Ivana Brodarja pri Sv. Lenartu tretjič na dolžnih 280 K. Pošlje naj mu jih v 14 dneh, sicer ga bo tožil.

3. Ključaničar Blaž Borštnar v Ljubljani opominja hišnega posestnika Avgusta Jegliča v Ljubljani prvič, drugič in tretjič na dolžnih 75 K 60 h.

14. Opravičevalna pisma.

(Entschuldigungsbrieft.)

Kadar nas kaj posebnega ovira, da celo ne moremo izpolniti obeta ali vsaj ne v določeni dobi, zahteva opreznost in vljudnost, da se izgovorimo ali opravičimo, to je, da povemo vzroke, zakaj nismo mogli zvršiti, kar smo rekli. Za take izgovore rabimo opravičevalna pisma, o katerih pa je treba pomniti, da moramo v njih navajati samo res tehtne in prepričevalne vzroke.

Zgledi. — 1. Krojač Jakob Križan pošilja suknjo in hlače ter se opravičuje, zakaj ni mogel o dogovorjenem času zvršiti naročila.

Blagorodni gospod!

Obtem s tem pismom prejmete naročeno suknjo in hlače.

Da Vam obojega nisem poslal dne 1. t. m., kakor sem bil obljubil, nisem kriv sam, nego kriva je bolezen mojega pomočnika. Za takolično delo pa nisem mogel v naglici dobiti drugega delarca.

Prosim Vas, blagorodni gospod, oprostite mi za sedaj neljubo zamudo in bodite prepričani, da bom hitro in po obljubi zvrševal, kar boste blagoizvolili naročiti.

Z odličnim spoštovanjem vdani

Jakob Križan.

V Ljubljani, dne 8. novembra 1903.

2. Krojač Anton Ribnikar se opravičuje, ker obleka ne ugaja naročniku.

Častiti gospod!

Jako mi je bilo neljubo, ko sem čital, da niste popolnoma zadovoljni z obleko, ki sem Vam jo bil poslal te dni, zakaj vselej je moja iskrena želja, da v vsakem oziru ustrezam cenjenim naročnikom. Ako je pa suknja, kakor omenjate v cenjenem Svojem listu, v plečih pretesna, tedaj je pogrešek v meri, in tega sem kriv sam. Zato sem pripravljen, suknjo nazaj vzeti in narediti drugo ter Vas celo prosim, da mi to vsekakor dovolite. Izgubo mi dovolj povrne zaupanje, ki mi ga boste — kakor upam — izkazovali kakor dosihdob tudi odslej.

Priporočuje se Vaši prijazni dobrohotnosti,

ostajam s posebnim spoštovanjem Vam, blagorodni gospod,
vdani

Anton Ribnikar.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1903.

3. Tesar Juri Trtnik se opravičuje, zakaj ni mogel sprejeti priporočenega pomočnika.

Častiti gospod!

Jako mi je žal, da nisem mogel ustreči Vašemu priporočilu z dne 2. t. m. Služiti Vam nisem mogel zato, ker je sedaj tako malo dela, da sem moral razen treh odpustiti vse svoje pomočnike. Ako bi bil sprejel Vašega priporočenca, bi bil moral odsloviti še enega teh treh pomočnikov, kar bi pa izvestno ne bilo prav, ker delajo vsi že dokaj let v moji delavnici.

Sicer mi je priporočen pomočnik jako ugajal in rad ga vzamem v službo, ako se oglasi spomladi, n. pr. meseca aprila, ko bo zopet več dela. Bodite preverjeni, da tedaj drage volje ustrežem tudi kakemu drugemu Vašemu priporočilu.

S posebnim spoštovanjem in vdanim pozdravom ostajam

Vaš

Juri Trtnik.

V Ljubljani, dne 10. novembra 1902.

4. Obrtnik Karl Žličar se opravičuje svojemu upniku, da mu ni pravočasno vrnil posojila.

Cenjeni gospod!

Kolikor bolj priznavam veliko prijaznost, ki ste mi jo izkazali, posodivši mi K 600—, tem neprijetneje mi je, da sem zaradi nepravočasno vrnjenega posojila na videz zaslužil očitanje nehvaležnosti.

Šele danes mi je moči izpolniti svojo dolžnost in Vam vrniti dolžno vsoto. Sprejmite najsrčnejšo mojo zahvalo, obenem pa mi dovolite, da Vam navedem vzrok, zakaj Vam nisem utegnil posojila vrniti o dogovorjenem času.

Pri nekem naročniku, ki je doslej redno poravnal svoje račune ož koncu leta, sem imel dokaj znamenit račun; trdno sem se zanašal, da mi pošlje dotično vsoto. Ali kako naj Vam popišem svoje neprijetno začudenje, ko začujem, da je moj dolžnik nenadoma odpotoval in da se vrne šele čez mesec dni! Poizkušal sem drugje dobiti denar, da izpolnim svojo obljubo, ali, žal, zaman. Moral sem torej počakati svojega naročnika, ki mi je res danes brez odloga poravnal svoj dolg.

Pošiljaje Vam posojenih 600 K, Vas prosim iznova, da blagovoljno oprostite neljubo zamudo, katere, kakor vidite, nisem zakrivil sam, in se tudi nadalje priporočam Vaši dobroti

Vam vsekdar hvaležni

Karl Žličar.

V Krškem, dne 3. februarja 1904.

Naloge. — 1. Obrtnik se opravičuje svojemu upniku, zakaj mu je vrnil samo polovico svojega dolga. Bil je bolan; bolezen ga je stala mnogo, zaslužil je le malo.

2. Kamenar se opravičuje stavbinskemu mojstru, da ne more o določenem času zvršiti naročenih kamenov, ker sta morala dva njegova pomočnika k vojaškim vajam.

3. Mizar se opravičuje naročniku, zakaj mu do določenega dne ni poslal naročenega pohištva; strugar namreč zaradi obilih poslov ni mogel o pravem času zvršiti svojega dela.

15. Pritožbe.

(Beschwerden.)

Često se dogaja v obrtnem življenju, da nismo zadovoljni s prejetim blagom, takisto tudi, da naročilo ni zvršeno po naši volji. Ako se ne pritožimo ustno, napišemo pismeno pri-

tožbo, v kateri točno navedemo vzroke, zakaj nismo zadovoljni; vendar ne smemo rabiti ostrih ali celo nevljudnih, žalečih besed.

Zgledi. — 1. Mizar Franc Bežan v Kamniku se pritožuje trgovcu z lesom Ivanu Molju v Kranju, da je prejel slabe deske.

V Kamniku, dne 7. maja 1887.

Gospod Ivan Molj

v Kranju.

Z deskami, ki ste mi jih poslali dne 4. t. m., nikakor nisem zadovoljen. Do malega vse smrekove deske so tako grčave in razpokane, da jih ni moči rabiti; tudi borove deske mi ne ugajajo tako kakor sicer.

Spoznali boste sami, da mi iz takega lesa ni moči zvrševati dobrega pohištva; zato Vas prijazno prosim, da mi izvolite deset smrekovih in osem borovih desak, ki jih sploh ne morem rabiti, zamenjati z lepšimi deskami.

Prepričan, da blagovoljno ustrezete tej upravičeni želji,

ostajam Vam vdani

Franc Bežan.

2. Branjevec Filip Črnagoj v Ljubljani se pritožuje peku Juriju Lenčku v Ljubljani, ker mu pošilja takšno pecivo, da ga neče nihče kupovati.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1900.

Gospod Juri Lenček

v Ljubljani.

Jako neljubo mi je poročati, da mi pecivo, kakršno mi pošiljate zadnje dni, nikakor ne ustreza. Kruh je preslabo zapečen, žemlje pa so tako prepečene in ožgane, da jih neče nihče kupovati.

Ker imam pri takem pecivu seveda znatno škodo, Vas prosim, da mi blagovolite pošiljati lepšega peciva, sicer bi ga moral naročati drugje. To pa bi mi bilo jako neprijetno, ker že pet let ves kruh jemljem samo pri Vas.

Pričakujem torej, da se boste prijazno ozirali na mojo željo in mi pošiljali dobrega peciva kakor sicer.

Prijazno Vas pozdravljam

Filip Črnagoj.

3. Krojač Andrej Godina v Rogatcu se pritožuje posestniku Francu Pakižu pri Sv. Križu, da mu ni plačal dolga.

V Rogatcu, dne 20. marca 1900.

Gospod Franc Pakiž

pri Sv. Križu.

Obljubili ste mi, da mi do dne 15. t. m. izvestno pošljete plačilo v znesku K 71.20. Doslej sem se smel vselej zanašati na Vašo besedo, in zato mi je jako neprijetno, da je izostalo Vaše plačilo, zlasti zategadelj, ker sem moral ta mesec sam plačati večji račun.

Proseč Vas, da mi, ako je le količkaj mogoče, pošljete še do konca tega meseca navedeno vsoto, se Vam priporočam za daljnja naročila

Vaš vdani

Andrej Godina.

Naloge. — 1. Krojač Matija Primec na Vrhniki se pritožuje trgovcu Lovrencu Strahu v Ljubljani, da mu je poslal preležano blago, in zahteva, naj ga zamenja z boljšim.

2. Stavbinski mojster Peter Židan v Mariboru se pritožuje opekarnarju Francu Marinu v Rušah, da mu je poslal mnogo prežganih, razbitih in okrušenih opek, ki niso za nobeno rabo. Ako se to zgodi še kdaj, mu jih pošlje nazaj in si jih bo naročal drugje.

3. Steklar Jožef Lužar v Ljubljani se pritožuje tvornici za steklo v Zagorju, da ni prejel čistega stekla, kakršnega je naročil; tudi so posamične plošče razbite. Zato naj se mu odpiše nekaj dolga, sicer steklo vrne.

16. Odpovedi.

(Aufkündigungen.)

Odpovedati je moči najeto stanovanje, hišo, zemljišče, službo, posojilo i. t. d., in sicer ustno ali pismeno. Odpove torej lahko posestnik najemniku, mojster pomočniku, upnik dolžniku, gospodar služabniku ali tudi obratno.

Odpovedujemo pa ali zasebno ali uradno potem c. kr. okrajnega sodišča, ki mu pošiljamo odpoved v dveh istopisih. Neuradna odpoved mora biti kolkovana z 1 K, uradna pa z 72 h.

Kako morajo biti pisane uradne odpovedi, o tem glej „Vloge pri uradih“.

Zgledi. — 1. Hišni posestnik Peter Valjavec odpoveduje najemniku Antonu Jakopiču stanovanje.

Kolek

Gospod Anton Jakopič

tukaj.

Moj sin Jakob, ki se je izučil kleparstva in dve leti bival na Dunaju, da se je dodobra izobrazil v svojem poslu, se je te dni vrnil domov, da ustanovi svojo delavnico. Naprosil me je, naj mu prepustim pritlično stanovanje v svoji hiši, kjer stanujete Vi, in tega mu nisem mogel odreči.

Zato Vam z današnjim dnem odpovedujem stanovanje v svoji hiši na Sv. Petra cesti šte. 12., vljudno Vas proseč, da ga izpraznite vsaj do dne 8. maja t. l.

Z odličnim spoštovanjem

Peter Valjavec,
hišni posestnik.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1902.

Ivan Brežnik, priča.

Franc Vrabec, priča.

2. Mizar Anton Zupančič v Ljubljani odpoveduje dolžniku Blažu Pajku v Kranju posojilo.

Kolek

Gospod Blaž Pajek

v

Kranju.

Meseca avgusta t. l. namerjam razširiti dosedanje svojo prodajalnico; do tistega časa potrebujem večje vsote. Zategadelj Vam odpovedujem posojilo v znesku K 500—, ki ste ga prejeli na Svoje dolžno pismo z dne 1. marca 1902. leta proti četletni odpovedi, in Vas prosim, da mi navedeno vsoto s 6% obrestmi vred izplačate najkasneje do konca meseca julija t. l.

S posebnim spoštovanjem

Anton Zupančič,
mizar.

V Ljubljani, dne 1. maja 1903.

Luka Nedeljko, priča.

Mihael Črv, priča.

3. Krojač Simon Gradišnik v Novem mestu odpoveduje svojemu pomočniku Gregorju Pristavu službo.

Kolek

*Gospod Gregor Pristav,
krojaški pomočnik.*

*Trajna bolehnost kakor tudi visoka starost me sili, da
ustavim svoj obrt. Zategadelj Vam z današnjim dnevom
odpovedujem delo v svoji delavnici in Vas prosim, da si v štirinajstih
dneh poiščete druge službe.*

V Novem mestu, dne 1. septembra 1902.

*Simon Gradišnik,
krojač.*

Ivan Straža, priča.

Peter Belič, priča.

Naloga. — Najemnik Martin Zima v Ljubljani odpoveduje hišnemu posestniku Andreju Hostniku stanovanje. (Četrtna odpoved.)

2. Tesarski pomočnik Lovrenec Voznik v Gorici odpoveduje mojstru Francu Kržiču delo, ker pojde v Trst. (Štirinajstdnevna odpoved.)

3. Železninar Valentin Podbreznik v Celju odpoveduje kovaču Ivanu Vrečarju v Trbovljah posojilo 300 K z naročilom, da mu to vsoto vrne v dveh mesecih.

4. Hišni posestnik Avgust Pavlič v Ptujju odpoveduje najemniku Jožefu Končniku stanovanje, ker ga bo sam potreboval. (Četrtna odpoved.)

III. Telegrami (brzojavna poročila).

(Telegramme.)

Za obrtnika je časih važno, da poroča trgovskemu prijatelju o nujnih stvareh prej, nego bi mu mogel poročati v pismu. V takih primerih uporablja telegraf (brzojav), s katerim mu je mogoče poročila (telegrame) kar najhitreje pošiljati na razne kraje.

Za telegrame rabimo golice (blankete), kakršne se dobivajo pri vsakem brzojavnem uradu. Datuma vobče ne pišemo nanje, ker se brzojavna postaja kakor tudi čas, ko je bil telegram odposlan, uradno označi prejemniku.

Naslov mora obsezati ime prejemnikovo in ime brzojavne postaje, kamor je telegram namenjen. Pri telegramih v velika mesta pišemo poleg krstnega in rodbinskega imena prejemnikovega tudi njega stan, ulice in hišno številko; obične naslove, kakor „gospod“, „gospa“ i. t. d., pa izpuščamo. Kadar brzojavimo v manjše kraje, ki imajo enako ime, je treba natanko označiti njih zemljepisno ležo. Vobče bodi naslov tak, da ni možna nobena zmotna ne glede na kraj, ne glede na onega, komur je telegram namenjen.

Vsebina telegramova bodi kolikor moči kratka in točna, ker so pristojbine za telegrame precej visoke.

Vsak telegram mora imeti navadno pošiljateljev podpis, ki bodi pisan razločno kakor sploh ves telegram.

Uradna določila o telegramih glej v „Dodatku“ IV.

Zgledi. — 1. Mizar brzojavlja naročniku, da mu je poslal naročeno pohištvo po železnici.

Dr. Adolf Klas, Beljak.

Pohištvo poslal danes po železnici.

Kastelec

2. Trгоvec brzojavlja da ni dobil blaga.

Ivan Konec, Celje.

Blago danes ni došlo. Potrebujem ga nujno.

Jerič.

3. Pomočnik brzojavlja mojstru, da prihodnjega dne še ne more nastopiti službe.

X P

Žerjav, črevljар, Breg,

Litiја.

Jutri ne morem priti.

Markič.

4. Tvorničar brzojavlja, da je nujno potrebno popraviti poškodovani kotel.

R P

Dostal, Ljubljana, Mestni trg.

Kotel poškodovan. Pridite precej.

Čadež.

5. Odgovor na prejšnji telegram.

Čadež, Medvode.

Pridem z opoldanskim vlakom.

Dostal.

6. Trгоvec vpraša brzojavno, ali je došlo poslano blago.

R P

Jakob Drobnič, Žalec.

Blago prejeli? Brzojavite!

Jan.

7. Tesar preklicuje svoje naročilo.

Jožef Jenko, Rakek.

Hlodev ne pošiljajte. Več pismeno.

Prek.

Naloge. — 1. Krojač Meden naroča pri trgovcu Slamarju v Ljubljani 5m črne grebenaste tkanine po 13 K.

2. Tesar Lavrič poroča posestniku Andreju Prazniku v Hrastniku, da pride s prvim vlakom popravljat poškodovano podstrešje.

3. Trгоvec Štor poroča trgovcu Francu Legatu v Mariboru, da mu je poslal 400 K za svojo menico.

4. Kako bi se glasil odgovor na gorenji telegram pod št. 6.?

IV. Listine.

(Urkunden.)

Listine so pisma, v katera natanko zapisujemo, kaj se je kje zgodilo ali dogovorilo. Take listine so dvojne: ali jih spišujejo udeleženci („stranke“) sami, ne da bi šli k sodišču ali k notarju; druge pa se spišujejo v javnih uradih. Prve imenujemo zasebne ali privatne listine, druge pa javne listine. — Izvečine morajo biti kolkovane.

Semkaj se prištevajo:

1. prejemni listi,

2. spremni in nasprotni listi,

3. hranilni listi,

4. zastavni listi,

5. dolžna pisma,

6. poroštveni listi,

7. boni,	12. vozni listi,
8. pobotnice,	13. carinske deklaracije,
9. umrtvilni listi,	14. reverzi,
10. nakaznice,	15. pogodbe,
11. izpričevala,	16. pooblastila.

1. Prejemni listi.

(Empfangsscheine.)

Kadar izročimo komu denar ali blago, da ga shrani ali odda drugim, je dobro, da nam prejemnik napiše list, s katerim potrdi, da je prejel dotično stvar. Taki listi se imenujejo prejemni listi; nanje se zapisuje:

1. kdo je kaj izročil;
2. kaj je izročil;
3. čemu ali za koga je izročil;
4. dan, mesec in leto;
5. ime prejemnikovo.

Prejemnim listom prištevamo tudi poštno in brzojavne recepise, s katerimi nam potrjuje poštni ali brzojavni uradnik v imenu poštnega ali brzojavnega urada, da je prejel blago, ki smo ga oddali. Ti receptisi so nekolkovani; prejemni listi pa se morajo kolkovati, in sicer takole: Ako je cena prejeti stvari od K 4— do K 40—, s 14 h, do K 80— s 26 h; do K 120— z 38 h, do K 200— s 64 h. Ako preseza cena K 200—, je treba do K 2000, — kolka za 1 K.

Zgledi. 1. Anton Slemenik potrjuje, da mu je Gregor Belin izročil zlato žepno uro.

Kolek

Prejemni list.

S tem listom potrjujem, da mi je gospod Gregor Belin danes izročil popolnoma nepoškodovano zlato žepno uro za K 100—, ki jo je zame prejel od gospoda Ivana Gosta.

V Kamni gorici, dne 13. oktobra 1903.

Anton Slemenik.

2. Voznik Peter Zajec potrjuje, da mu je mizar Jernej Črnota izročil pohištvo, ki naj ga pripelje Jožefu Hrvatu.

Kolek

Prejemni list.

Potrjujem, da sem danes od tukajšnjega mizarskega mojstra Jerneja Črnote prejel 2 skrinji, predalnik in divan, vse dobro zabito, v vrednosti K 240,—, da bi to pohištvo pripeljal posestniku Jožefu Hrvatu v Rudnik.

V Ljubljani, dne 8. aprila 1903.

Peter Zajec.

3. Krojač Ivan Pegam v Kranjski gori izroča prijatelju Matevžu Šolarju hranilno knjižico in 100 K, ki naj jih vloži pri mestni hranilnici ljubljanski.

Kolek

Prejemni list

s katerim potrjujem, da mi je tukajšnji krojač Ivan Pegam izročil hranilno knjižico števil. 985 in 100 kron v gotovini, ki naj jih vložim na isto knjižico pri mestni hranilnici v Ljubljani. Zavezujem se, da mu vrnem knjižico takoj, ko pridem iz Ljubljane.

V Kranjski gori, dne 1. julija 1901.

Matevž Šolar.

Nalogi. — 1. Trгоvec Martin Vrč v Kranju izroča potu Antonu Ostrožniku zlato uro, da jo odnese v Ljubljano popraviti.

2. Kamenar Andrej Desetnik v Litiji izroča svojemu pomočniku Petru Brežanu 151'60 K, ki naj jih odda trgovcu Juriju Poljancu v Zagorju.

2. Spremni in nasprotni listi.

(Liefer- und Gegenscheine.)

Kadar naročimo vozniku, naj pripelje blago določeni osebi, mu damo spremni list, s katerim naznanjamo prejemniku, kaj in koliko smo mu poslali. Na takšen list se prejemnik podpisuje, in voznik nam prinese list nazaj.

Dandanašnji često rabijo tudi nasprotni liste. Pravi spremni list ostane prejemniku, nasprotni list pa, na katerem prejemnik potrdi, da je prejel blago, prinese voznik pošiljatelju nazaj.

Zgledi. — 1. Anton Bregar v Žalcu pošilja milarju Jakobu Trdini v Celju po vozniku Simonu Povodniku 1 sod ogrske pepelike.

SPREMNI LIST.

Gospod Jakob Trdina, milar v

Celju.

Po vozniku Simonu Povodniku tukaj Vam

pošiljam:

A. B. štev. 32, 1 sod ogrske pepelike

Ntto kg. 250.—

V Žalcu, dne 3. julija 1901.

Anton Bregar.

2. Leopold Silvester potrjuje, da je prejel od Ivana Burnika v Ljubljani po vozniku Andreju Stolarju 50^m konopljenih podprog.

Nasprotni list.

Potrjujem, da sem prejel od gospoda Ivana Burnika v Ljubljani po vozniku Andreju Stolarju 50^m sivih konopljenih podprog; došle so mi popolnoma nepoškodovane.

Na Vrhniki, dne 18. oktobra 1902.

Leopold Silvester.
vožar.

3. Zgled spremnega in nasprotnega lista.

Štev. 26.

Spremni list.

V Ljubljani, dne 3. nov. 1900.

Gospod *Peter Možina*,
milar

v Mengišu.

Izvolite prejeti:

*R. S. štev. 712., 1 vrč palmovega
olja, Btto kg 124.*

Matija Strgar.

Štev. 26.

Nasprotni list.

V *Mengišu*, dne 3. novem-
bra 1900.

Gospod *Matija Strgar*

v Ljubljani.

Potrjujem, da sem prejel:

*R. S. štev. 712., 1 vrč palmovega
olja Btto kg 124*

Peter Možina.

Naloga. — Napiši k prvemu zgledu nasprotni list, k drugemu spremni list.

3. Hranilni (depozitni) listi.

(Verwahrungs- oder Depositenscheine.)

Kadar komu izročimo blago ali sploh stvari, da nam jih shrani, nam izroči prejemnik hranilni ali depozitni list. Nanj zapiše, koliko stvari je prejel, od koga jih je prejel, koliko morda dobi plačila, dan, mesec in leto, ko je prejel stvari, in naposled se podpiše.

Kdor blago izroči, se zove deponent, kdor ga prejme, depozitar; blago samo se imenuje depozit, kraj, kjer je shranjeno, pa depot; o blagu pravimo, da se deponira.

Kadar se določi odškodnina za hranitev, mora biti hranilni list kolkovan po lestvici III*); ako pa hranimo kar samo iz prijaznosti, treba kolkovati vsako polo po 1 K.

Zgledi. — 1. Krznar Matija Slamnikar v Ljubljani potrjuje, da mu je dal dr. Pavel Vivod hranit nekaj kožuhovine za poletno dobo.

*) Glej „Dodatek“ V.

Hranilni list

Matije Slamnikarja, krznarja v Ljubljani,

Gledališke ulice šte. 7.

Kolek

*Gospod dr. Pavel Vivod mi je danes izročil nastopno
kožuhovino, da jo shranim v poletni dobi 1903:*

1	<i>siv potni kožuh, podšit z volčjo kožo;</i>
1	<i>suknjo z ovratnikom in rokavi, oboje obšito s sobolovino;</i>
2	<i>kučmi, in sicer eno sivo in eno rjavo.</i>

V Ljubljani, dne 10. maja 1903.

Matija Slamnikar.

Na znanje. Ta list velja samo za tekoče leto 1903. Vljudno
prosim, da se mi naznani dan prej, preden se vzame izročena
kožuhovina.

2. Trгоvec Ivan Malič potrjuje, da mu je dal stavbinski mojster Gregor
Vrbovec hraniti različno namizno orodje iz srebra. Za vsak teden se je do-
govorila odškodnina 60 h.

Kolek

Hranilni list.

Gospod Gregor Vrbovec, stavbinski mojster tukaj, mi je
dal danes hraniti:

12 parov srebrnega namiznega orodja, 12 srebrnih jedilnih
žlic in 12 srebrnih žlic za kavo; potem 10 srebrnih krožnikov,
zlato obrobjenih; dalje popolno pripravo za čaj, obsežajočo 18
stvari. Zavezal sem se, da mu shranim to namizno orodje, dokler
se ne vrne s potovanja, in da ga vrnem ali naravnost njemu ali
njega pooblaščenцу, kakor hitro se mi izroči ta list. Za vsak teden
se je dogovorila hranilna odškodnina šestdeset vinarjev.

V Trstu, dne 1. maja 1904.

Ivan Malič.

3. Mojster potrjuje pomočniku, da mu je dal leta hranit svojo delavsko knjižico.

Kolek

Hranilni list.

Podpisanec potrjujem, da mi je dal pomočnik Franc Rupar danes hranit svojo delavsko knjižico, ki mu jo izročim precej, kadar jo zopet zahteva.

V Kranju, dne 5. marca 1903.

Peter Božič.

Naloge. — 1. Vrtnar Vrbani Okoren potrjuje, da mu je dal trgovec Jožef Pavlin za zimsko dobo hraniti 2 palme, visoki po $1\frac{1}{2}$ m in 4 oleandre, visoke po $2\frac{1}{3}$ m.

2. Mizar Jakob Borovec dá hraniti stavbinskemu mojstru Antonu Podgorcu 1 srebrno rento za 2000 K, s kuponi od dne 1. julija 1902 do dne 1. julija 1903 in s taloni. (V listu je namreč označiti tudi dospetne roke prvega in zadnjega kupona.)

3. Voznik Lovrenec Velikonja iz Ljutomera shrani pri kolarju Jožefu Deklevi v Radgoni sod vina, zaznamovan z L. B. števil. 127, dokler se ne vrne.

4. Zastavni listi.

(Pfandscheine.)

Zastavni list napišemo tedaj, kadar si izposodimo denar in dotičniku zaradi večje varnosti kaj zastavimo.

V zastavnem listu bodi zapisano:

1. kdo je kaj zastavil;
2. kaj je zastavil;
3. koliko je dobil posojila;
4. dan, mesec in leto;
5. ime onega, ki je prejel zastavilo.

Kdor prejme zastavljeno stvar, se mora tudi zavezati, da jo bo dobro hranil in jo vrnil, kadar bo dolg poravnal.

Zastavni listi, ki jih izdajajo trgovci v posojilnih poslih, se kolkujejo po 20 h za vsako polo, ako veljajo najdalje osem dni, vsi drugi po 1 K za vsako polo.

Zgledi. — 1. Zlatar Jakob Devetak zastavi zasebniku Petru Jeranu 2 zlati uri po K 100— in 1 prstan z rubinom, vreden K 120—; zato prejme posojilo K 240— za osem dni.

Kolek

Zastavni list,

s katerim potrjujem, da mi je zlatar gospod Jakob Devetak za dvesto in štirideset kron, ki sem mu jih posodil za osem dni, zastavil 2 zlati uri po K 100— in 1 prstan z rubinom za K 120—. Zavezujem se, da to zlatnino dobro spravim in da jo vrnem precej, kadar gospod Jakob Devetak poravna svoj dolg.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1903.

Peter Jeran.

2. Strugar Anton Kodelja zastavi trgovcu Vinku Brezovarju zlato uro in prejme posojilo K 60—.

Kolek

Zastavni list.

Podpisanec potrjujem, da mi je gospod Anton Kodelja, strugar v Ljubljani, zastavil zlato uro proti temu, da sem mu do konca tega meseca posodil šestdeset kron. Zavezujem se, da mu precej vrnem to zastavilo, ko poravna svoj dolg; ako ga pa ne poravna do dne 1. julija t. l., je zastavljena ura moja, in mi ni terjati ničesar.

V Gorici, dne 1. junija 1903.

Vinko Brezovar.

3. Krojač Franc Janež zastavi suknarju Robertu Seršenu 8 srečk ljubljanskega posojila v nominalni vrednosti K 50— in prejme posojilo K 300—.

Kolek

Zastavni list.

Gospod Franc Janež, krojač v Ljubljani, je prejel danes od mene posojilo tristo kron (K 300—), ki jih vrne dne 1. ja-

nuarja 1903. leta s 6% obrestmi vred. Zastavil mi je 8, to je osem srečk mestnega posojila ljubljanskega, vsako v nominalni vrednosti petdeset kron, ki mu jih hočem vrniti, kadar prejmem navedeno vsoto in dotekle obresti.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1902.

Robert Seršen.

Naloge. — 1. Vezilja Ana Gornik zastavi trgovcu Simonu Zavrtniku stensko dekoracijo za K 200— in pečno zaslonilo za K 80— ter prejme posojilo K 150— za pol leta po 5%.

2. Kolar Valentin Skočir zastavi posestniku Andreju Goričniku nov voz za K 160— in prejme posojilo K 120— za mesec dni.

3. Zlatar Luka Jarnik zastavi trgovcu Francu Selanu 12 srebrnih žlic, 18 srebrnih žličic in 1 srebrno zajemalnico ter prejme posojilo K 100— za 14 dni.

5. Dolžna pisma (obligacije.)

(Schuldscheine oder Obligationen.)

Z dolžnim pismom potrjujemo, da nam je kdo posodil denar ali blago. Dolžno pismo mora navajati:

1. kdo je posodil denar ali blago;
2. koliko in kakšnega denarja ali blaga je posodil;
3. ali se bodo plačevale obresti in po koliko procentov;
4. kdaj se vrne posojilo;
5. da je dolжник svojeročno podpisal dolžno pismo.

Potem se zapiše kraj, dan, mesec in leto in dolžnikovo ime. Ako dolжник ni sam napisal dolžnega pisma, je treba, da se podpišeta dve priči, sicer ni veljavno.

Da je veljavno dolžno pismo med zakoncema, ga mora napraviti notar.

Dolžna pisma morajo biti kolkovana po lestvici II., ako se glase na ime; ako se pa glase samo na prinesca, po lestvici III.

Kadar se dolžno pismo poravna, ga mora upnik vrniti in poleg tega s pobotnico potrditi, da je prejel dolžni znesek.

Zgledi. — 1. Dolžno pismo za K 300—, ki jih je posodil Anton Rezič Luki Bukovniku po 5% za leto dni.

Kolek

Dolžno pismo.

Gospod Anton Rezič tukaj, mi je posodil danes K 300—, to je tristo kron a. v., ki se mu jih zavezujem vrniti dne 15. januarja prihodnjega leta s petprocentnimi obrestmi. V dokaz temu moj svojeročni podpis.

V Mozirju, dne 15. januarja 1903.

Luka Bukovnik.

2. Dolžno pismo za K 600—, ki jih je posodil Peter Lesnika Jakobu Kadilniku za dve leti proti temu, da mu bo 5% obresti plačeval vselej pol leta naprej.

Kolek

Dolžno pismo.

Podpisane potrjujem, da mi je gospod Peter Lesnika, trgovec v Ljubljani, posodil K 600—, to je šeststo kron a. v., in mi ta znesek danes v gotovini izplačal. Zavezujem se, da vrnem to vsoto gospodu Petru Lesniki ali njega pravnim naslednikom v dveh letih od današnjega dne, ne čakaje odpovedi, in da bom letne obresti po pet procentov plačeval pol leta naprej.

To svojo zavezo izpričujem s svojim in dveh naprošenih prič podpisom.

V Ljubljani, dne 1. maja 1904.

Jakob Kadilnik.

Juri Kobe, priča.

Ivan Remec, priča.

3. Dolžno pismo za K 500—, ki jih je posodil Andrej Modec Francu Robiču proti temu, da mu jih vrne tri mesece potem, ko jih odpove, in da mu bo poluletna 6% obresti plačeval naprej vsakega dne 1. januarja in dne 1. julija.

Kolek

Dolžno pismo.

za K 500—, to je petsto kron a. v., ki mi jih je posodil in odštel gospod Andrej Modec, stavbinski mojster v Ljubljani, proti temu, da mu jih vrnem tri mesece potem, ko mi jih odpove. Do tedaj se mu zavezujem plačevati naprej poluletne 6% obresti, in sicer vsakega dne 1. januarja in dne 1. julija. Temu dokaz je moj in dveh naprošenih prič svojerčni podpis.

V Cerkljah, dne 1. januarja 1904.

Franc Robič,
kamenar.

Jožef Slana, priča.
Jakob Jelenec, priča.

4. Dolžno pismo za 1.200 K, ki jih je posodil Juri Jakše Pavlu Rožniku proti temu, da mu jih vrne pol leta potem, ko mu jih odpove, in da sme posojilo vknjižiti na njegovo hišo.

Kolek

Dolžno pismo.

Podpisanec potrjujem zase in za svoje dediče, da mi je gospod Juri Jakše, tukajšnji trgovec, danes posodil in v gotovini odštel tisočdvesto kron a. v. (K 1200—). Zavezujem se, da bom od tega kapitala plačeval na leto petprocentne obresti in prejeto posojilo v enaki veljavi vrnil gospodu Juriju Jakšetu ali njega pravnim naslednikom, in sicer pol leta potem, ko mi bo odpovedano. Zaradi popolne varnosti tega posojila in obresti zastavljam svojo hišo v Ljubljani na šentjakobskem trgu šte. 18. in dovoljujem gospodu upniku, da nanje vknjiži svojo terjatev.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1903.

Pavel Rožnik.

5. Dolžno pismo za tri hektolitre vina, ki jih je posodil Gregor Pogorelec Blažu Tedniku proti temu, da mu vrne tri hektolitre prav takega vina.

Kolek

Dolžno pismo,

s katerim potrjujem, da sem od tukajšnjega krčmarja gospoda Gregorja Pogorelca prejel tri hektolitre metliškega vina, in sicer proti temu, da mu vrnem meseca decembra prihodnjega leta tudi tri hektolitre prav takega vina. To pismo sem podpisal svojeročno in naprosil dve priči, da sta podpisali to pogodbo.

V Kostanjevici, dne 1. novembra 1902.

Blaž Tednik.

Martin Kamenčan, priča.

Vid Gregorin, priča.

Naloge. — 1. Napiši dolžno pismo za 250 K, izplačnih v pol leta s 5%, obrestmi, ki jih je dolžan kovač železninarju za železo.

2. Mizar, ki je ustanovil novo delavnico, si je izposodil za leto dni od hišnega posestnika 1.600 K po 6%.

3. Pek Matija Rudež si je pri posestniku Francu Žigonu izposodil 2000 K za 5 let po 5%. Obresti bo plačeval pol leta naprej, upniku pa obenem dovoljuje, da sme posojilo vknjižiti na njegovo hišo v Vipavi.

4. Krojač si je izposodil 500 K, ki jih vrne s 6% obrestmi osem tednov potem, ko se mu odpovedo.

6. Poroštveni listi.

(Bürgscheine.)

Poroštveni list se imenuje listina, s katero se kdo zavezuje, da plača dolg za koga drugega, ako bi leta ne zvršil svoje dolžnosti. Dotičniku pravimo porok.

Poroštveni list obsežaj:

1. ime dolžnikovo in njega stan;
2. ime upnikovo in njega stan;

3. stvar, za katero je kdo porok;
4. kraj, dan, mesec in leto;
5. podpis porokov.

Tak poroštevni list se časih kar pripiše dolžnemu pismu; n. pr.: „Da sem zaradi večje varnosti upnikove porok za gorenjo vsoto, izpričuje moj svojeročni podpis“.

Poroštevni listi morajo biti kolkovani po lestvici II.

Zgledi. — Hišni posestnik Matija Drobnič v Ljubljani je porok za ključaničarja Antona Viranta, ki mu je železninar Andrej Pirnat posodil 400 K po 5% za dve leti.

Kvlele

Poroštevni list.

Podpisanec sem porok za štiristo kron a. v., ki jih je prejel gospod Anton Virant, ključaničar v Ljubljani, od gospoda Andreja Pirnata, železninarja v Ljubljani, dne 14. julija 1903. leta kot dveletno posojilo. Takisto sem porok za petprocentne obresti, ki se morajo plačati obenem z vrnjeno vsoto.

V Ljubljani, dne 14. julija 1903.

Matija Drobnič,
hišni posestnik.

Naloga. — Izpremeni gorenji list tako, da pričneš z besedami: „Gospod Anton Virant, ključaničar v Ljubljani, je prejel . . .“

7. Boni.

(Bons.)

Boni niso nič drugega nego jako okrajšana dolžna pisma. Z bonom samo potrjujemo, da smo prejeli toliko in toliko denarja, časih tudi, kdaj ga vrnemo.

Boni morajo biti kolkovani, in sicer, ako jih izdajamo za prejet denar, po lestvici I., sicer po lestvici II.

Zgleda.

Kolek

Bon

za stoinštirideset kron a. v., ki sem jih dolžen gospodu Jožefu Travnu za prodano mi blago.

V Mariboru, dne 27. marca 1903.

Juri Grabnar.

Kolek

Bon

za 200 K, to je dvesto kron, ki se jih zavezujem vrniti gospodu Pavlu Juvančiču dne 25. t. m.

V Ljubljani, dne 5. aprila 1904.

Simon Vesnin.

Naloge. — 1. Juri Bončan v Gorici se zavezuje, da vrne Jakobu Železniku posojenih 100 K v 14 dneh.

2. Franc Burnik v Trstu potrjuje, da je dolžan Ivanu Prešernu 340 K.

8. Pobotnice.

(Quittungen.)

Pobotnica je listina, s katero potrjujemo, da smo prejeli denar ali blago. V pobotnici bodi zapisano:

1. koliko je kdo prejel, in sicer s črkami ali tudi s črkami in številkami;

2. kdo je prejel;

3. od koga je prejel;

4. za kaj je prejel;

5. kraj, dan, mesec in leto;

6. ime prejemnikovo.

Prejemnik navadno sam napiše pobotnico, lahko pa mu jo napiše kdo drug, toda vedno jo mora podpisati prejemnik svojeručno.

Kadar dva obrtnika popolnoma poravnata svoje vzajemne terjatve, napišeta pobotnico in nasprotno pobotnico (Gegenquittung). Kadar le vobče povesta, da sta se poravnala, ne da bi naštevala posebe, kako in zakaj, se imenuje njiju pobotnica (spisana v dveh izvodih) splošna ali vzajemna pobotnica (Generalquittung).

Pobotnice morajo biti kolkovane po lestvici II.

Zgledi. — Ključaničar Jakob Želko potrjuje kleparskemu mojstru Gregorju Škrjancu, da mu je plačal četrletno stanarino.

Kolek

Pobotnica

za K 60.—, to je šestdeset kron, ki jih je podpisaneec prejel od gospoda Gregorja Škrjancu, kleparskega mojstra v Ljubljani, kot četrletno stanarino, to je za dobo od dne 1. februarja do dne 1. maja 1903.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1903.

Jakob Želko,
ključaničar.

a. v. K 60.—

2. Mizar Franc Mlade potrjuje Adolfu Robinu, da je prejel 300 K za mizarska dela.

Kolek

Pobotnica.

Hvaležno potrjujem, da sem prejel tristo kron (K 300.—) a. v. za mizarska dela, ki sem jih zvršil gospodu Adolfu Robinu, graščaku na Visokem.

V Kamniku, dne 2. oktobra 1902.

Franc Mlade,
mizar.

3. Strugar Ivan Mak potrjuje dolžniku Juriju Medvedu, da mu je vrnil posojilo.

Kolek

Pobotnica

za osemdeset kron, ki mi jih je vrnil gospod Juri Medved kot vsoto, posojeno mu dne 12. oktobra 1900.

V Žalcu, dne 12. aprila 1901.

Ivan Mak,
strugar.

Trgovec Lovrenec Rojnik potrjuje, da mu je črevljarski mojster Andrej Detelja plačal obresti svojega dolga in obenem vrnil 600 K.

Kolek

Pobotnica.

Gospod Andrej Detelja, tukajšnji črevljarski mojster, mi je danes plačal petprocentne obresti kapitala K 1200—, dotekle od dne 1. marca 1901. do dne 1. marca 1902., namreč šestdeset kron, in mi poleg tega vrnil šesto kron gori navedenega posojila.

V Gorici, dne 1. marca 1902.

Lovrenec Rojnik,
trgovec.

To je K 60— a. v.

Trgovec Peter Kolač potrjuje krojaču Juriju Godini, da je prejel delno plačilo.

Kolek

Pobotnica.

Podpisanec potrujem, da sem prejel stoinšestdeset kron kot delno plačilo na vsoto tristoštirideset kron, ki mi jo je dolžan gospod Juri Godina, krojač v Trstu, za prodano mu sukno.

V Trstu, dne 25. junija 1904.

Peter Kolač,
trgovec.

6. Posestnik Andrej Turek potrjuje, da je prejel od Franca Slaka posojeni kapital 1000 K z obrestmi vred, in dovoljuje Slaku, da izbriše ta dolg s svoje hiše.

Kolek

Pobotnica

za tisoč kron (K 1000.—) a. v., ki sem jih podpisanec dne 1. novembra 1900. posodil gospodu Francu Slaku in dne 7. januarja 1901. vknjižil na njegovo hišo, in katere mi je imenovani dolžnik popolnoma izplačal z obrestmi vred, tako da mu dovoljujem, ta dolg izbrisati s svoje hiše v Tržiču.

V Radovljici, dne 15. februarja 1902.

Andrej Turek,
hišni posestnik.

7. Dva obrtnika poravnata s splošno pobotnico svoje terjatve.

Kolek

Splošna pobotnica.

Podpisanca, ki sva doslej skupno zvrševala črevljarski obrt, sva vzajemno poravnala svoje terjatve tako, da nima nobeden terjati ničesar.

Torej so neveljavne vse pobotnice, takisto so neveljavna vsa dolžna pisma, neveljavni vsi računi i. t. d., kar jih je izdanih pred današnjim dnem; nadomešča jih pričujoča pobotnica, ki sva jo napravila v dveh istopisih, skupaj podpisala in vsak vzela po en izvod.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1903.

Anton Mušič.

Jožef Steber.

8. Stavbinski risar Rudolf Žitnik potrjuje, da je od stavbinskega mojstra Karla Žagarja prejel mesečno plačo.

Kolek

Pobotnica.

za K 120.—, to je stoindvajset kron, ki jih je podpisaneec prejel od gospoda Karola Žagarja, stavbinskega mojstra v Ljubljani, kot mesečno plačo za mesec avgust 1904.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1904.

Rudolf Žitnik,
stavbinski risar.

9. Učenec c. kr. umetnoobrtne šole potrjuje, da je prejel ustanovo.

Kolek

Pobotnica.

za K 100.—, to je sto kron, ki jih je podpisaneec kot vseletni znesek ustanove, podeljene mu od slavnega deželnega odbora kranjskega za šolsko leto 1900/1901., prejel pri ravnateljstvu c. kr. umetnoobrtne šole v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 1. julija 1901.

Jožef Kalin,
učenec c. kr. umetnoobrtne šole.

Naloge. — 1. Hišni posestnik Luka Vrbar potrjuje, da mu je klepar Matija Stroj plačal stanarino za čas od dne 1. maja do 1. avgusta 1904.

2. Zidar potrjuje, da je od župnega urada prejel 57.50 K za zidarske poprave pri cerkvi.

3. Trгоvec potrjuje, da mu je njegov dolžnik za leto 1903. plačal 6% obresti kapitala 500 K.

4. Delavec naredi gospodarju pobotnico za 50 K, ki jih je v minulemu letu zaslužil pri njem.

5. Tvorliški knjigovodja potrjuje, da je prejel 200 K mesečne plače.

6. Trгоvec potrjuje, da je prejel 150 K kot delno plačilo na posojilo K 400.—.

7. Mizar potrjuje, da je pri županskem uradu iz občinske blagajnice prejel 371.20 K za mizarska dela pri novi šoli.

9. Umrtvilni (amortizacijski) listi.

(Tilgungs- oder Amortisationsscheine.)

Utegne se zgoditi, da se izgubi listina, s katero je kdo pri-
znal svoj dolg. List, s katerim upnik potrdi, da je dolg plačan,
da torej ni več veljavna listina, ako bi se našla iznova, se imenuje
umrtvilni (amortizacijski ali mortifikacijski) list. V njem
bodi povedano:

1. komu se je izgubila listina;
2. kakšna je bila;
3. izrecilo, da je dolžnik plačal svoj dolg;
4. izrecilo, da je izgubljena listina odslej neveljavna.

Naposled se pristavi datum in potem se podpiše poslednji
imetnik izgubljene listine.

Umrtvilni listi se kolkujejo po lestvici II.

Zgledi. — 1. Anton Rezič razveljavlja izgubljeno dolžno pismo za
300 K, ki jih je posodil Luki Bukovniku. (Glej dolžno pismo pod 1.,
stran 69.)

Kolek

Umrtvilni list.

Podpisanec potrjujem, da mi je danes gospod Luka
Bukovnik, klepar v Mozirju, vrnil K 300—, to je tristo kron
a. v. s 5% obrestmi vred. Ker pa se je izgubilo dolžno pismo
z dne 15. januarja 1903. za tristo kron, izplačnih s 5%
obrestmi vred dne 15. januarja 1904., izrekam, da je odslej ono
pismo neveljavno. Dokaz temu pričujoči list in svojeročni moj
podpis.

V Mozirju, dne 15. januarja 1904.

Anton Rezič.

2. Gregor Vrbovec razveljavlja izgubljeni hranilni list za namizno
orodje, ki ga je dal hraniti Ivanu Maliču. (Glej zgled pod 2., stran 65.)

Kolek

Umrtilni list.

S pričujočim listom potrjujem, da mi je gospod Ivan Malič, trgovec v Trstu, danes izročil namizno orodje, ki sem mu ga dal hraniti dne 1. maja 1902., namreč: 12 parov srebrnega namiznega orodja, 12 srebrnih jedilnih žlic in 12 srebrnih žlic za kavo, potem 10 srebrnih krožnikov, zlato obrobjenih, dalje popolno pripravo za čaj, sestoječo iz 18 stvari. Ker sem izgubil hranilni list z dne 1. maja 1902., v katerem je našeto gori omenjeno namizno orodje, ga proglašam za neveljavnega in izrekam, da ni gospod Ivan Malič na oni hranilni list ničesar dolžan niti meni, niti komu drugemu.

V Trstu, dne 1. avgusta 1902.

Gregor Vrbovec.

Nalogi. 1. — Napiši umrtilni list k dolžnemu pismu zgled 3. na strani 70.

2. Napiši umrtilni list k nalogi 2. na strani 66.

10. Nakaznice (asignacije).

(Anweisungen oder Assignationen.)

Nakaznica je listina, s katero komu naročamo, naj nje izročitelju izplača denar ali odda naznačeno blago. Ta nakaznica mora navajati;

1. kdo izplačaj denar ali oddaj blago;
2. komu se izplačaj denar ali oddaj blago;
3. kolika vsota se izplačaj, ali kakšno blago se oddaj.

Nakaznice trgovcev ali na trgovce se kolkujejo takole: 1. ako je nakazan denar, kakor menice, in ako ga je treba izplačati najpozneje v osmih dneh od izdajnega dne, po 10 h; 2. ako ni plačati denarja in ako pripada po lestvici II. manjša pristojbina glede na vrednost, označeno v nakaznici, po 1 K.

O poštnih nakaznicah glej „Dodatek“ III.

Zgledi. — 1. Trгоvec Jakob Zakotnik v Ljubljani naroča krojaču Juriju Prevцу v Celju, naj izplača K 100.—.

Nakaznica.

Gospod Juri Prevec, krojač v Celju, izvoli izročitelju te nakaznice na moj račun izplačati sto kron.

V Ljubljani, dne 1. maja 1904.

Jakob Zakotnik,
trгоvec.

2. Krojač Peter Svetlin v Litiji naroča trgovcu Blažu Šestu v Zagorju, naj mu odmeri 35 m sive raševine, kakršno jemlje po navadi.

Nakaznica.

Gospod Blaž Šest, trгоvec v Zagorju, izvoli izročitelju te nakaznice odmeriti in oddati 35 m sive raševine, kakršno jemljem po navadi, in mi dotični znesek postaviti na račun.

V Litiji, dne 10. septembra 1902.

Peter Svetlin,
krojač.

3. Pek Franc Mostar v Planini naroča Ivanu Senčarju v Logatcu, naj odda njegovemu hlapcu Andreju Trnu 3 m³ trdih suhih drv.

Gospod Ivan Senčar

v Logatcu.

Izvolite mojemu hlapcu Andreju Trnu oddati tri kubične metre trdih suhih drv. Plačal jih bom sam.

V Planini, dne 8. julija 1903.

Franc Mostar,
pek.

4. a) Peter Kačar v Beljaku naroča Martinu Vrhovniku v Celovcu, naj plača Štefanu Jaku dvesto kron.

Nakaznica.

Na to moje nakaznico izvoli gospod Martin Vrhovnik v Celovcu izplačati gospodu Štefanu Jaku dvesto kron in to vsoto zapisati meni na račun.

V Beljaku, dne 1. oktobra 1901.

Peter Kačar.*)

Nakaznica.

Na to moje nakaznico izvoli gospod Martin Vrhovnik v Celovcu izplačati po naredbi gospoda Štefana Jaka dvesto kron in to vsoto zapisati meni na račun.

V Beljaku, dne 1. oktobra 1901.

Peter Kačar.)**

Naloge. — 1. Krojač Jožef Kozjak v Trebnjem naroča trgovcu Francu Lobetu v Novem mestu, naj odda potu Andreju Smolarju 35 *m* sivega sukna od kosa, zaznamovanega s črkama A. R.

2. Mizar Vinko Mejač v Višnji gori naroča mizarju Ignaciju Tomiču v Ljubljani, naj izplača vozniku Juriju Završniku K 17.— voznine.

3. Mizar Blaž Ribič v Šmarju naroča Matiji Kovaču v Ljubljani, naj odda potu Tomažu Stoku 2 brazdarja po K 1'60, 3 dvoreznike po K 2'50 in 1 spahalnik za K 4'80. Stoku je naročeno, da obliče precej plača.

4. Jakob Smrekar v Mengišu naroča trgovcu s pohištvom Karlu Rupniku v Ljubljani, naj izroči vozniku Mihaelu Raku opravo za spalno sobo, naročeno dne 7. aprila.

11. Izpričevala.

(Zeugnisse.)

Listina, s katero izpovedujemo, kako se je kaj zgodilo, kako se je kdo vedel, koliko je zmožen, kakšna so njegova dela i. t. d., se imenuje izpričevalo. Semkaj prištevamo službena, učna, ubožna in npravstvena izpričevala.

Izpričevala o osebah navajajo njih krstno in rodbinsko ime, rojstveni kraj in starost, vero, stan ali opravilo in službeno dobo, časih tudi vedenje, pridnost, zmožnosti i. t. d.

*) S to nakaznico mora Štefan Jak sam priti po navedeno vsoto.

**) Besedi „po naredbi“ pomenita, da pride namesto Štefana Jaka lahko kdo drug po označeno vsoto.

Izpričevala morajo biti pisana vestno in pravično, zakaj zlasti službena izpričevala so poslu izredno važna. Službeno izpričevalo ne bodi trdo ali preostro; ako nimamo povedati kaj dobrega, slabih lastnosti ne zapisujemo, ako niso take, da je bil dotičnik zaradi njih že sodno kaznovan.

Službena izpričevala morajo biti kolkovana s 30 h za vsako polo, нравstvena in učna izpričevala z 1 K za vsako polo; ubožnih izpričeval pa ni treba kolkovati.

Zakonita določila o izpričevalih in delavskih knjižicah glej v „Dodatku“ VI.

Zgledi. — Kovaški mojster Andrej Bregant v Loki daje svojemu pomočniku Jožefu Trnovcu dobro službeno izpričevalo.

Kolek

Izpričevalo.

Jožef Trnovec iz Loke, porojen leta 1868., je bil pri meni tri leta, in sicer od meseca maja 1895. leta do meseca maja 1898. leta, za kovaškega pomočnika in se je v tej dobi vedel zgledno, bil jako zvest in zanesljiv, delal vzorno pridno in kazal veliko sposobnost v svojem poslu. Zato ga le nerad izpuščam iz službe in ga s tem spričevalom toplo priporočam.

V Loki, dne 1. maja 1898.

(Pečat in podpis županstva.)

Andrej Bregant,
kovaški mojster.

2. Zgled slabega izpričevala.

Kolek

Izpričevalo.

Podpisanec potrjujem, da je krojaški pomočnik Peter Zaletel, porojen leta 1859. v Trebnjem, zvesto delal pri meni dve leti, to je od dne 1. marca 1887. leta do dne 1. marca 1889. leta. Ker hoče iti delat v Ljubljano, mu dajem to izpričevalo, ki mu prištevam svoj pečat in svojeročni podpis.

V Trebnjem, dne 1. marca 1889.

(Pečat in podpis županstva.)

Juri Žličar,
krojaški mojster.

3. Mizarski mojster Jernej Žar v Ljubljani daje učencu Rudolfu Pirnatu učno izpričevalo.

Kolek

Učno izpričevalo.

Podpisa nec potrjujem s tem izpričevalom, da se je Rudolf Pirnat, porojen leta 1885. v Kranjski gori, od dne 1. julija 1901 do dne 1. julija 1904, torej tri leta, učil pri meni mizarskega obrta in se ga naučil tako dobro, da bo izlahka in točno izvrševal vsakršna dela, spadajoča v njegovo stroko.

Ker je bil imenovani Rudolf Pirnat v vseh treh letih jako poslušen in priden učenec, kar omenjam posebno hvalno, ga kar najtopleje priporočam vsakemu mojstru za mizarskega pomočnika.

V dokaz, da je vse resnično, kar navaja to izpričevalo, sem se podpisal svojeročno in pritisnil nanje svoj pečat.

V Ljubljani, dne 1. julija 1904.

(Pečat.)

Jernej Žar,

mizarski mojster.

(Potrdilo mizarske zadruga.)

Naloge. — 1. Kleparski mojster Mihael Šega daje svojemu pomočniku Simonu Mostarju prav dobro izpričevalo.

2. Kamenarski mojster Jakob Melik daje svojemu pomočniku Matiji Rakovniku slabo izpričevalo.

3. Ključaničarski mojster Anton Golun daje svojemu učencu Francu Strahu učno izpričevalo.

12. Vozni listi.

(Frachtbrieft.)

Blago pošiljamo lahko po pošti, železnici, ladjah ali po vozovih. Blagu, ki se odpošlje po železnici ali ladji, treba dodati vozni list; ako ga pošiljamo po pošti, poštno spremnico.

Po zakonitih določilih je treba v voznem listu:

1. natanko označiti blago, kakšno je, koliko ga je in kako je zaznamenovano, to je, povedati je treba njegovo težo, mimo tega, kako je naloženo (v zabojih, sodih, vrečah, zveznjih) in naposled število tovorov ali kosov (kolli), ki jih je treba označiti s posebnim znakom in s številko;
2. napisati ime in bivališče voznika;
3. navesti ime pošiljateljevo;
4. ime onega, ki se mu blago oddaj;
5. kraj, kjer se oddaj;
6. določila glede voznega blaga;
7. kraj in dan, kjer se je vozni list izdal;
8. posebna določila, o katerih sta se dogovorili stranki, zlasti o času, v katerem se blago odpošlje in dostavi, in o odškodbi, ako bi se oddalo prekasno.

Kadar pošljemo blago ob troških prejemnikovih in smo imeli troške zanje, naročimo vozniku (železnici, spediterju), naj izterja dotične troške, preden dostavi blago. Taka pošiljatev se imenuje pošiljatev po poštnem povzetju.

Po železnicah in parobrodih je moči pošiljati blago kakor navadno vozno blago ali pa kakor brzovozno blago. Za poslednje rabimo vozne listke, tiskane na rdečem papirju, ki jih pa izpolnjujemo prav tako kakor vozne liste za navadno vozno blago. Na vsaki železnici veljajo določila o dobi, v kateri se mora blago dostaviti. Za brzovozno blago je odločena odpravna doba 1 dan, prevozna doba pa 1 dan za vsakih 300 *km*, in ako so tudi le začeti; za navadno vozno blago velja odpravna doba 2 dni, prevozna pa 1 dan do 100 *km*; pri večjih razdaljah pa 1 dan za vsakih nadaljnjih 200 *km*, in ako so tudi le začeti.

Kdor ne bi vzel voznega blaga v dobi, prosti skladarine, kakršno ustanavlja železniška uprava, mora plačati skladarino, ki se ravna po železniških tarifah.

Za pošiljatev po železnici rabijo vozni listi, kakršni se dobivajo po 11 h; zgled takega lista glej v „Dodatku“ na prilogi. O predalih, označenih ondi z zaporednimi številkami, je treba pomniti:

1. Ako je moči dostaviti blago po različnih železniških progah, mora pošiljatelj v predalu 1) označiti pot, kakršno želi.

2. Ako je pošiljatelju do tega, da dospe blago pravočasno na označeni kraj, zapiše v predalo 2) oni znesek, ki se mu mora izplačati, ako bi se blago zakesnilo. Za to dostavitev pa je treba plačati primerno pristojbino.

3. Semkaj se lahko zapiše „franko proti povzetju“ tistega zneska, ki je naveden v naslednjih predalih.

Ako ni povzeti nobenega zneska, lahko zapišemo v predalo 3) „Voznino plača pošiljatelj“, ali „Naj se dostavi prejemniku brez troškov“, „Carino in vse troške plačam sam“, ali pa ostane predalo prazno (prečrta se), kadar mora prejemnik sam plačati vse vozne in carinske troške.

3. Ako dovoli železniška uprava pošiljatelju na račun povzetja kaj predjema, se zapiše dotični znesek v predalo 4).

5. V predalo 5) zapiše pošiljatelj z besodami oni znesek, ki ga mora plačati prejemnik za povzetek.

6. Ako je ta znesek sestavljen iz več različnih delov, se ti deli zapišejo v predalo 6).

Za pošiljatve po parobrodih ima vsaka parobrodna družba svoje posebne vozne liste, ki so sicer različni po obliki, vendar pa se bistveno ujemajo z voznimi listi za železnice. Kar smo povedali zgoraj o voznih listih za železnice, to velja tudi o teh voznih listih; opomniti je treba samo to, da se morajo pošiljatve po ladjah vselej frankirati.

Kar se tiče poštnih spremnic, glej „Dodatek“ III., kjer je naveden zgled poštne spremnice.

13. Carinske deklaracije.

(Zolldeklarationen.)

Ako pošiljamo blago v tuje države, je treba plačati posebno pristojbino, ki se imenuje carina. Kraji, kjer se preiskuje tako blago, se zovejo carinske postaje. Tem je treba predlagati posebne izkaze o blagu, takozvane carinske deklaracije, da se umeri carinska pristojbina. Po navadi je treba predložiti po dva istopisa, izmed katerih se označi eden za enojnik (unikat), drugi za dvojnik (duplikat). Za carinske deklaracije rabimo uradne obrazce, na katerih pa smemo izpolnjevati samo predala 1. do 11. Popravljati ali brisati ne smemo na obrazcih ničesar; tudi sa ne sme nič pisati med vrste.

Tarifa in vobče določila o carini je treba dobro poznati, zakaj blago se mora deklarirati natanko z onim oznamenilom, ki ga navaja carinska tarifa pod določenimi števili in črkami.

Izpuščati ne smemo torej nobenega dostavka, obseženega v carinski tarifi, ako bi vplival na carino samo. Splošna označenja, n. pr. manufakturno blago, krojno blago, igrače, kemijske tvarine i. t. d., niso dopuščena, zakaj tarifa je pri stvareh ene in iste vrste jako različna. Tako n. pr. se plačuje za igrače iz papirja (T. P. 195.) za vsakih 100 *kg* netto K 60— a. v., za sirove lesene igrače pa K 10—, za drugačne lesene igrače (P. T. 229. b) K 40—, končno za otroške igrače iz kavčuka K 60—.

Izpolnjeva je carinsko deklaracijo, pazi zlasti na to:

1. označi natanko krstno in rodbinsko ime in bivališče pošiljateljevo in voznikovo; 2. takisto označi kraj, kamor je blago namenjeno; 3. povej, ali je blago odločeno za uvoz, izvoz ali prevoz in ali naj se popolnoma preišče pri onem carinskem uradu, kjer se zglesi, ali kje drugje; 4. naštej, koliko je tovorkov in kakšni so, in sicer vsakega posebe, n. pr. sode, zaboje, zvežnje, koše i. t. d.; 5. navedi, koliko je blaga in kakšno je, in sicer zopet

po oznamenilih in merilih carinske tarife; 6. ako pošiljaš carine dolžne in carine proste stvari, moraš v deklaraciji za obmejni carinski urad tudi povedati, koliko je carine prostega blaga.

Kadar pošiljaš blago preko carinske črte, morajo navajati carinske deklaracije: 1. znamenja (znamke, oznamenila) in številko tovorkov; 2. kakšno je občilo, torej n. pr. pri pošiljatvah po kopnini, koliko je živine in voz, pri pošiljatvah po ladji, kakšen je brod, njega ime ali številko i. t. d.; 3. pot, po katerem se pošlji blago; 4. ime in bivališče prejemnikovo; 5. koliko je blaga in kakšno je, za vsak tovorek posebe.

Carinske deklaracije se pišejo pri nas nemški, (na Primorskem in v Dalmaciji italijanski). Natančnejša pojasnila o njih glej v „Dodatku“ III.

14. Reverzi ali zavezni listi.

(Reverse, Sicherungs- oder Verzichtscheine).

Reverz se imenuje listina, s katero se zavezuje, da storimo komu kakšno uslugo ali prijaznost, ali s katero izrekamo, da dovolitve, ki nam jo je kdo dal, nikoli ne bomo imeli za pravico.

Reverz lahko izda tisti, ki kaj dovoljuje, lahko pa tudi oni, komur se je kaj dovolilo. Prvi reverz mora navajati:

1. krstno in rodbinsko ime, stan in bivališče onega, ki se mu kaj dovoljuje;
2. kaj se mu dovoljuje;
3. s kakšnimi pogoji se mu dovoljuje.

Drugi reverz pa obseza:

1. krstno in rodbinsko ime, stan in bivališče onega, ki kaj dovoljuje;
2. komu kaj dovoljuje;
3. kaj dovoljuje in s kakšnimi pogoji;
4. določno izrecilo, da se dovolitev nikoli ne bo imela za pravico.

Ako spišeta reverz oni, ki kaj dovoljuje, in obenem oni, ki se mu kaj dovoljuje, se imenuje poslednji reverz nasprotni reverz.

Kadar reverza ne spišemo sami, je treba dveh prič.

Reverzi imajo biti kolkovani, in sicer po lestvici II., kadar navajajo ceno prepuščene stvari, sicer po 1 K za sleherno polo.

Zgledi. — 1. Trgovec Valentin Prelog dovoljuje sosedu Petru Ostriču hoditi skozi svoj vrt.

Kolek

Reverz.

Podpisanec sem svojemu sosedu, gospodu Petru Ostriču, hišnemu posestniku, dovolil hoditi skozi moj vrt za hišo, kadar hoče, in sem mu tudi izročil ključ do vrtnih vrat, toda samo proti temu, da prekličem svojo dovolitev, kadar bi se mi zdelo potrebno.

V Ljubljani, dne 15. maja 1904. **Valentin Prelog.**

2. Zgled nasprotnega reverza, ki ga daje Peter Ostrič Valentinu Prelogu.

Kolek

Nasprotni reverz.

Moj sosed, gospod Valentin Prelog, mi je dovolil iz prijaznosti, da smem hoditi skozi njegov vrt za hišo, in mi je tudi izročil ključ do vrtnih vrat. Podpisanec izrekam, da ne bom imel te dovolitve nikoli za pravico, nego da jo bom uporabljal samo dotlej, dokler je gospod Valentin Prelog ne prekliče.

V Ljubljani, dne 15. maja 1904. **Peter Ostrič.**

3. Občina starotrška dovoljuje tesarju Martinu Straži, da sme na občinskem zemljišču skladati stavbinski les in ga ondi pripravljati za stavbe.

Kolek

Reverz.

Občinski svet v Starem trgu je v svoji seji dne 8. t. m. ukrepal o Vaši prošnji, da bi na občinskem zemljišču „Pod logom“

skladali stavbinski les in ga ondi pripravljali za stavbe, ter je soglasno sklenil takole:

Občinski svet ustreza Vaši prošnji, toda s pristavkom, da morate precej izprazniti rečeno zemljišče „Pod logom“, kadar prekliče občinski svet svojo dovolitev.

V Starem trgu, dne 15. marca 1903.

Matevž Prah,
občinski svetovalec.

(Pečat).

Franč Koprivnikar,
župan.

Naloge. — Hišni posestnik Andrej Vrhovec dovoljuje črevljarju Pavlu Tržanu hoditi čez dvorišče v delavnico.

2. Napiši k tej nalogi nasprotni reverz!

3. Napiši k zgledu 3. nasprotni reverz!

15. Pogodbe.

(Verträge.)

Najnavadnejše godbe so: učne pogodbe, plačilne pogodbe in najemne pogodbe.

a) Učna pogodba.

(Lehrverträge.)

Nedoletne učence, ki se hočejo učiti samostojnega obrta, sprejemajo mojstri s posebno pogodbo, ki jo je moči skleniti ustno ali pismeno. Ustna pogodba se mora skleniti vpricho združnega načelnštva ali, če za dotični obrt ni nobene zadruge, vpricho občinskega oblastva. Kadar se sklene pismeno, se mora precej poslati združnemu načelnštvu, oziroma občinskemu oblastvu.

Učna pogodba mora obsezati:

1. obrtnikovo ime, njega dobo, obrt in bivališče;
2. ime učenčevu, njega dobo in bivališče;
3. ime, opravilo in bivališče učenčevih roditeljev ali njega zakonitega zastopnika;
4. datum pogodbe in čas, do katerega bo trajalo pogodbeno razmerje (učna doba);

5. določilo, s katerim se obrtnik zavezuje, da bo učenca poučeval v ročnostih svojega obrta, obenem pa določilo, da je učenec dolžan pridno delati v gospodarjevem obrtu;

6. pogoje, s katerimi se učenec sprejme, in sicer glede učnine ali kakove mezde, na hrano, obleko, stanovanje in učno dobo.

Učno dobo določujejo za sleherni obrt predpisi dotične zadruge; trajati ne sme manj nego dve leti in ne dalje nego štiri leta.

Učenca je moči sprejeti tudi za poizkušnjo; ta doba, ki jo prebije za poizkušnjo, ne sme trajati nad tri mesece in se mora všteti v učno dobo.

Učenec mora biti mojstru poslušen in zvest; vesti se mora dostojno; biti mora zamolčljiv. V obrtu mora delati, kar in kakor določuje gospodar. Nedoletni nčenec je podložen očetovskemu strahovanju svojega mojstra; ta pa ga varuje in skrbi zanj.

Gospodarja mora biti skrb, da se učenec izuči svojega obrta; torej mu ne sme dajati preveč drugih opravkov in mu tako kratiti prilike in časa za učenje. Skrbeti mu je, da je učenec delaven, nraven, da izpolnjuje krščanske dolžnosti in tudi hodi v obrtno-nadaljevalno šolo, ako je taka šola v dotičnem kraju.

Učne pogodbe so proste kolka in pristojbine, kakor določuje § 99. „Obrtnega reda“, v katerem so navedena zakonita določila o sprejemanju obrtnih učencev.

Zgledi. — 1. Učna pogodba, ki jo je sklenil mizar Franc Petan s tesarjem Luko Jeretinom.

Učna pogodba.

Današnjega dne sva podpisani Franc Petan, mizar v Ljubljani, in Luka Jeretin, tesar v Kamniku, dogovorila in ustanovila nastopno pogodbo:

1. Gospod Franc Petan vzame Ivana Jeretina, štirinajstletnega sina gospoda Luke Jeretina, za svojega učenca in se zavezuje:

a) da ga hoče tri leta, in sicer od dne 1. januarja 1900. do dne 1. januarja 1903., vestno poučevati v vseh strokah mizarstva, zlasti stavbinskega mizarstva;

b) skrbeti hoče, da bo imenovani učenec vselej izpolnjeval svoje dolžnosti, da bo pridno delal in se nravno vedel ter redno hodil v tukajšnjo obrtno-nadaljevalno šolo;

c) da ga bo vsako nedeljo in vsak praznik opraščal vsakršnega dela;

d) da bo s primernim strahovanjem skrbel za uspešni telesni razvoj imenovanega učenca.

2. Nasprotno se zavezuje oče navedenega učenca, gospod Luka Jeretin:

a) da bo vsakega prvega dne meseca januarja, dokler traja učna doba, plačeval gospodu Frančišku Petanu po sto kron učnine;

b) da bo svojemu sinu Ivanu vsako leto dajal obleko in perilo ter mu tudi kupoval vse potrebščine za obrtno-nadaljevalno šolo;

c) da poravna vsako škodo, katerokoli bi napravil sin Ivan iz popustnosti ali nepaznosti;

d) da poravna troške, ki nastanejo, ko se podeli učencu učno izpričevalo.

Pričujoča pogodba se je spisala v dveh istopisih, in podpisala sva jo oba svojeručno.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1899.

Franč Petan, mizar.

Luka Jeretin, tesar.

2. Učna pogodba, ki jo je sklenil krojaški mojster Peter Oreh s posestnikom Gregorjem Juričem.

Učna pogodba.

Na postavi § 99. „Obrtnega reda“ je sklenil današnjega dne gospod Peter Oreh, krojaški mojster v Krškem, z gospodom Gregorjem Juričem, posestnikom v Krškem, nastopno učno pogodbo:

1. Gospod Peter Oreh vzame Jožefa Juriča, petnajstletnega sina gospoda Gregorja Juriča, za svojega učenca in se zavezuje, da ga bo skrbno poučeval v svojem obrtu. Skrbeti hoče tudi, da bo učenec Jožef delaven, priden, da bo izpolnjeval krščanske dolžnosti in redno hodil v obrtno-nadaljevalno šolo v Krškem.

2. Učna doba je odmerjena za tri leta, in sicer od dne 15. marca 1900. do dne 15. marca 1903.

3. Nasprotno se zavezuje gospod Gregor Jurič, da plača gospodu Petru Orehu tistega dne, ko njegov sin nastopi učenje, in tistega dne, ko dovrši učno dobo, po sto kron; vsa tri leta ga bo ob svojih troških oblačil in hranil, mu dajal stanovanje in ga tudi zdravil doma, ako bi obolel. Obenem obeta povrniti vsako škodo, ki bi jo sin Jožef provzročil svojemu mojstru.

V potrditev te učne pogodbe sta spodaj svojeročna podpisa obeh zgoraj navedenih udeležencev in potrdilo občinskega urada, pri katerem se je sklenila.

V Krškem, dne 12. marca 1900.

N. N.,
župan.

Peter Oreh,
krojaški mojster.

(Občinski pečat.)

Gregor Jurič,
posestnik.

Naloge. — 1. Napiši učno pogodbo, ki jo je sklenil kleparski mojster Martin Povodec s posestnikom Antonom Svetlom. Povodec se zavezuje, da bo Svetlovega sina štiri leta brezplačno učil kleparstva.

2. Črevljarski mojster Blaž Kopriva je sklenil učno pogodbo s posestnikom Leopoldom Virantom, da vzame njegovega sina Andreja za učenca in ga v treh letih za 200 K izuči čevljarstva.

Plačilne pogodbe.

(Lonhverträge.)

Po § 1151. „Občega državljanskega zakonika“ nastane plačilna pogodba takrat, kadar se kdo zaveže, da bo za gotovo plačilo komu na službo ali da zvrši določeno delo.

Taka pogodba se sklepa s posli ali pomočniki večinoma ustno, sicer pa pismeno.

Iz „Občega državlanskega zakonika“ navajamo tukaj nastopne predpise o plačilnih pogodbah:

Po § 1153. se poveritelju (t. j. tistemu, ki kaj naroči) ni treba držati sklenjene pogodbe, kadar ima delo tako bistvene nedostatke, da ni za rabo, ali kadar je izvršeno drugače, nego je bilo dogovorjeno. Če poveritelj vendarle neče razdreti pogodbe, ali če niso nedostatki niti bistveni, niti proti izrečnemu pogoju, sme zahtevati, da se popravijo, sme pa tudi zahtevati primerne odškodbe in si v ta namen pridržati razmeren del obetanega plačila.

§ 1154. veli, da poveritelj ni dolžan sprejeti naročeno stvar, ako je poverjenec (to je oni, ki je prejel naročilo) po svoji krivdi ni dovršil o dogovorjenem času; tudi sme zahtevati, da se mu povrne vsakršna škoda, ki jo je povzročila ona zamuda. Takisto pa je poveritelj dolžan odškodovati poverjenca, ako ne bi ga plačal o pravem času.

Po § 1555. pristoji poverjencu primerna odškodnina tudi za službe ali za dela, katerih ni izvršil, ako je bil namreč pri volji izvršiti dotični posel, pa ga je v njem po svoji krivdi ali slučajno oviral poveritelj prav tako mu pristoji primerna odškodnina, ako mu je poveritelj sploh čas kratil.

Po § 1156. se navadno izplača delo, kadar je dovršeno. Ako pa se vrši delo v določenih oddelkih časa ali proizvoda in ako povzroča poverjencu troške, katerih ni prevzel, tedaj je leta upravičen zahtevati, da se mu še pred dovršenim proizvodom ali popolnoma narejenim delom dá razmeren del dogovorjenega plačila in se mu povrnejo troški.

§ 1157. veli, da takrat, kadar se zgolj slučajno izpridi tvarina, pripravljena za proizvod, ali kadar se proizvod sam pokvari, bodisi popolnoma, bodisi nekoliko, zadene škoda le tistega, čigar je tvarina ali proizvod. Kadar pa je dal poveritelj tvarino, ki očitno ni bila rabna za primerno obdelovanje, tedaj je delavec odgovoren za škodo, ako je delo iz tega vzroka nedostatno in ni posvaril poveritelja.

§ 1160. Delavci, ki so najeti za določeno dobo ali dotlej, dokler ne izvrše dotičnega proizvoda, ne smejo opustiti dela

brez pravega razloga pred doteklo dobo in dokler ni zvršen proizvod; tudi se ne smejo odsloviti pred tem časom. Ako delo prestane, je tako poveritelj kakor poverjenec odgovoren za svojo krivdo, nobeden njiju pa za naključje.

Po § 1165. izgubi plačilna pogodba o takih delih, pri katerih se jemlje v poštev posebna spretnost delavčeva, svojo moč precej o smrti delavčevi, in dediči smejo zahtevati samo ceno prirejene rabljene tvarine in del plačila, ki je primeren vrednosti zvršenih del. Ako umre poveritelj se morajo dediči ali držati pogodbe ali pa odškodovati poverjenca.

Plačilne pogodbe se kolkujejo po lestvici III., kadar izročamo drugačno delo, nego ga opravljajo dninarji, posli, pomočniki i. t. d., in sicer se ravna kolek po letni dogovorjeni plači dotičnega delavca. Ako se delavec izreče, da sam preskrbi tvarino za delo, se kolkuje pogodba po lestvici III.

Zgledi. — Pogodba, ki jo je sklenil tvorničar za usnje Peter Kladivec v Ljubljani s svojim poslovodjo Ivanom Tratnikom.

Kolek

Službena pogodba.

Gospod Peter Kladivec, tvorničar za usnje v Ljubljani, je sklenil danes z gospodom Ivanom Tratnikom nastopno pogodbo:

1. Gospod Ivan Tratnik se zavezuje, da nastopi dne 1. januarja 1900. leta službo poslovodje v tvornici gospoda Petra Kladvica, in sicer za tri zaporedna leta.

2. Gospod Ivan Tratnik izreka, da bo skrbno in vestno upravljal obrtno poslovanje, nadziral delavce, natančno vodil poslovne knjige in vobče v vsakem oziru nadomeščal in zastopal gospoda Petra Kladvica, kadar bi tega ne bilo doma. Zavezuje se tudi, da bo po svojih močeh pospeševal vse, kar bi utegnilo koristiti tvornici gospoda Petra Kladvica, odvracati in zabranjevati pa vsakršno škodo, ki bi izvirala iz trgovskih poslov.

3. Nasprotno se zavezuje gospod Peter Kladivec, da bo svojemu poslovodji, gospodu Ivanu Tratniku, plačeval prvo leto po stoinšestdeset kron na mesec, mu dajal prosto stanovanje

in mu, ako bi bil zadovoljen z njim, v prihodnjem letu povišal plačo za 20%.

4. Oba udeleženca sta upravičena, da se tri mesece, preden doteče pričujoča pogodba, izrečeta, ali in kako jo hočeta obnoviti ali ne.

Zaradi vzajemne varnosti se je napravila ta pogodba v dveh istopisih in se je vsakemu pogodniku izročil po en izvod.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1899.

Peter Kladivec,
tvorničar za usnje.

Ivan Tratnik.

2. Plačilna pogodba, ki jo je sklenil zlatar Martin Prosen v Gorici z ondotnim mizarskim mojstrom Francem Iskro.

Kolek

Plačilna pogodba.

Podpisanca, gospod Martin Prosen, zlatarski mojster, in gospod Franc Iskra, mizarski mojster, sta sklenila danes nastopno pogodbo:

1. Gospod Franc Iskra se zavezuje, da zvrši najpozneje v štirih mesecih od današnjega dne gospodu Martinu Prosenu za prodajalnico v Semenških ulicah šte. 3. popolno prodajalniško opravo iz trajnega lesa, črno položčeno, lepo in trdno izdelano, obsezajočo tri stenske omare in prodajalno mizo, dalje pisno mizo, stoječe zrcalo, dva naslanjača, prevlečena s pristnim črnim usnjem, in štiri stole, zvršene natanko po narisku, ki je priložen tej pogodbi.

2. Za vse mizarsko delo z vštetim pleskarskim, ključničarskim in tapetniškim delom, za dobavo zrcala, za posteklenje, izkratka: za vsa potrebna glavna in pomožna dela prejme gospod Franc Iskra, kadar bo navedena oprava popolnoma postavljena, dvetisoč kron in tri mesece pozneje še šeststo kron v gotovini. Več, nego je dogovorjeno v tej pogodbi, gospod Martin Prosen ni dolžen plačati.

3. Gospod Franc Iskra je gospodu Martinu Prosenu za svoje delo porok leto dni, pričenši z dnem, ko bo oprava

končno postavljena, in se zavezuje, da v tej dobi precej in brezplačno zvrši vsakršno popravo, ki bi je bilo morda treba zaradi te postavitve.

4. Ako se vsa oprava ne bi postavila v gori določeni dobi, sme gospod Martin Prosen gospodu Francu Iskri za vsak zamujeni dan odtegniti dvajset kron od prvega plačila 2000 K.

V potrdilo te dvojno napisane pogodbe najin in dveh naprošenih prič svojeročni podpis.

V Gorici, dne 15. februarja 1904.

Franc Dečman, priča.

Anton Volčič, priča.

Martin Prosen,
zlatar.

Franc Iskra,
mizarski mojster.

3. Pogodba, ki jo je sklenil kleparski mojster Štefan Dekleva v Celju s pomočnikom Pavlom Mihaličem.

Kolek

Plačilna pogodba.

Gospod Štefan Dekleva, kleparski mojster, je sklenil danes s pomočnikom gospodom Pavlom Mihaličem nastopno pogodbo:

Gospod Pavel Mihalič se zavezuje, da bo za dogovorjeno tednino 24 kron, ki se mu bo izplačevala na koncu vsakega tedna, po devet ur na dan vestno in na popolno zadovoljnost svojega mojstra zvrševal odkazana dela v delavnici gospoda Štefana Dekleve. Tudi se zavezuje, da povrne sleherno škodo, ki bi jo učinil po svoji krivdi.

V dokaz te pogodbe svojeročni podpis obeh udeležencev.

V Celju, dne 1. avgusta 1903.

Štefan Dekleva,
kleparski mojster.

Pavel Mihalič,
pomočnik.

Nalogi. — 1. Napiši pogodbo krojaškega mojstra Jakoba Dobrile v Trstu s pomožnim delavcem Gregorjem Strusom, ki določuje, da bo Dobrila plačeval od suknje po K 10.—, od hlač po K 3.— in od telovnika po K 2.—, ako bo sam dajal vse, česar je treba.

2. Stavbinski mojster Franc Grm v Ljubljani sklene s polirjem Mihaelom Gustinom pogodbo, da mu bo plačeval po K 100— na mesec za nadziranje zidarskih del. (Vzajemna enomesečna odpoved.)

c) Najemne pogodbe.

(Mietverträge).

Kadar najamemo v tuji hiši stanovanje, prodajalnico i. t. d., sklenemo s hišnim posestnikom ustno ali pismeno najemno pogodbo. V taki pogodbi je treba zaznamenovati najete prostore, najemnino in po navadi tudi najemno dobo.

Kar se tiče najetih prostorov, mora najemnik izreči, da jih bo zapustil prav take, kakršne je prevzel; najemnina se plačuje o dogovorjenih rokih, in sicer izvečine naprej; najemna doba se izrečno označi ali pa dogovori molče, kakor je navadna v dotičnem kraju.

Vsaka najemna pogodba mora biti kolkovana po lestvici II., in sicer po znesku, ki ga dobimo, ako pomnožimo enoletno najemnino s številom let. Če znaša n. pr. enoletna najemnina K 500— in smo najeli stanovanje, prodajalnico i. t. d. za šest let računamo kolek od $500\text{ K} \times 6 = 3000\text{ K}$; torej znaša 10 K. Ako pa traja najemna doba nad deset let, se pogodba ne kolkuje više, nego po desetkratni najemnini. Kadar najemna doba sploh ni izrečno navedena, se umeri kolek po trikratni letni najemnini.

Kadar kupimo ali prodamo zemljišče, hišo i. t. d., je dobro, da nam napiše kupno pogodbo notar ali odvetnik. Sploh je priporočno, da dajemo važnejše pogodbe spisovati notarju ali odvetniku, ker bi se utegnilo primeriti, da ne bi bile prav napisane in bi nam zato provzročile znatno škodo.

Zgledi. — 1. Najemna popodba, ki jo je sklenil hišni posestnik Franc Dolnik s pekomo Jožefom Glavino.

Kolek

Najemna pogodba.

Gospod Franc Dolnik, hišni posestnik v Rožnih ulicah štev. 3., je sklenil danes z gospodom Jožefom Glavino, pekarskim mojstrom, nastopno pogodbo:

1. Gospod Franc Dolnik oddaja gospodu Jožefu Glavini stanovanje z dvema sobama in kuhinjo, pekarnico s prodajalnico, skladišče za moko in drvarnico v svoji hiši v Rožnih ulicah šte. 3., in sicer za šest let od dne 1. marca t. l. za letno najemnino K 700.— (sedemsto kron).

2. Gospod Jožef Glavina se zavezuje, da bo gospodu Francu Dolniku ali njega naslednikom plačeval dogovorjeno najemnino naprej v četrletnih rokih, in obenem obeta, da bo najete prostore ohranjal prav take, kakršne jih je prevzel. Če bi gospod Jožef Glavina ne plačeval redno svoje najemnine, ali če bi kvaril najete prostore, je gospod Franc Dolnik upravičen, razdreti to pogodbo in zahtevati, da gospod Jožef Glavina v treh mesecih izprazni najete prostore.

3. Obema navedenima pogodnikoma je svobodno, po minuli šestletni dobi obnoviti to pogodbo ali pa jo razdreti pol leta pred doteklo dobo.

Ta pogodba se je napravila v dveh istopisih, in podpisala sta jo oba udeleženca kakor tudi dve naprošeni priči.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1904.

Jakob Slivar, priča.

Peter Videc, priča.

Franc Dolnik,
hišni posestnik.

Jožef Glavina,
pekarski mojster.

2. Najemna pogodba, ki jo je sklenil hišni posestnik Ivan Sodnik s kamenarjem Matijo Volčičem.

Kolek

Najemna pogodba.

Današnjega dne sta sklenila gospoda Ivan Sodnik, hišni posestnik na Sv. Petra cesti šte. 28., in Matija Volčič, kamenarski mojster, nastopno pogodbo:

1. Gospod Ivan Sodnik daje gospodu Matiji Volčiču za tri leta v najem zagrajeno zemljišče pri svoji hiši na Sv. Petra cesti šte. 28., in sicer za to, da bo gospod Matija Volčič ondi skladal kamenje in kamenarske izdelke, kakor tudi postavil krito in zaprto kamenarsko delavnico.

2. Gospod Matija Volčič se zavezuje, da bo za navedeno zemljišče gospodu Ivanu Sodniku ali njega naslednikom plačeval K 160— (stoinšestdeset kron) najemnine, in sicer eno polovico vsakega 1. dne meseca junija, drugo polovico pa vsakega 1. dne meseca decembra.

2. Ta pogodba je veljavna od dne 1. junija t. l. in se konča dne 1. junija 1902. leta.

Da je vse resnica, kar je zgoraj navedeno, zato sta se oba udeleženca svojeručno podpisala na dva istopisa pričujoče pogodbe.

V Ljubljani, dne 8. maja 1902.

Ivan Sodnik,
hišni posestnik.

Matija Volčič,
kamenarski mojster.

Nalogi. — 1. Črevljar Franc Koder v Novem mestu najame pri hišnem posestniku Andreju Krajniku stanovanje z dvema sobama in delavnico za letno najemnino K 200— proti temu, da mu napravi Krajnik izlogo in mu dovoli, da obesi nad delavnico tablo z napisom. Plačeval bo najemnino vselej četrť leta naprej.

2. Vrtnar Martin Vrbovec v Kranju najame vrt tik hiše posestnika Simona Robiča na 5 let za letno najemnino K 260— proti temu, da sme ondi napraviti toliko gredic, kolikor jih potrebuje, in zgraditi rastlinjak. Plačeval bo na pol leta, vselej naprej.

16. Pooblastila.

(Vollmachten).

Pogodba, s katero se kdo zaveže, da v imenu koga drugega izvrši naročen posel, se imenuje pooblastilna pogodba. Listina, ki se napiše o tej pogodbi, se imenuje pooblastilo. Kdor jo izda, je pooblastitelj (mandant), kdor pooblastilo prejme, pa pooblaščenec (mandatar).

Pooblastila so splošna (generalna), ako poverimo komu vse posle, ali posebna (specialna), ako mu poverimo samo nekatere. Tudi razločujemo pogodbe, s katerimi prepuščamo pooblaščenцу neomejeno svobodo dejanja, tako torej, da sme izvrše-

vati posle, kakor ve in zna, ter pogodbe, s katerimi je pooblaščenec svoboda dejanja omejena, torej tako, da mu natanko določimo, do katere meje sme izvrševati dotični posel in tudi povemo, kako ga sme dovršiti.

Ako pooblastilo ni izdano pismeno, sodimo iz dotične stvari in iz posla samega, kako daleč seza pooblastilo. Kdor komu poveri upravo, o tem se domneva, da mu je tudi podelil moč, ukrepati vse tisto, kar zahteva uprava sama in kar je navadno združeno z njo.

Ako dovoli imetnik trgovine ali obrta svojemu služabniku ali učencu, da prodaja blago v prodajalnici ali zunaj prodajalnice, se domneva, da sta ta upravičena, sprejemati plačila in zanja izdajati pobotnice (t. j. potrjati račune).

Kdor pa koga pooblasti, da v njegovem imenu prodaja blago, ga še ni pooblastil, da bi tudi v njega imenu kupoval blago. Ako jemlje kdo blago na knjižico, se domneva, da je oni, ki knjižico prinaša, upravičen jemati blago na upanje.

Pooblastitelj sme preklicati pooblastilo, kadarkoli ga je volja, vendar mora pooblaščenec povrniti troške in sploh vsakršno škodo, poleg tega pa mu dati primerno nagrado. To se mora zgoditi celo takrat, kadar se po naključju posel ni mogel izvršiti.

Tudi pooblaščenec sme odpovedati prejeta pooblastila. Ako ga pa odpove pred izvršenim poslom, mora povrniti vsako škodo, ako ni bilo nepričakovanega in neizogibnega zadržka.

Pismeno pooblastilo mora obsezati:

1. ime pooblastiteljevo in pooblaščenčevo;
2. posel, za katerega velja pooblastilo, če treba, tudi ime onega, s katerim naj se posel dožene;
3. izrecilo, ali in kako je omejeno pooblastilo in ali si sme pooblaščenec poiskati namestnika;
4. nagrado, ki jo prejme pooblaščenec za poverjeni posel, ako se je sploh dogovorila;
5. izrecilo pooblastiteljevo, da pripravi vsemu, kar ukrene pooblaščenec; da mu povrne vse troške, ki bi jih povzročil naročeni posel, tudi ako bi bil brezuspešen; da plača pooblaščenec tudi kaj naprej za troške, ako ta zahteva; naposled, da povrne sleherno škodo, ki bi jo imel pooblaščenec, izvrševaje naročeni posel.

Ako obetamo v pooblastilu nagrado, se mora kolkovati kakor plačilna pogodba; ako ne obetamo nobene nagrade, se kolkuje vsaka pola po 1 K. Kadar pa sme kdo v našem imenu sprejemati poštné pošiljatve, se pooblastilo sploh ne kolkuje.

Ker so pooblastila jako pomembna, jih je izdajati dokaj oprezno. V posebno važnih primerih pa je vselej treba vprašati pravnega zvedenca (odvetnika ali notarja), preden izdamo pooblastilo.

Zgledi. — 1. Usnjar Anton Trdina na Vrhniki pooblašča Franca Topola, da sme namesto njega prodajati usnje na sejmu.

Kolek

POOBLASTILO.

Podpisanec sem se namenil vso svojo zalogo usnja o sv. Petru odpeljati v Ljubljano in jo razprodajati za gotovo plačilo in tudi na upanje. Ker pa zaradi bolezni ne morem sam z doma, pooblaščam gospoda Franca Topola, da odpelje o prihodnjem sejmu moje blago v Ljubljano in ga prodaja v mojem imenu. Obenem izrekam, da pritrdim vsemu, kar ukrene v tej stvari.

V dokaz tega zagotovila sem napravil to pooblastilo in se svojeručno podpisal.

Na Vrhniki, dne 26. junija 1904.

Anton Trdina.

2. Trgovec Ivan Lesar v Trstu pooblašča svojega pomočnika Petra Kosmača, da sme zvrševati vse trgovske posle, dokler se ne vrne s potovanja.

Kolek

POOBLASTILO.

Ker moram podpisanec za dva ali tri tedne z doma, pooblaščam svojega pomočnika Petra Kosmača, da sme v mojem imenu zvrševati vse trgovske posle, in izrekam, da pritrdim vsemu,

kar se mu bo zdelo v tem času glede moje trgovine potrebno. ukreniti v mojem imenu.

V Trstu, dne 1. marca 1903.

Ivan Lesar,
trgovec.

3. Mizar Jakob Bele v Ljubljani pooblašča tesarja Martina Podleska v Tolminu, da sme izlepa ali sodnim potem izterjati dolg pri posestniku Juriju Mlakarju v Tolminu.

Kolek

Pooblastilo.

Podpisane pooblašča gospoda Martina Podleska v Tolminu, da sme v mojem imenu ali sam ali po svojem namestniku izlepa ali sodnim potem od gospoda Jurija Mlakarja v Tolminu izterjati mojo terjatev K 313'70 s 6% obrestmi vred, tekočimi od dne 1. maja t. l.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1903.

Jakob Bele
mizarski mojster.*)

Naloge. — 1. Pek Jernej Anžič v Novem mestu pooblašča svojega pomočnika Jakoba Poznika, da sme proti gotovemu plačilu ali tudi na upanje prodajati kruh in drugo pecivo, prejemati denar in potrjati račune.

2. Kamenar Jožef Mrva v Kranju pooblašča notarja Franca Ledenika v Ljubljani, da sme v njegovem imenu kupiti hišo štev. 29 na Poljanah v Ljubljani za 40.000 K in tudi izreči, da se plača prva polovica takoj, druga pa v treh mesecih po izvršenem kupu.

3. Stavbinski mojster Lovrenc Janežič v Ljubljani pooblašča svojega polirja Franca Pršeta, da sme v njegovem imenu prejemati vsakovrstno pripeljana stavivo in potrjati nasprotne liste.

4. Usnjar Simon Jordan v Mariboru pooblašča svojega brata Petra Jordana, da ga sme zastopati pri sodni obravnavi o dolgeh črevljarja Rudolfa Prešerna v Celju.

*) Kadar se rabi pooblastilo v drugi kronovini, nego je bilo izdano, mora biti podpis pooblastiteljev poverjen (legaliziran) ali pri c. kr. notarju ali pri sodniji.

V. Vloge pri uradih.

(Eingaben an Behörden).

Kakor vsak državljan, ima tudi obrtnik raznotere pravice in dolžnosti, ki so ustanovljene v zakonih in ukazih. Kadar hoče torej obrtnik uveljaviti svojo pravico, ali kadar je treba prisiliti njega samega, da bi izpolnil svojo dolžnost, mora občevati s posebnimi uradi, ki varujejo in izvršujejo zakonita odločila.

Občuje pa ali ustno ali pismeno. Za pismeno občevanje rabi takozvane vloge, ki jih pošilja zlasti političnim oblastvom. Prva stopnja teh političnih oblastev so c. kr. okrajna glavarstva in magistrati v mestih s samosvojim statutom.*) Ta oblastva pazijo, da se izvršujejo obrtni predpisi; pri njih se mora zglasiti vsakdo, kdor hoče obrtovati samostojno: tudi podeljujejo koncesije nekaterim posebnim obrtom, ako „Obrtni red“ ne določuje drugače, in preiskujejo in kaznujejo prestopke „Obrtnega reda“, ako to ne seza v področje navadne kazenske sodnije.

Ako se hočemo pritožiti proti odloku prve stopnje, napišemo vlogo do druge stopnje, to je do c. kr. deželne vlade, ali v posameznih kronovinah do c. kr. namestništva. Politična deželna oblastva podeljujejo mimo drugega koncesije vsakršnim tiskarskim obrtom v takih krajih, kjer je politična gosposka, razen pravice, prodajati samo in edino molitvene in šolske knjige; dalje koncesije posojilnim knjižicam in čitalnicam ter koncesije za stavbinske obrte.

*) Po slovenskih deželah mesta Ljubljana, Trst, Gorica, Celovec, Celje in Maribor.

Najvišja stopnja v obrtnih stvareh je c. kr. ministrstvo notranjih stvari.*) To n. pr. izjemoma podeli koncesijo, da se napravi tiskarski obrt v takem kraju, kjer ni politične gosposke.

Zunanja oblika vlogam je docela drugačna od oblike drugih pisanj. Pišejo se na celo polo belega papirja (takozvano „malo pisarniško obliko“). Zgoraj, primeroma tri prste pod robom, se zapiše naslov dotičnega oblastva; n. pr. „Slavno c. kr. okrajno glavarstvo! — Slavni mestni magistrat! — Visoka c. kr. deželna vlada!“ i. t. d. — (O naslovih sploh glej „Dodatek“.)

Zopet tri prste niže, in sicer tako, da pustiš na levi strani robu za tri ali štiri prste (časih se rabi tudi na pol preganjen papir), napišeš prošnjo, oziroma zglasilo ali pritožbo. Ako ne zadošča prva stran, piši na drugo in tretjo, toda vselej tako, da je zgoraj, spodaj in na levi strani robu za tri prste. Če je treba za vlogo več pol, se sešijejo z drobnim motvozom.

Vsaka vloga bodi jasna in točna, poleg tega skromna in spoštljiva. Posebnega uvoda ji navadno ni treba, nego precej se začenja s prošnjo ali z zglasilom. Kadar prilagamo vlogi listine ali druge spise v dokaz, da je resnično, kar navajamo v njej, je treba te „priloge“ označiti z zaporednimi (tekočimi) številkami ali z velikimi zaporednimi črkami in jih tudi še zaznamenovati na vloge levi strani, da je vloga preglednejša. Vloge sklepamo s pravo prošnjo (petitum), kolikor moči kratko, vendar pa tako, da povemo jasno vse, kar prosimo. Kadar z vlogo kaj naznanjamo, prosimo na koncu, da blagoizvoli dotično oblastvo sprejeti na znanje, kar smo povedali.

Poslednja stran pole nam rabi za „nadpis“ (rubriko ali rubrum). Najprej preganemo polo po sredi od zgoraj dol in potem zapišemo nadpis na desno polovico. Zgoraj postavimo naslov onega oblastva, ki mu pošiljamo vlogo; nekako v sredi zapišemo svoje krstno in rodbinsko ime, svoj stan in naslov; spodaj pa razložimo kolikor mogoče kratko, kaj je vsebina naši vlogi, in povemo koliko ima prilog.

*) Od političnih oblastev je treba ločiti sodna oblastva, in sicer: c. kr. okrajne sodnije in c. kr. okrožne in deželne sodnije, c. kr. deželne nadsodnije in naposled c. kr. najvišji sodni in kasacijski dvor.

Vloge morajo biti kolkovane, in sicer izvečine po 1 K za vsako polo. Pri vlogah pa, s katerimi se zglaša nastop samostojnega obrta ali prosi uradna koncesija, se ravna kolek po številu prebivalstva, in sicer je treba plačati:

- a) na Dunaju od prve pole K 12—;
- b) v mestih z več nego 50.000 prebivalcev od prve pole K 8—;
- c) v mestih z 10.000 do 50.000 prebivalcev od prve pole K 6—;
- d) v mestih s 5000 do 10.000 prebivalcev od prve pole K 4—;
- e) po vseh drugih krajih od prve pole K 3—.

Za vsako nastopno polo znaša kolkovina K 1—.

Pri uradih so posebni oddelki, kjer se sprejemajo vloge in z zaporednimi številkami zapisujejo v „vložni zapisnik“. Ako želimo, se nam označi na prepisani rubriki, kdaj smo oddali vlogo, in številka, s katero je zaznamenovana v vložnem zapisniku. Vendar se tako potrdilo zahteva samo pri izredno važnih vlogah.

O stanovskih razmerah obrtnikov.

Obrtniki napravljajo vloge:

1. kadar zglase obrt;
2. kadar je sploh potrebno v obrtovanju;
3. kadar odpovedo obrt.

1. Nastop samostojnega obrta.

Kdor hoče obrtovati na svojo roko, mora obrt najprej zglašiti pri obrtnem oblastvu (c. kr. okrajnem glavarstvu ali v mestih s samosvojim statutom pri magistratu), ali pa ga nastopiti šele tedaj, ko mu je oblastvo dovolilo. Kdaj zadošča, ako ga samo zgласi, in kdaj mora prositi dovolitve, to se ravna po obrtu samem.

a) Kakšni so obrti.

Po § 1. „Obrtnega reda“ so obrti:

1. svobodni;
2. rokodelski;
3. dopuščeni (koncesionirani).

Svoboden obrt, to je tak, o katerem ni izrečno povedano, da je rokodelski ali dopuščen, sme pričeti vsakdo, kadar zgласi oblastvu svojo namero in dokaže, da ima vse one pogoje, ki ga sploh upravičujejo za samostojno obrtovanje.

Kdor hoče nastopiti rokodelski obrt, to je enega izmed onih obrtov, ki jih oznamuje c. kr. trgovsko ministrstvo, dogovorno z ministrstvom za notranje stvari, za rokodelske obrte, ga mora zgласiti pri oblastvu in obenem dokazati, da ga je sposoben nastopiti in izvrševati.

Preden se nastopi dopuščen obrt, mora imeti dotičnik uradno koncesijo ali dopustilo. Taka koncesija se daje le takim prosilcem, ki so zanesljivi glede na obrt in pri nekaterih obrtih tudi posebe sposobni za samostojno obrtovanje.*)

Zaznamek rokodelskih dopuščenih obrtov glej v „Dodatku“ VII.

b) Kakšni so pogoji za samostojno obrtovanje.

Kdor hoče nastopiti kakršenkoli obrt, mora dokazati, da je avstrijski državlján, in zato vložiti domovinski list, s katerim izpriča, da ima domovinsko pravico v občini totranske državne polovice; dokazati pa mora tudi samosvojnost, to je, da je upravičen sam gospodariti s svojim imenjem. Samosvojnost se izpriča z listino, ki potrjuje, da je že polnoleten, če pa še ni dovršil 24. leta, z listino, v kateri ga sodnija priznava za polnoletnega.

Če kdo ni upravičen sam gospodariti s svojim imenjem, sme na njegov račun obrtovati namestnik ali zakupnik, toda samo takrat, kadar dovolita zakoniti zastopnik nedoletnikov in pristojna sodnija.

*) Pri gostilničarskem in krčmarskem obrtu zahteva zakon splošno zanesljivost.

Kdor je bil obsojen zaradi kakršnegakoli hudodelstva, zaradi prestopka iz dobičkarstva ali zaradi prestopka proti javni nravnosti, kakor tudi zaradi pregreška, označenega v § 486. kazenskega zakonika, takisto zaradi tihotapstva, zaradi težkega dohodarstvenega prestopka, temu se sme prepovedati, da bi pričel obrtovati, ako se je bati, da bi zlorabil obrtovanje.

c) Kako je zglašati svobodne obrte.

Komur ne branijo ravnokar navedena določila, je upravičen sam na svojo roko zvrševati kakršenkoli svobodni obrt. Toda preden ga začne, ga mora ali ustno ali pismeno naznaniti obrtnemu oblastvu. V vlogi mora dotičnik navesti, kako se imenuje, koliko ima let, kje stanuje, kateri državi pripada, v katero občino dotične države je pristojen, s kakšnim obrtom se misli baviti in kje ga namerja zvrševati. Ako je treba dovolitve zakonitega zastopnika in pristojne sodnije, se izkaži tudi ta. Če ne najde obrtno oblastvo nikakršnega zadržka niti proti podjetniku, niti proti delu in kraju, kjer bi se opravljalo, izda prosilcu obrtni list (Gewerbeschein), sicer pa mu prepove, da bi delo začel ali nadaljeval, dokler se zadržek ne odpravi. Obenem se prosilec pozove, naj se zgласi pri obrtnem oblastvu, ki po njegovih izrecilih napravi natančen zapisnik, na čigar podstavi mu posebno oblastvo za odmerjanje obrtarine odmeri takozvano obrtarino (Erwerbsteuer), ki jo mora plačevati od svojega obrta.

Zgledi. — 1. Franc Blažič zglašja pri mestnem magistratu v Ljubljani barvarski obrt.

Kolek

Slavni mestni urad!

Podpisanec namerjam na Sv. Petra cesti v Ljubljani šte. 28. ustanoviti barvarsko delavnico, zato vljudno napovedujem svoj obrt.

A Iz priloženega krstnega in domovinskega lista A
B in B je razvidno, da imam 28 let in da sem pristojen
v mesto ljubljansko.

Zglaševaje torej barvarski obrt, prosim vdano:

Slavno obrtno oblastvo izvoli sprejeti pričujočo
zglasitev na znanje in mi dostaviti obrtni list.

V Ljubljani, dne 3. januarja 1903.

Franc Blažič.

(Zunaj):

Slavni

mestni magistrat

v

Ljubljani.

Franc Blažič, stanujoč v Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 28.,

zglašja barvarski obrt in
prosi obrtnega lista.

Z 2 prilogama.

2. Andrej Zelenko v Kranju zglašja pri ondotnem c. kr. okrajnem
glavarstvu obrt z živili.

(Ta zgled, postavljen na straneh 109. in 110., obenem pojasnjuje
naše opomnje o zunanji obliki pismenih vlog, kakor smo jih navedli na
strani 104.)

Nalogi. — 1. Tkalec Lovrenec Pust v Mariboru zglašja pri ondotnem
magistratu svobodni tkalski obrt, ki ga bo zvrševal v Gosposkih ulicah št. 25.,
in prosi obrtnega lista. Rabil ne bo nobenih posebnih naprav, da bi bilo
treba odobriti obrtovalnico.

2. Peter Zalaznik, stanujoč v Ljubljani, Križevniške ulice šte. 7.,
zglašja pri mestnem magistratu v Ljubljani trgovino z mešanim blagom,
ki jo hoče zvrševati v Prešernovih ulicah št. 5. Porojen je leta 1858. v Vipavi,
pristojen pa v Postojno.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Kranju.

Podpisanec namerjam v Kranju štev. 32. samostojno zvrševati svobodni obrt z živili.

A/ Zglaševaje ta obrt, se usojam pod A/ prilagati krstni list, iz katerega je razvidno, da sem rojen v Mengišu leta 1866, torej sedaj v svojem 38 letu.

B/ Iz domovinskega lista pod B/ je razvidno, da sem pristojen v občino mengiško, torej tudi avstrijski državljani.

Blagovoli zato slavno c. kr. okrajno glavarstvo sprejeti to mojo zglasitev in mi izdati obrtni list.

V Kranju, dne 15. marca 1904.

Andrej Zelenko.

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

Kranju.

Andrej Zelenko, stanujoč v Kranju

štef. 32.,

zglašá obrt z živili.

*Z 2 izvirnima pri-
logama.*

d) **Kako je zglašati rokodelske obrte.**

Kdor hoče zglašiti rokodelski obrt, mora razen prilog, potrebnih za zglasitev svobodnega obrta, priložiti učno izpričevalo in vsa delavska izpričevala, kar jih ima, da dokaže svojo sposobnost*). Dokaže jo pa tudi lahko samo z izpričevalom, da je uspešno dovršil enega izmed onih obrtnih učnih zavodov, katerih izpričevala usposablajo za samostojno zvrševanje dotičnega obrta. (Ti učni zavodi so z rokodelskimi obrti vred navedeni v „Dodatku“ VII.).

Dovoljen je zvrševati tudi več obrtov obenem; toda če so bistveno različni, se mora vsak obrt zglašiti posebe. Stavbinski ključaničar n. pr., ki izdeluje lesene okenske okvire ali druge stvari, pripadajoče mizarskemu obrtu, mora zglašiti tako stavbinsko ključaničarstvo kakor stavbinsko mizarstvo.

Zgleda. — 1. Mizarski pomočnik Simon Peterlin v Celju zglašja pri odnotnem mestnem uradu mizarški obrt.

Kolek

Slavni mestni urad

v

Celju.

Glede na predpise „Obrtnega reda“, se usojam naznanjati, da namerjam v Celju, Graška cesta šte. 8., samostojno zvrševati mizarški obrt.

- A Svoji zglasitvi prilagam krstni list A, iz katerega se vidi, da sem rojen dne 15. maja 1867. leta v Žalcu, torej polnoleten.
- B Kakor izpričuje domovinski list B, sem pristojen v Žalec, torej avstrijski državlján.
- C Iz učnega izpričevala C se blagovoli slavni mestni urad uveriti, da sem se izučil pri tukajšnjem mizar-

* Iz priloženih delavskih izpričeval mora biti razvidno, da je zglašilec vsaj dve leti delal za pomočnika.

skem mojstru gospodu Antonu Volku; kakor pa kaže D izpričevalo D, sem bil potem deset let pri njem za mizarskega pomočnika.

Oprt na te razloge, prosim:

Slavni mestni urad blagovoli sprejeti to zgla-sitev in mi dostaviti obrtni list.

V Celju, dne 1. oktobra 1900.

Simon Peterlin.

(Zunaj):

Slavni

mestni urad

v

Celju.

Simon Peterlin, mizarski po-močnik, stanujoč v Celju, Graška cesta šte. 8.,

zglaša mizarski obrt.

S 4 prilogami.

2. Strugarski pomočnik Franc Jerala, stanujoč v Ljubljani, Breg šte. 3, zglaša pri c. kr. okrajnem glavarstvu ljubljanske okolice stru-garski obrt.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo!

Podpisanec vdano naznanjam, da hočem v Šent Vidu nad Ljubljano šte. 12. zvrševati strugarski obrt, in opiram svojo zglasitev na nastopne razloge:

A/ Po priloženem krstnem listu A/ sem rojen v Škofji
Loki dne 18. septembra 1892. leta, torej polnoleten,
B/ in po domovinskem listu B/ pristojen v škofjeloško
občino.

C/ Kakor je razvidno iz izpričevala C/, sem z dobrim
uspehom dovršil strokovni oddelek za lesni obrt na
c. kr. državni obrtni šoli v Gradcu; po izpričevalih
D/ E/ D/ in E/ pa sem bil nato pet let za strugarskega po-
močnika v Celovcu in v Ljubljani.

Na te razloge oprt, prosim:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagoizvoli spre-
jeti mojo zglasitev in mi dostaviti obrtni list.

V Ljubljani, dne 1. julija 1903.

Franc Jerala.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v Ljubljani.

Franc Jerala, strugarski po-
močnik, stanujoč v Ljubljani, Breg
štev. 3.,

zглаša strugarski obrt
in prosi obrtnega lista.

S 5 prilogami.

Naloga. — 1. Kleparski pomočnik Jožef Kržin, stanujoč v Ljubljani, Dunajska cesta štev. 25., rojen dne 5. februarja 1891. leta, pristojen v Ljubljano, zглаša pri mestnem magistratu ljubljanskem, da hoče v Kolodvorskih ulicah štev. 2. zvrševati kleparski obrt. Zglasitvi prilaga poleg krstnega in domovinskega lista učno izpričevalo in dve delavski izpričevali.

2. Martin Melik, stanujoč v Ajdovščini in prav tja pristojen, naznanja mestnemu magistratu v Gorici, da bo na Travniku štev. 5. zvrševal mizarški obrt. Dovršil je posebni tečaj za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju dunajskem.

3. Jožef Kleč, porojen v Tržiču in tja pristojen, se hoče ustanoviti za ščetarja v Litiji. Ondotnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu predlaga učno izpričevalo in tri delavska izpričevala.

a) Kako naj zglašajo zlatarji ali srebrarji svoj obrt.

Po § 47. zakona o čistini zlatnine in srebrnine in nje nadziranju z dne 26. maja 1866. leta se morajo obrtniki, ki izdelujejo ali prodajajo zlatnino in srebrnino, zglašiti pri dotičnem kontrolnem uradu, preden nastopijo svoj obrt, in mu obenem označiti svoje obrtovališče. Prav tako se mora vsaka izprememba tega obrtovališča zglašiti vsaj v osmih dneh.

Kdor hoče torej zvrševati zlatarski ali srebrarski obrt, se mora zgласiti pri dotičnem obrtnem oblastvu, da prejme obrtni list, zgласiti pa tudi pri dotičnem kontrolnem uradu, ki ima sploh dolžnost, da v svojem področju nadzira srebrarje in zlatarje. Zgласitev pri kontrolnem uradu je prosta kolka in se lahko zvrši tudi ustno.

Kontrolni uradi so po ukazu finančnega ministrstva z dne 30. novembra 1866. sploh podrejeni finančnemu ministrstvu. Glavni urad za punciranje je na Dunaju, njemu pa so mimo drugih podrejeni uradi n. pr. v Celovcu (njega uradno znamenje K), v Ljubljani (uradno znamenje L) in v Trstu (uradno znamenje M). Tem uradom za punciranje so zopet podrejene puncišča, ki so izvečine združena s c. kr. davčnimi uradi.

Izmed drugih zakonitih določil, ki se tičejo zlatarskega in srebrarskega obrta, navajamo zlasti nastopna:

Vsak izmed obrtnikov, imenovanih v § 47., je dolžan zakon o čistini zlatnine in srebrnine in nje nadziranju prilepiti v svoji prodajalnici na lahko pristopnem kraju, da ga lahko prečita vsakdo. Vsak prodajalec zlatnine ali srebrnine je pri prodaji dolžan, kupcu, ako bi ta zahteval, izročiti listek, ki mora navajati:

1. ime prodajalčeve in natančno oznamenilo njegove prodajalnice;
2. ime kupčeve, ako ga ta zahteva;
3. opis prodane stvari in nje oznamenilo, ali je namreč iz zlata ali iz srebra;
4. nje robelj po zlatu ali srebru;
5. čistino zlata ali srebra;
6. kraj, kje in čas, kdaj je bil ta listek izdan;
7. podpis onega, ki je oskrbel prodajo.

Ako zlatar ali srebrar ali prodajalec zlatnine in srebrnine opusti svoj obrt, mora to obenem ali vsaj v osmih dneh naznati kontrolnemu uradu; zlatar ali srebrar mu je tudi dolžan vrniti punco svojega imena ali drugačna tvorniška znamenja.

Ako premine obrt zaradi smrti obrtnikove, je dolžan načelnik obrtne zadruga ali, kjer take ni, krajni predstojnik napraviti naznanilo ter oddati i punco i tvorniška znamenja.

Da kontrolni uradi preizkušajo in puncirajo zlatnino in srebrnino, jim morajo zlatarji in srebrarji za sleherno stopinjo čistine predložiti zapisnik in v njem povedati, koliko je zlatnina ali srebrnina težka in kakšna je, dalje označiti obrtovališče in končno zapisnik podpisati.

Punce, s katerimi se oznamenuje čistina večji tuzemski zlatnini ali srebrnini, obsežajo mitološke podobe, in sicer za zlatnino glavo Feb-Apolonovo s solničnimi žarki, za srebrnino pa glavo Dianino z mesečnim srpom, poleg tega številko, ki naznanja, kolika je čistina blagu. Punce različnih stopinj čistine se razlikujejo po številki in svoji leži, kakor tudi po obliki zunanjega obrobka. Za oznamenovanje manjše tuzemske zlatnine in srebrnine rabijo manjše punce, ki obsežajo

- za zlato štev. 3. (t. j. 750 tisočink čistine) glavo divje koze;
- za zlato štev. 4. (t. j. 580 tisočink čistine) lisičjo glavo;
- za srebro štev. 3. (t. j. 800 tisočink čistine) hrtovo glavo;
- za srebro štev. 4. (t. j. 750 tisočink čistine) levjo glavo.

Izdelovalci in prodajalci zlatnine in srebrnine, stoječi po zakonu pod uradnim nadzorstvom, so dolžni svoje obrtne knjige na zahtevo predložiti kontrolnemu uradu ali njegovem poslancu v pregled.

Zgled. — 1. Zlatar Andrej Rosa v Ljubljani naznanja mestnemu magistratu ljubljanskemu, da hoče nastopiti zlatarski in srebrarski obrt.

Kolek

Slavni mestni magistrat!

Podpisanec vdano naznanjam, da hočem na Starem trgu štev. 5. zvrševati zlatarski in srebrarski obrt.

A/ Zato predlagam krstni list A/, iz katerega je razvidno, da sem rojen leta 1876. v Ljubljani, in do-
B/ movinski list B/, ki izpričuje, da sem pristojen v Višnjo goro.

C/ Mimo tega predlagam izpričevalo C/, iz katerega se vidi, da sem se izučil zlatarstva in srebrarstva, in
D/ izpričevalo D/, ki se kaže, da sem delal doslej šest let v zlatarski delavnici.

Na podstavi teh listin torej prosim:

Slavni mestni magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane mi izvoli dostaviti obrtni list.

V Ljubljani, dne 25. julija 1904.

Andrej Rosa.

(Zunaj:)

Slavni

mestni magistrat

v Ljubljani.

Andrej Rosa, stanujoč v Ljubljani,
Gledališke ulice št. 1.,

naznanja, da hoče nastopiti zlatarski in srebrarski obrt.

(S 4 prilogami)

2. Zglasitev Andreja Rose pri c. kr. kontrolnem uradu.

Slavni c. kr. kontrolni urad!

Podpisanec vdano naznanjam, da mi je slavni mestni magistrat ljubljanski, kakor je razvidno iz priloge /., izdal obrtni list za zvrševanje zlatarskega in srebrarskega obrta na Starem trgu šte. 5.

Glede na § 47. cesarskega ukaza z dne 26. maja 1866. leta, torej naznanjam, da namerjam dne 1. septembra t. l. nastopiti rečeni obrt.

V Ljubljani, dne 18. avgusta 1904.

Andrej Rosa.

(Zunaj:)

Slavni

c. kr. kontrolni urad

v Ljubljani.

Andrej Rosa, stanujoč v Ljubljani,
Gledališke ulice šte. 1.,

naznanja, da nastopi zla-
tarski in srebrarski obrt.

(Z 1 prilogo.)

f) Kako je prositi koncesije (dopustila) dopuščenim obrtom.

Kdor hoče nastopiti dopuščen obrt, mora izprositi koncesijo ali dopustila, prej ne sme začeti obrtovanja.

Prošnja se lahko vloži pismeno ali ustno. Razen pogojev, predpisanih za zvrševanje kakršnegakoli obrta, je treba za dopuščeni obrt tudi izpričati zanesljivost glede dotičnega obrta in pri nekaterih obrtih še posebno sposobnost.

Gostilničarski in krčmarski obrti so po § 16. „Obrtnega reda“ razdeljeni na te pravice:

- a) jemati tujce pod streho;
- b) imeti jedi na prodaj;
- c) točiti pivo, vino in sadjevec;
- d) točiti žganje opojne pijače in jih prodajati na drobno;
- e) točiti umetna vina in polvina;
- f) prodajati kuhano kavo, čaj, čokolado. druge gorke pijače in poživila;
- g) imeti priliko za dovoljene igre.

Te pravice se smejo podeliti vsaka posamič ali pa nekatere ali vse skupaj, toda treba jih je izrečno omeniti v podelilu. — Kdor torej prosi koncesije za gostilničarski in krčmarski obrt, mora v svoji prošnji natanko razložiti, kakšno pravico bi rad dobil.

Da prejme kdo koncesijo za katerokoli zgoraj navedenih pravic, mu je treba po § 18. „Obrtnega reda“ razen splošnih pogojev samostojnega obrtovanja tudi tega, da je zanesljiv in neo-

madeževan. Koncesija se odreče, kadar so o prosilcu ali o njegovih rodovincih, živečih z njim v eni družini, znane take stvari, zaradi katerih se sme misliti po vsej pravici, da bi se zlorabil obrt, n. pr. za prepovedane igre, pijančevanje i. t. d.

Podeljevaje koncesijo za gostilničarski ali krčmarski obrt, mora gledati obrtno oblastvo na potrebo ljudstva in na to, ali je prostor, kjer bi se vršil obrt, pripraven zanj; paziti je tudi na cesto, ulice ali tržišče, kjer je oni prostor, in naposled na to, ali ga je mogoče policijski nadzirati. Preden podeli koncesijo, mora zaslišati občino tistega kraja, kjer bo stajališče obrtu, in če biva ondi cesarsko policijsko oblastvo, tudi to.

O tiskarskih obrtih smo že povedali, da jim podeljuje koncesijo na takih krajih, kjer je politično oblastvo, c. kr. deželna vlada ali c. kr. deželno namestništvo; ondi pa, kjer ni političnega oblastva, ministrstvo notranjih stvari. Od tiskarskih obrtov zahteva zakon, da so prostori primerni.

Vsi dopuščeni obrti sa navedcni v „Dodatku VII“.

Zgled. — Tiskar Jožef Repar prosi koncesije, da bi ustanovil svojo tiskarno.

Kolek

Visoka c. kr. deželna vlada!

Podpisanec naznanjam, da hočem v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 14. samostojno zvrševati tiskarski obrt, in opiram svojo zglasitev na te razloge:

A/ Po priloženem krstnem listu A/ sem rojen v

Ljubljani leta 1868., torej polnoleten, in po priloženem

B/ domovinskem listu B/ pristojen v mestno občino ljubljansko, torej avstrijski državljani.

C/ Izpričevalo C/ dokazuje mojo popolno neomažeževanost in zanesljivost.

D/ Kakor se vidi iz izpričevala D/, sem dovršil nižjo realko v Ljubljani.

E/ F/ Kakor kažeta izpričevali E/ in F/, sem delal kot tiskar v znamenitih tiskarnah.

Glede na te razloge kakor tudi naposled na to, da prostori, kjer namerjam zvrševati svoj obrt, popolnoma ustrezajo zakonitim zahtevam, prosim torej vdano:

Slavno obrtno oblastvo izvoli sprejeti to zglasitev in mi izdati obrtni list.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1901.

Jožef Repar.

(Zunaj:)

Visoka

c. kr. deželna vlada

v

Ljubljani.

Jožef Repar, tiskar, stanujoč v Ljubljani, Krakovski nasip šte. 5.,

prosi koncesije, da bi mogel v Ljubljani na Kongresnem trgu šte. 15. ustanoviti svojo tiskarno.

S 7 prilagami.

Naloga. — Juri Ravnikar je rojen v Krškem leta 1879. in ima ondi domovinsko pravico. Hodil je v meščansko šolo v Krškem, se izučil pri puškarju Jakobu Prosencu puškarskega obrta in potem delal 6 let v raznih delavnicah. Ustanoviti se hoče za puškarja v Ljubljani in prilaga svoji prošnji mimo krstnega in domovinskega lista učno izpričevalo, 5 delavskih izpričeval in npravstveno izpričevalo.

g) O obrtarini in dohodarini.

Kakor državljani sploh, je dolžan tudi obrtnik plačevati različne davke. Izmed teh navajamo tukaj zlasti dva davka, namreč obrtarino in dohodarino.

Obrtarina je oni davek, ki ga mora plačevati vsak obrtnik glede na to, koliko je njega obrt zmožen proizvajati in kolik bi torej utegnil biti čisti dobiček. Obrtarino umerjajo

pristojna davčna oblastva, pri čemer odločuje velikost in imenitnost prometa ali obrtovališča, obratna glavnica, število in vrsta pomožnih delavcev, vrsta in obsežnost prometnih naprav, kakor tudi število prebivalcev. Da se odmeri obrtarina kolikor mogoče pravično, mora obrtnik, ko prične obrtovati, pri dotičnem oblastvu, kjer je zglasil svoj obrt, povedati vse okoliščine, ki so odločilne za odmeritev obrtarine, izkratka: izpovedati se mora k obrtarini.

Obrtarina se plačuje pol leta naprej, in sicer vsakega dne 1. januarja in dne 1. julija.

Dohodarina je oni davek, ki ga mora plačevati vsakdo (torej tudi obrtnik) od dejanskega ali predvidnega čistega letnega dohodka. Tudi ta davek umerjajo davčna oblastva, pri čemer se ozirajo na skupni čisti dohodek, ki ga ima obrtnik iz svojega obrta ali morda tudi iz drugih poslov.

Opomniti je treba, da od letnega čistega dohodka do 1260 K sploh ni treba plačevati nobene dohodarine; obrtarimo pa mora plačevati vsak obrtnik, ne glede na to, ali mu obrt kaj nese ali ne.

2. O stanovskem razmerju za obrtovanja.

a) Kako je zglašati podružnice.

Kdor se bavi s svobodnim ali rokodelskim obrtom, sme po § 39. „Obrtnega reda“ imeti na svojem stajališču po več stanovališč, to je delavnic ali prodajalnic in jih prelagati znotraj občine na drugo mesto. Vendar je treba to v vseh primerih naznaniti obrtnemu oblastvu.

Kadar bi hotel obrtnik zunaj občine svojega stališča napraviti podružnice ali zaloge, katerim vendar ni prištevati skladišč in prostorov, služočih samo za shrambo blaga, mora to po § 40. „Obrtnega reda“ zglašiti ne samo obrtnemu oblastvu, v čigar okolišju hoče napraviti eno ali drugo, temveč tudi onemu oblastvu, v čigar obrtne imenike je vpisano glavno podjetje. Kdor ima dopuščeno obrt, si mora za podružnice ali zaloge izposlovati posebno novo koncesijo, še preden jih ustanovi, in sicer

pri onem obrtnem oblastvu, v čigar okolišu jih hoče napraviti. Vendar oblastvo v takih primerih ne zahteva iznova dokaza strokovne sposobnosti, predpisanega za nekatere obrte. Prav to olajšilo se daje po § 43. obrtniku takrat, kadar se preseli v okoliš drugega obrtnega oblastva.

Zglasitve podružnic na krajih, kjer je glavno podjetje, se kolkujejo po 1 K; na krajih pa, kjer se ustanovi podružnica, se ravna kolek po številu prebivalstva. (Glej stran 105.)

Zgled. — 1. Klobučar Valentin Končar v Ljubljani naznanja mestnemu magistratu ljubljanskemu, da ustanovi podružnico v Litiji.

Kolek

Slavni mestni magistrat

v

Ljubljani.

Da bi laže razpečaval klobučarske izdelke svoje delavnice v Prešernovih ulicah šte. 7., ustanovim v Litiji svojo podružnico, kar s tem dostojno naznanjam.

V Ljubljani, dne 1. maja 1904.

Valentin Končar.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat

v

Ljubljani.

Valentin Končar, klobučar v
Ljubljani, Prešernove ulice št. 7.,
naznanja, da ustanovi
podružnico v Litiji.

2. Končarjeva zglasitev pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Litiji.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

v Litiji.

Da bi laže razpečeval klobučarske izdelke svoje delavnice v Ljubljani, Prešernove ulice št. 7., ustanovim v Litiji št. 12. svojo podružnico, kar sem tudi že naznanil mestnemu magistratu ljubljanskemu.

/. Prilagaje svoj obrtni list /., prosim slavno c. kr. okrajno glavarstvo, da blagovoli sprejeti to zglasitev.

V Ljubljani, dne 1. maja 1904.

Valentin Končar.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Litiji.

Valentin Končar, klobučar v Ljubljani, Prešernove ulice št. 7.,

naznanja, da ustanovi v Litiji podružnico.

Z 1 prilogo.

Naloga. — Mizar Peter Modec v Ljubljani naznanja, da ustanovi podružnico v Kandiji pri Novem mestu šte. 2.

(Zglasitev pri magistratu ljubljanskem in pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Novem mestu.)

b) Kako je zглаšati obrtovalnice.

Po navadi se sme že nastopiti svobodni ali rokodelski obrt, kadar je zглаšen, toda dopuščenega obrta ne smemo nastopiti, dokler nimamo koncesije.

Časih pa je obrtovanje združeno s posebnimi napravami, kakor n. pr. z gorišči, parnimi stroji, drugimi gibali (motorji) ali vodnimi stroji, in časih so obrti tudi taki, da utegnejo biti soseščini nevarni ali nadležni, ker njih delo škoduje zdravju, ker preti varnosti, ker napravlja smrad ali nenavaden hrup. Po § 25. „Obrtnega reda“ se taki obrti ne smejo nastopiti, oziroma dotične obrtovalnice ne ustanoviti, dokler ni izposlovano posebno odobrilo. To odobrilo dá obrtno oblastvo, in sicer izvečine na podstavi kratkih pozvedb.

Kdor prosi, da bi se odobrila obrtovalnica, mora natanko označiti kraj, kjer bi jo napravil, oziroma predložiti mora natančne nariske in načrte, da oblastvo lahko spozna krajevne razmere in da podjetnik po svoji krivdi ne provzroči nepotrebne zadržke.

Pri nekaterih obrtih se odobri obrtovalnica šele tedaj, kadar se je na podstavi posebnega postopka zvršila obravnava z vsemi udeleženci, n. pr. z občinskim predstojnikom, s sosedi i. t. d. Taki obrti so med drugimi: varilnice za pokost in terpentini; drobarnice; steklarnice; strojarnice in hranišča sirovih kož; svečarnice; kotlarnice; tvornice za stroje; klavnice; brzobelnice; milarnice; lojarnice; lončarnice; naposled vse obrtovalnice, ki jih goni vodna sila razen onih, kjer se uporabljajo manjša vodna gibala in pri katerih ni jemati v poštev vodnih pravic.

Troške za ta postopek razen onih, ki jih provzročujejo objestni ugovori, plačuje po § „Obrtnega reda“ podjetnik.

Kdor hoče izpremeniti obrtovalnico, kakršno ima doslej, ali preosnovati način izdelovanja ali razširiti obrtovanje tako, da je treba napraviti nova gorišča, parne stroje, gibala, vodne naprave i. t. d., kakor jih navaja § 25., je dolžan po § 32. „Obrtnega reda“ naznaniti svojo namero obrtnemu oblastvu, preden jo še zvrši.

Po § 33. premine odobrilo za napravo obrtovalnice, kadar se za leto dni ne prične obrtovati v njej, ali kadar se delo ustavi za več nego tri leta. Vendar se sme na obrtnikovo prošnjo ta doba primerno podaljšati, ako bi navedel tehtne razloge.

Zgleda. — 1. Vrban Rojina naznanja c. kr. okrajnemu glavarstvu, da nastopi milarski obrt, in prosi odobrila dotični obrtovalnici.

Kotek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

- A Podpisanec, ki sem po krstnem listu A rojen
B leta 1866. v Medvodah in po domovinskem listu B pristojen v Škofjo Loko, namerjam v svoji hiši v Radovljici šte. 36. ustanoviti milarnico. Zategadelj predlagam
C, D učno izpričevalo C in delavsko izpričevalo D ter prosim, da bi se mi izdal obrtni list.

Milarnica bo napravljena po priloženem načrtu

- E, F E in po opisu F; torej prosim dalje:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagovoli odrediti, kar je potrebno, da se preišče, ali je dopustna zgoraj navedena obrtovalnica, zato vpičo občinskega predstojnika in sosedov Ivana Brata, Jožefa Ribiča in Jakoba Župana zvršiti komisijsko obravnavo ter mi naposled podeliti odobriilo za napravo rečene milarnice.

V Radovljici, dne 1. avgusta 1900.

Vrban Rojina.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

Vrban Rojina, stanujoč v Radovljici šte. 36.,

naznanja, da nastopi milarski obrt, in prosi odobrila dotični obrtovalnici.

S prilogami A—F.

2. Strojni ključaničar Franc Rupnik v Ljubljani prosi mestni magistrat, da bi smel postaviti v svoji delavnici parni kotel in dimnik.

Kolek

Slavni mestni magistrat

v

Ljubljani.

Za izvrševanje svojega strojnega ključaničarstva potrebujem parnega stroja z 20 konjskimi silami, ki bi ga postavil v svoji delavnici v hiši šte. 25 na Dunajski cesti.

Vdano zglasovaje to svojo namero, prilagam položni načrt 1/ in opis 2/ ter prosim:

Slavni mestni magistrat mi blagovoli po dovršenem komisijskem ogledu dovoliti, da postavim v rečeni obrtovalnici parni kotel in dimnik.

V Ljubljani, dne 8. maja 1904.

Franc Rupnik.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat
v

Ljubljani.

Franc Rupnik, strojni ključaničar
na Dunajski cesti šte. 25.,

prosi, da bi se odobrila
njegova obrtovalnica.

Z 2 prilogama.

Nalogi. — 1. Juri Kobal v Celju, Gledališke ulice šte. 1., prosi on-dotni mestni urad, da bi smel v svoji hiši napraviti strojarnico in hranišče sirovih kož.

2. Jožef Gorec v Ribnici prosi c. kr. okrajno glavarstvo v Kočevju, da bi smel v svoji hiši šte. 5. postaviti peč za izdelovanje lončarskega blaga.

c) O izložnih omarah in vratnih izlogah.

Izložne omare in vratne izloge se smejo napravljati samo takrat, kadar jih dovoli stavbinsko oblastvo, in sicer tako, da niti ne stesnujejo ulic, niti ne ovirajo prometa po tlaku poleg hiš. Posebna določila o tej stvari obsežajo stavbinski redi posameznih kronovin. Tako pravi n. pr. stavbinski red za deželo kranjsko z dne 25. oktobra 1875. leta v svojem 50. §, da smejo izložne omare in vratne izloge, ki jih je vselej napravljati le s posebno oblastveno dovolitvijo, po širini sezati največ 21 cm od glavnega hišnega zidu na ulice, da ne smejo imeti štrlečih, takozvanih žepnih (nosnih) šarnir, da morajo biti pokrite s kovino ter imeti kovinski strešni žleb in prav takšno cev za odtok. Po nekaterih kronovinah, n. pr. na Kranjskem, Štajarskem in Primorskem, stavbinski redi natanko določujejo, da je treba prošnji priložiti tudi posebne načrte; vselej pa nadzira take naprave izložnih omar in vratnih izlog dotično občinsko oblastvo.

Zgled. — Zlatar Gregor Poljanec prosi mestni magistrat v Ljubljani, da bi smel pri svoji prodajalnici napraviti dve izložni omari.

Kolek

Slavni mestni magistrat!

Podpisanec vdano naznanjam, da bi zaradi uspešnejšega obrtovanja rad napravil na obeh straneh svoje prodajalnice na Mestnem trgu šte. 20. dve izložni omari, ki bi od hišnega zidu odstopali samo za 20 cm.

Prilagaje dotična dva nariska /./, vdano prosim: Slavni mestni magistrat mi dovoli napraviti rečeni omari.

V Ljubljani, dne 8. januarja 1904.

Gregor Poljanec,
zlatar.

(Zunaj:)

Slavni

mestni magistrat

v

Ljubljani.

Gregor Poljanec, zlatar na Mestnem trgu šte. 20.,

prosi, da bi smel pri svoji prodajalnici napraviti dve izložni omari.

Nalogi. — 1. Crevljar Blaž Gestrin prosi mestni magistrat v Gorici, da bi smel pri svoji delavnici napraviti izložno omaro za obutalo, visoko 2 m, široko 1 m in globoko $\frac{1}{5}$ m.

2. Vezilja Marjeta Vesel v Ljubljani bi rada obesila zunaj prodajalnice izložno omaro visoko 1 m, široko $\frac{3}{4}$ m in globoko 2 dm, zato vlaga prošnjo pri mestnem magistratu ljubljanskem.

d) O poslovodnikih in zakupnikih.

Vsak obrtnik sme po § 55. „Obrtnega reda“ svoj obrt vršiti po namestniku (poslovodniku) ali ga tudi dati v zakup. Dopusčeno pa ni, da bi se dajal obrt v podzakup, t. j., da bi ga zakupnik zopet komu drugemu dal v zakup.

Namestnik ali zakupnik mora vselej tako kakor obrtnik sam, imeti lastnosti, potrebne za samostojno zvrševanje dotičnega obrta. Torej mora obrtnik pri svobodnih in rokodelskih obrtih namestnika ali zakupnika naznaniti obrtnemu oblastvu, pri dopuščenih obrtih pa si pridobiti odobriilo obrtnega oblastva. Ta določila veljajo tudi imetniku stvarnega obrta, ki nima sam zakonite sposobnosti, da bi zvrševal obrt, in ga hoče zvrševati po namestniku ali zakupniku. — V takih zglasitvah je treba tudi navesti poslovodnika ali zakupnika ter dokazati, da pritrjujeta zakoniti zastopnik in pristojna sodnija.

Glede gostilničarskega in krčmarskega obrta veljajo posebna določila. Po § 19. „Obrtnega reda“ sme zvrševati tak obrt praviloma le oni, ki mu je podeljena koncesija. Da bi se vršil obrt

po namestniku ali zakupniku, to odobri oblastvo samo iz tehtnih razlogov.

Zgledi. — 1. Strojni ključničar in izdelovalec parnih kotlov Ivan Breznik v Ljubljani prosi, da bi se Franc Strle potrdil za poslovodnika.

Kolek

Slavni mestni magistrat

V

Ljubljani.

A Kakor je razvidno iz koncesije A, smem zvrševati in popravljati parne kotle. Ker pa dne 1. maja t. l. izročim ta obrt poslovodniku Francu Strletu, zato prosim, da bi slavni mestni magistrat blagovolil sprejeti na znanje to namestništvo.

Svojo zglasitev podpiram tako:

B Kakor kaže krstni list B, je Franc Strle rojen v
C Mariboru in šteje 38 let, torej je polnoleten in samo-
D svojen. Iz domovinskega lista C je razvidno, da ima
E svojo domovinsko pravico v Mariboru; izpričevalo D
F pa dokazuje, da je npravno neomadeževan. Po izpri-
G čevalu E je dovršil strojniško-tehnično strokovno šolo
F v Pragi, po izpričevalu F se tudi dejanski naučil reče-
G nega obrta, in kakor kaže naposled izpričevalo G, ga
zvršuje že tri leta v moji delavnici.

Ker je torej Franc Strle sposoben za poslovodnika, blagovoli slavni mestni magistrat sprejeti na znanje, da najamem Franca Strleta za svojega poslovodnika.

V Ljubljani, dne 21. aprila 1904.

Ivan Breznik.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat
v
Ljubljani.

Ivan Breznik, strojni ključaničar in
izdelovalec parnih kotlov v Ljub-
ljani, Marije Terezije cesta št. 12.,

naznanja, da najame
Franca Strleta za
poslovodnika svoji de-
lavnici.

S prilogami A do G.

2. Pavel Suša v Gorenjem Logatcu, varih nedoletnega Jakoba Koželja, naznanja, da bo Andrej Strehovec kot poslovodnik nedoletnega Jakoba Koželja zvrševal kleparski obrt.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo.

v

v Logatcu.

Kot varih nedoletnega Jakoba Koželja, sinu tukaj umršega Petra Koželja, v Gorenjem Logatcu šte. 11., podpisanec vdano naznanjam, da bo gospod Andrej Strehovec kot poslovodnik rečenega Jakoba Koželja z mojo dovolitvijo zvrševal kleparski obrt.

Zato predlagam rečenega poslovodnika krstni list
A A, iz katerega je razvidno, da je rojen leta 1862., torej
upravičen sam upravljati svoje imenje in samostojno
B zvrševati obrt; dalje predlagam njegov domovinski list B,

ki priča, da ima domovinsko pravico v Planini, in C npravstveno izpričevalo C, ki kaže, da je popolnoma neomadeževan. Po prilogi D pritruje tudi c. kr. okrajna sodnija, da bi gospod Andrej Strehovec v imenu nedoletnega Jakoba Koželja kot poslovodnik zvrševal kleparski obrt.

Zategadelj vdano prosim, da blagovoli slavno c. kr. okrajno glavarstvo sprejeti to zglasitev.

V Logatcu, dne 8. avgusta 1900.

Pavel Suša.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Logatcu.

Pavel Suša, stanujoč v Gorenjem Logatcu štev. 11., naznanja kot varih nedoletnega Jakoba Koželja,

da bo Andrej Strehovec kot poslovodnik nedoletnega Jakoba Koželja zvrševal kleparski obrt.

(4 priloge.)

Nalogi. — 1. Kolar Andrej Sovan v Ljubljani naznanja mestnemu magistratu, da je najel svojega pomočnika Lovrenca Samca za poslovodnika.

2. Krčmar Ivan Mah na Vrhniki prosi c. kr. okrajno glavarstvo ljubljanske okolice, da bi Franca Kotarja potrdilo za zakupnika njegove krčme, ker sam zaradi visoke starosti in trajne bolehnosti že ne more zvrševati krčmarskega obrta.

e) Kako se uradnim potem odpovedujejo stanovanja i. t. d.

Povedali smo že na strani 56., da je moči odpovedati najeto stanovanje i. t. d. tudi potem c. kr. okrajne sodnije. Takrat

je treba temu uradu poslati dva istopisa (vložiti odpoved *in duplo*); en izvod dostavi sodnija hišnemu gospodarju, da more ta ugovarjati, ako mu odpoved ne prija. Ako ni v 8 dneh nobenega ugovora, se dostavi drugi izvod prosilcu v dokaz, da je gospodar sprejel odpoved.

Druga določila, ki se tičejo razmere med najemnikom in gospodarjem, smo navedli že pri „Najemnih pogodbah“.

Pismena uradna odpoved bi bila primeroma taka :

Kolek

Slavna c. kr. mestna delegirana sodnija

v

v Ljubljani.

Podpisanec s tem četrletno odpovedujem pritlično prodajalnico na Sv. Jakoba trgu šte. 3., ki jo imam v zakupu od gospoda Jožefa Jakliča, in izrekam, da jo zanesljivo izpraznim najkasneje do dne 8. novembra t. l. Obenem prosim:

Slavna c. kr. mestno delegirana sodnija blagovoli o tej odpovedi obvestiti gospoda Jožefa Jakliča, da se more ravnati po njej.

V Ljubljani, dne 1. avgusta 1904.

Simon Šiškar.

(Zunaj:)

Slavna

c. kr. mestno delegirana
sodnija

v

Ljubljani.

Simon Šiškar, črevljar,

proti

gospodu Jožefu Jakliču, hišnemu
posestniku v Ljubljani, Sv. Ja-
koba trg šte. 3.,

prosi uradnega obvestila
o znotraj navedeni od-
povedi.

V zakupnih stvareh.

f) Kako je ravnati, kadar se opusti obrt.

Izvečine smejo obrtniki prostovoljno opustiti svoj obrt, kadar hočejo, samo obvestiti morajo o tem obrtno oblastvo in svojemu naznanilu priložiti obrtni list, odnosno koncesijo in davčno-obrtni list. Naznanilo je tudi lahko ustno. Kdor bi ustavil obrt le za časno in ga misli pozneje zvrševati iznova, mora naznaniti svoj ukrep oblastvu, ki odmerja obrtarino, oziroma dohodarino, da mu poslednje ne bo treba plačevati tudi v tisti dobi, ko ne obrtuje; obrtarino pa mora plačevati tudi nadalje.

Peki, mesarji, dimnikarji, trebilci po kanalih in prevozniki se morajo po § 53. „Obrtnega reda“ 4 tedne prej zglositi pri obrtnem oblastvu, preden opuste svoje obrtovanje. — Zlatarji in srebrarji se morajo mimo tega v 8 dneh zglositi pri kontrolnem uradu in mu obenem vrniti svoje punce. — Vse take zglositve so proste kolka.

Časih tudi oblastvo samo vzame obrtno pravico, in sicer:

1. kadar bi se pozneje uverilo, da obrtnik že izpočetka ni imel ali da še nima zakonite sposobnosti za samostojno obrtovanje;

2. pri nekaterih dopuščenih obrtih, če se niso pričeli dobi, določeni po § 57. „Obrtnega reda“, ali če se niso zvrševali prav toliko časa;

3. izvrševaje sodnokazno razsodbo zaradi dejanj, ki so prepovedana po kazenskih in davčnih zakonih;

4. kadar je obrtnik zakrivil težak prestopek proti „Obrtnemu redu“.

Zgleda. — Pek Jernej Primec v Kranjski gori naznanja okrajnemu glavarstvu, da opusti obrt.

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

Glede na § 53. „Obrtnega reda“ vdano naznanjam, da od dne 1. avgusta t. l. ne bom več zvrševal svojega pekarskega obrta v Kranjski gori šte. 12.

Prilagaje obenem svoj obrtni in davčno-obrtni list, prosim torej:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagovoli odrediti, da se mi pod kat. šte. 6500. predpisana obrtarina izbriše.)*

V Kranjski gori, dne 1. julija 1904.

Jernej Primec.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

Jernej Primec, pekarski mojster
v Kranjski gori šte. 12.,

naznanja, da opusti svoj
obrt.

Z 2 prilogama.

2. Zlatar Rudolf Strelec v Ljubljani naznanja kontrolnemu uradu, da opusti svoj obrt.

Slavni c. kr. kontrolni urad

v

Ljubljani.

Bolehnost me sili, da s 1. dnem prihodnjega meseca opustim svoj zlatarski obrt, ki sem ga dosihdob zvrševal v Ljubljani na Mestnem trgu šte. 18.

*) Katastrska številka je ona številka, ki jo ima davčno-obrtni list.

Vračevaje svojo punco, prosim vljudno :
Slavni c. kr. kontrolni urad blagovoli sprejeti pričujočo odpoved na znanje.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1903.

Rudolf Strelec.

(Zunaj:)

Slavni

c. kr. kontrolni urad

v

Ljubljani.

Rudolf Strelec, zlatar v Ljubljani,
Mestni trg šte. 18.,

naznanja, da opusti svoj
obrt.

Nalogi. — 1. Ključaničar Anton Poznik v Krškem naznanja ondotnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu, da opusti svoj obrt.

2. Kako bi zlatar Rudolf Strelec (gled zgled 2.) naznanil mestnemu magistratu ljubljanskemu, da opusti svoj obrt?

3. Splošne osebne razmere obrtnikove.

Izmed vseh razmer, ki jih ima obrtnik skupno z drugimi državljani, so važne zlasti državljanstvo, domovinska pravica in razmera do občine, kjer prebiva. Kdor hoče nastopiti samostojen obrt, mora po navadi dokazati avstrijsko državljanstvo; zato mora predložiti domovinski list, iz katerega je razvidno, da je rojen v občini tostranske državne polovice.

Razmera do domače občine.

Vsak državljan imej domovinsko pravico v kaki občini; more jo pa imeti samo v eni občini.

Po občinskih redih posameznih kronovin razločujemo :

1. občinske domačince,
2. občinske družnike,
3. zunanje (tujce).

Občinski domačinci so tisti občani, ki imajo v občini domovinsko pravico.

Občinski družniki so tisti avstrijski državljani, ki v občini nimajo domovinske pravice, a vendar v nje ozemlju stanujejo in ali tamkaj posedujejo kako hišo ali kako zemljišče, ali od svojega v občini zvrševanega obrta ali od svojega zaslužka ali od kakega drugega dohodka plačujejo v njej predpisani davek.

Vse druge osebe v občini, ki niso občani, se imenujejo zunanji.

Kdor ima domovinsko pravico, je upravičen, da nemočen biva v dotični občini; tudi mora občina skrbeti zanj, ako bi obubožal. Kdor nima domovinske pravice, jo lahko dobi, kadar ga občina sprejme v občinsko zvezo.

a) Kako je treba prositi sprejema v občinsko zvezo.

O prošnjah za sprejem v občinsko zvezo ukrepa občinski zastop, vendar se sprejemajo v občinsko zvezo samo taki prosilci, ki imajo avstrijsko državljanstvo. Kdor hoče biti sprejet v občinsko zvezo, mora plačati določeno vsoto na korist občinski blagajnici.

V prošnji mora prosilec dokazati:

1. da je avstrijski državljani;
2. da je polnoleten, ali da je sploh upravičen samostojno upravljati svoje imenje;
3. da že dalje časa biva v občinskem ozemlju;
4. da je npravno neomadeževan;
5. da ima dovolj imovine ali zadosten obrt, da dalje časa živi sebe in svojo rodbino, ne da bi bil nadležen občini.

Kdor prosi sprejema v občinsko zvezo, mora kolkovati prvo polo svoje prošnje s 4 K, vsako nastopno polo pa z 1 K.

Zgleda. — 1. Mizar Ivan Božič v Ljubljani prosi mestni magistrat, da bi bil sprejet v občinsko zvezo.

Kolek

Slavni mestni magistrat

v

Ljubljani.

Podpisanec vdano prosim, da bi bil sprejet v občinsko zvezo deželnega stolnega mesta Ljubljane, in opiram svojo prošnjo na nastopne razloge:

- A 1. kakor je razvidno iz krstnega lista A, sem rojen leta 1856., torej polnoleten;
- B 2. domovinski list B izpričuje, da imam domovinsko pravico v Cerknici, da sem torej avstrijski državljan;
- C 3. kakor kaže obrtni list C, zvršujem že nad deset let v Ljubljani svoj mizarski obrt;
- D 4. iz priloge D je razvidno, da sem popolnoma neomadeževan;
- E 5. kakor kaže zemljiškoknjižni izpisek E, imam na Sv. Petra cesti šte. 3. svojo hišo, kar dokazuje poleg mojega obrta, da lahko živim sebe in svojo družino.

Zato ponavljam svojo prošnjo:

Slavni mestni magistrat me izvoli sprejeti v občinsko zvezo deželnega stolnega mesta Ljubljane.

V Ljubljani, dne 8. decembra 1903.

Ivan Božič.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat

v

Ljubljani.

Ivan Božič, mizar v Ljubljani,
P. Svetra cesta šte. 3.,

prosi, da bi bil sprejet
v občinsko zvezo.

S 5 prilogami.

2. Strojarski Franc Tomec v Kamniku prosi, da bi bil sprejet v občinsko
zvezo kamniškega mesta.

Kolek

Slavno županstvo

V

Kamniku.

Podpisanec prosim, da bi bil sprejet v občinsko
zvezo kamniškega mesta, in podpiram svojo prošnjo
takole:

- A kakor kaže domovinski list A, imam svojo domo-
- B vinsko pravico v Mengišu, po krstnem listu B pa štejem
štirideset let, sem oženjen in imam tri otroke;
- C kakor je razvidno iz izpričevala C, sem se vedel
vselej neomadeževano, bodisi v svoji domači občini,
bodisi v sedanjí občini, kjer bivam že šest let;
- D kakor je naddrobno označeno v prilogi D, sem si
pridobil toliko, da lahko živim sebe in svojo družino.

Na te razloge oprt, se usojam prositi:

Slavno županstvo me izvoli sprejeti v občinsko
zvezo kamniškega mesta.

V Kamniku, dne 1. februarja 1904.

Franc Tomec,
strojar.

(Zunaj:)

Slavno
županstvo
v

Kamniku.

Franc Tomec, strojar v Kamniku
štev. 25.,

prosi, da bi bil sprejet
v občinsko zvezo.

S 4 prilogami.

Naloga. — Jožef Lah, ključničar v Ljubljani, prosi, da bi bil sprejet v občinsko zvezo ljubljanskega mesta. Prošnji prilaga krstni list župnega urada v Šent Vidu nad Ljubljano, domovinski list občine šentvidske, obrtni list c. kr. okrajnega glavarstva ljubljanske okolice in npravstveno izpričevalo.

b) Kako je prositi domovinskega lista.

Kdor hoče dobiti domovinski list, se mora ali pismeno ali ustno obrniti do one občine, kjer ima domovinsko pravico. Prošnje za domovinski list so proste kolka, domovinski list sam pa se kolkuje tako: za posle, pomočnike, rokodelske učence, dninarje po 30 h, za druge osebe po 1 K.

Zgled. — Franc Pavlič, mizarski pomočnik v Ljubljani, prosi županstvo v Borovnici, da bi se mu izdal domovinski list.

Slavno županstvo

v

Borovnici.

Podpisanec namerjam v Ljubljani zvrševati mizarski obrt in potrebujem zategadelj domovinskega lista. Ker je imel že moj oče Jožef Pavlič v Borovnici domovinsko pravico in ker tudi jaz nisem izgubil te pravice, pridobljene po rojstvu, se obračam do slavnega županstva z vljudno prošnjo, da mi blagovoli izdati domovinski list.

V Ljubljani, dne 4. septembra 1904.

Franc Pavlič.

(Zunaj:)

Slavno
županstvo

v

Borovnici.

Franc Pavlič, stanujoč v Ljubljani,
Florijanske ulice šte. 15.,

prosi domovinskega lista.

Naloga. — Jakob Šarec, črevljarski pomočnik v Gorici, bi se rad ustanovil ondi za črevljarskega mojstra in zato prosi svojo domačo občino v Vipavi domovinskega lista.

c) Kako je prositi določila domovinske pravice.

Ako se zgodi, da domača občina prosilcu neče priznati domovinske pravice, se je treba dotičniku obrniti do pristojnega c. kr. okrajnega glavarstva, da to določi domovinsko pravico.

Zgled. — Kolarski pomočnik Jernej Golja na Vrhniki prosi c. kr. okrajno glavarstvo ljubljanske okolice, naj določi njegovo domovinsko pravico.

SLAVNO C. KR. OKRAJNO GLAVARSTVO!

Podpisanec sem dne 8. maja 1878. leta rojen na Vrhniki, kjer bivam že od svojega rojstva. Prav tako sta bila moj oče Jakob in moja mati Frančrška rojena v tej občini in sta neprestano bivala v njej.

Ker sem se izučil kolarstva in bi šel rad v Ljubljano za pomočnika, potrebujem domovinskega lista, toda županstvo na Vrhniki neče priznati, da bi imel v tej občini domovinsko pravico, in mi tude neče izdati domovinskega lista, dasi ga je moj oče že dobil leta 1874.

Zategadelj vljudno prosim:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagovoli v zmislu državnega zakona z dne 3. decembra 1863. leta ukazati županstvu na Vrhniki, da mi prizna domovinsko pravico in izda domovinski list.

Na Vrhniki, dne 15. aprila 1904.

Jernej Golja.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno-glavarstvo

v

Ljubljani.

Jernej Golja, kolarski pomočnik
na Vrhniki,

prosi, da bi se določila
njegova domovinska pra-
vica in se mu izdal do-
movinski list.

Dodatek.

I. Določila o zakonitem zavarovanju trgovske firme.

Iz § 46. „Obrtnega reda“: Noben obrtnik ni upravičen, za zunanje oznamenilo svojega obrtovališča ali stanovanja, kakor tudi ne na okrožnicah, javnih naznanilih ali cenovnikih protipravno rabiti ime, firmo, grb ali posebno oznamenilo obrtnega zavoda, ki je svojina drugega tuzemskega obrtnika ali izdelovalca.

Po § 49. „Obrtnega reda“ zakrivi v tem oziru prestop: 1. kdor bi za zunanje oznamenilo svojega obrtovališča ali stanovanja, za oznamenilo obrtnih svojih izdelkov ali vobče pri izvrševanju obrtnih poslov in pri svojih podpisih neupravičeno rabil ime, ki mu ne pristoji, ker ni vpisano v trgovski zapisnik;

2. kdor bi si nadeval odlikovanje, ki mu ni bilo nikoli podeljeno (n. pr. naslov c. in kr. dvornega založnika, ako ga ni dobil);

3. kdor bi rabil oznamenilo, iz katerega bi bilo moči izvajati, da je dotičnik v družabnem razmerju, ko takega razmerja dejanski ni (n. pr. ako bi kdo zapisal na trgovsko tablo „Rožan & sin“, ko dela sin pri njem samo za pomočnika);

4. kdor ne bi rabil popolnega krstnega in rodbinskega imena, dasi je njega firma popolno, torej brez prikrajškov, vpisana v trgovinskem zapisniku; (čigar firma je n. pr. vpisana z naslovom: „Franc Ogelnik“, ne sme rabiti za zunanje oznamenilo oblike „Fr. Ogelnik“);

5. kdor bi pri res obstoječem družabnem razmerju rabil oznamenilo, obsežajoče ne samo imena njega drugov, nego tudi dostavek, iz katerega je moči posneti, da družba obstoji, dasi dotičnik v zmislu trgovinskega zakonika ni upravičen beležiti take firme. (Tako n. pr. firma „Matije Lisjaka družba za izdelovanje lončenega blaga“ ni dopuščena niti obrtnikom, niti protokoliranim firmam.)

II. Določila o protokolirani firmi.

Člen 15. „Trgovskega zakonika“: Firma trgovčeva je ime, s katerim trži in s katerim se podpisuje.

Člen 16. Trгоvec, ki trži brez družabnika ali samo s tihim družabnikom, sme imeti za firmo samo svoje rodbinsko ime s krstnim imenom ali brez njega.

Firmi ne sme dostavljati ničesar, kar bi kazalo na družabno razmerje. Dovoljeni so pa drugačni dostavki, ki rabijo za to, da je natančneje označena oseba ali trgovina.

Iz člena 17. Firma javne trgovske družbe mora takrat, kadar niso vanjo sprejeta imena vseh družabnikov, obsezati ime vsaj enega družabnika in dostavek, ki kaže, da obstoji družba.

Člen 19. Vsak trgovec je dolžen, svojo firmo naznaniti trgovski sodnji, v katere okrožju ima svoje tržišče, da jo ta vpiše v trgovski zapisnik; zabeležiti jo mora poleg svojega osebnega podpisa vpričo trgovske sodnije, ali pa nje podpis predložiti v poverjeni obliki.

Člen 20. Vsaka nova firma se mora razvidno ločiti od vseh drugih firm, ki že obstoje v dotičnem kraju ali v dotični občini in so že vpisane v trgovski zapisnik.

Ako ima trgovec z drugim trgovcem, že vpisanim v trgovski zapisnik, enako krstno in rodbinsko ime in ako hoče tudi on rabiti oni imeni za svojo firmo, ji mera dodati pristavek, s katerim se bo natanko razločevala od že vpisane firme.

Iz člena 25. Kadar se firma izpremeni ali prestane, ali kadar se izpremene nje imetniki, je treba to po določilih člena 19. naznaniti trgovski sodnji.

Iz člena 27. Kdor je zaradi neupravičene rabe kakove firme oškodovan v svojih pravicah, sme zahtevati od neupravičenca, da opusti to firmo in mu povrne škodo.

Nekatera druga določila „Trgovskega zakonika“.

Člena 12. in 13. določujeta, da se mora pri sleherni trgovski sodnji voditi trgovski zapisnik, ki je ob navadnih uradnih urah na pregled vsakomur. Vpiske razglša trgovska sodnja po javnih, zlasti uradnih časopisih.

§ 7. trgovskega zakonika določuje, da veljajo določila o firmi, prokuri in trgovskih družbah vsem onim, ki plačujejo v glavnem in stolnem mestu dunajskem vsaj 100 K, v okrožju 2 milj okoli Dunaja vsaj 60 K, v krajih nad 50.000 prebivalcev vsaj 80 K, v krajih s prebivalstvom nad 10.000 do 50.000 duš vsaj 60 K, v krajih z 10.000 ali pod 10.000 duš vsaj 40 K enoletnega deželnoknežjega neposrednega davka.

Člen 272. trgovskega zakonika veli, da je ravnati kakor s trgovcem z vsakomer, kdor prejema premičnine, da jih obdeluje ali predeluje za druge

ljudi, ako tak obrt preseza okrožje navadnega rokodelstva; mimo nekaterih drugih poslov so tudi tiskarski posli trgovski posli, ako ni njih poslovanje zgolj rokodelstvo. Taki obrtniki morajo torej svojo firmo vpisati pri trgovski sodnji in se morajo ravnati po vseh predpisih trgovskega zakonika o trgovskih firmah.

Po ukazu pravosodnega ministrstva z dne 8. februarja 1864. leta pa obrtnikom, katerih obrt navzlic višjim davkom ne preseza rokodelstva, kakor n. pr. mesarjem, dimnikarjem i. t. d., ni treba vpisovati firme pri trgovski sodnji.

III. Poštna in brzojavna določila.

A. O pisemski pošti.

S pisemsko pošto pošiljamo:

- a) pisma do 250 *kg*,
- b) dopisnice (navadne in s plačanim odgovorom),
- c) nakaznice,
- d) poštna naloga,
- e) tiskovine do 1 *kg*,
- f) vzorce do 350 *kg* in
- g) trgovske papirje.

Na vsaki pošiljati mora biti natančen naslov, ki obsežaj prejemnikovo krstno ime, njega priimek in kraj, kamor je namenjena. Na navadna (nepriporočena) pisma s pripomnjo „poste restante“ lahko zapišemo namesto prejemnikovega naslova dogovorjeno črko, številko ali besedo. Razen naslova ne sme biti na pismu pisanega nič drugega; pač pa pošiljatelj lahko zapiše na drugo stran svoj naslov ali pa da natisniti na zavitek svojo firmo.

Znamko je prilepiti v gorenji desni kot naslovne strani.

Poština se ravna po teži. Na pismo, ki nima več kakor 20 *g*, je pritisniti znamko za 10 h (loco 6 h), do 250 *g* pa za 20 h (loco 12 h). Če oddamo pismo nefrankirano, plača prejemnik 10 h več, kakor znaša navadna poština.

Če prejemnik pisma ne sprejme, naj zapiše nanje pripomnjo: „Ne sprejem!“

Za navadna pisma pošta ni porok, pač pa za priporočena. Priporočeno (rekomandirano) pismo je treba frankirati in oddati v uradu, kjer dobi oddajatelj prejemni list. Rekomandacija stane 25 h.

Za izgubljeno priporočeno pismo plača pošta pošiljatelju, če se izkaže s prejemnim listom, 50 K odškodnine. Rok za reklamacijo je določen na 6 mesecev. Reklamacija stane 25 h.

Pri priporočenih pošiljativah lahko zahtevamo ob oddaji ali pa pozneje, če se izkažemo s prejemnim listom, povratnico (povratni receptis), ki velja 25 h. Nanj se mora prejemnik podpisati in tako potrditi, da je prejel pošiljatev.

Če hočemo, da vroči pošta pošiljatev prejemniku takoj, je treba, da jo oddamo ekspresno. Na pošiljatev je zapisati besedo „ekspresno“, pri pismih pa na drugi strani tudi pošiljateljev naslov. Ekspresne pošiljatve moramo frankirati in plačati ekspresno pristojbino v znesku 30 h.

Ponoči dostavlja pošta ekspresne pošiljatve le tedaj, kadar to zahteva pošiljatelj ali prejemnik.

Tiskovine razpošiljamo pod pasom, križnim zavitkom, v odprtih zavitkih ali pa samo preganjene. V enem zavitku je lahko po več reči, samo da ni na tiskovini nič pisanega. Pač pa lahko napišemo zunaj svoj naslov, na vizitke do 5 besed, na cenovnike, okrožnice in prospekte številke ali cene, ime potnikovo in dan njegovega prihoda, na knjige, slike i. t. d., komu jih poklanjamo, ali pa račun, na knjigarske naročilne liste naročene knjige i. t. d.

V notranjem prometu in v Nemčijo smejo tiskovine tehtati do 1 *kg*, v druge kraje do 2 *kg*. Do 50 *g* je taksa 3 h, od 50—100 *g* 5 h, od 100—250 *g* 10 h, do 500 *g* 20 h in do 1 *kg* 30 h.

Če je tiskovina premalo frankirana, plača prejemnik dvakrat toliko, za kolikor je poština prenizka.

Nefrankiranih odprtih pošiljatev pošta ne sprejema.

Vzorci morajo biti vloženi v zaklopnice, vrečice ali zavitke, ki ne smejo biti zapečateni, ampak samo prevezani z vrvico, da pošta lahko pogleda, kaj je v njih. Dolgi smejo biti 30, široki 20 in visoki 10 *cm*. Kupne cene ne smejo imeti in razen pošiljateljevega in prejemnikovega naslova, številke, cene, mere in množine nobene pisane pripomnje.

Vzorci tekočin se morajo pošiljati v močnih in dobro zamašenih steklenicah, te pa je vlagati v leseno ali papirnato posodo med žaganje ali volno.

Do 250 *g* jim je taksa 10, od 250—350 *g* pa 20 h.

Poštne nakaznice (v naše cesarstvo do 1000 K, v tuje države je znesek različen) sprejemajo in izplačujejo vsi poštni uradi. Zanje je treba rabiti uradno tiskovino (v naše cesarstvo navadno, v druge države inozemsko), ki se dobiva po 2 h. Denarna vsota bodi zapisana s številko in besedo, naslov natančen in točen. Levi del (kupon) obsezaj pošiljateljevo ime in naslov ter pismena poročila.

Zneska in naslova ni smeti popravljati ali brisati.

Poštino plačujemo po lestvici, ki jo ima druga stran nakaznice, in sicer z znamkami, ki jih je prilepiti na zgornji desni rob.

Povratnica kakor tudi izplačilno potrdilo velja 25 h, ekspresna pristojbina 30 h.

Nakaznico je oddati v uradu, ki nam napravi prejemni list.

Nakaznicam, namenjenim v druge države, mora biti znesek zapisan v veljavi dotične države.

Poštna uprava je porok tako za nakaznice kakor za denarne pošiljatve.

Poštni uradi, ki imajo brzojav, sprejemajo tudi brzojavne nakaznice do 1000 K. Tiskovino (založno nakaznico) je dobiti brezplačno na

Abchnitt. - Odrezek.

(Kann vom Empfänger abgetrennt werden.)

(Sine prejemnik odrezati.)

Stempel des Eingähungs-

Pflichtes.
Pečat prejemnega
poštnege urada.

Angewiesener Betrag.
Nakazani znesek.

50 K — h

Name, Wohnort u. Wohnung
des Absenders.

Ime, bivališče in stanovanje
pošiljalčevu.

Juan Mancos,

kovač

u Trzinu.

*Lepa hvala za po-
slano zbirnino.*

Postvorme
Postni zaznamek

Stusabl. Stempel
Izplac. pečat.

Tages-Rechgs. Nr.
Št. dnevnega računa

Besfellk.-Eintrag.
Vpis v dost. listino

Raum zum Aufkleben
der Frankomarken
Prostor, kamor se pri-
lepljajo znamke.

Post - Anweisung auf)
Poštna nakaznica za)

2 h

in Worten — z besedami

50 K — h
petdeset K — h

An — Za *Blagorodni gospod*

David Podgornik, zbirnikar

Ljubljani

Mestni trg št. 9.

in)
v (na))
Straße, Haus-Nr.)
Ulica, hišna št.)
Lage Post und Land)
Zadnja pošta in dežela)

Postvorme
Poštne
zaznamek

Annahme Nr.
Prejemne
knjige št.

Eingähungstag
Dan vplačila

Bezirks-Stempel
Okrajni pečat

Unterschrift des
Postbeamten
Podpis poštnege
uradnika

Znamka

poštних uradih. Razen pristojbine za navadno nakaznico je plačati brzojavno pristojbino, in sicer za vsako besedo po 6 h (najmanj 60 h), ter za one, ki se ne glase „poste restante“, ekspresne pristojbine 30 h v znamkah, ki jih je prilepiti na založno nakaznico. Če biva prejemnik zunaj poštnege okraja, je plačati tudi še dopolnilne pristojbine za sla po 1 K za vsakega $7\frac{1}{2}$ km.

S poštними nalogi izterjavamo dolgove. Priloge terjatvam so menice, pobotnice, saldirani računi, dolžna pisma i. t. d. Vse te listine se morajo glasiti na ime dotičnega dolžnika in ne smejo imeti zasebnih korespondenc. Na zavitek (uradne golice po vinarju) treba napisati „poštni nalog“, pošiljateljev naslov in kraj, kamor je namenjen.

Tem listinam je priložiti poštni nalog. V to nam rabijo uradni vzorci po 2 h z nemškim, slovenskim in francoskim besedilom. To tiskovino treba primerno izpolniti: nad črto ime in natančni naslov pošiljatelja ter poštni urad, na katerem oddamo nalog; pod črto terjatev, t. j. ime dolžnikovo, znesek in dan, ko terjatev zapade.

Če imamo po več terjatev, jih vpišemo drugo pod drugo in njih skupno vsoto.

	Abgegebenet von	} <i>Jozef Segar,</i>
	Poslal	
1 h	Envoyé par M.	} <i>Ljubljana, Holodvorske ulice 5.</i>
	wohhaft in stanujoč v demeurant à	

Postauftragsbrief — Poštno-naročilni list
Valeurs à recouvrer

an das

Postamt in Poštnemu uradu v Bureau de poste de	} <i>Celju.</i>
Land Dežela Pays	} <i>Slavjansko.</i>
Provinz oder Departement Okrajna ali oddelek Province ou Département de	}

Rekommandiert — Priporočen — Recommandé.

Z enim nalogom lahko odpošljemo po več terjatev (največ pet) na enega ali več dolžnikov, ki pa morajo vsi bivati v okraju tistega poštnege urada, kamor se glasi nalog.

Postverwaltung von Oesterreich.
Avstrijska poštna uprava.
Administration des postes d'Autriche.

Postauftrag. — Poštni nalog. — Bordereau.

Verzeichnis der einzuliefernden Postauftrags-Dokumente, aufgegeben bei dem k. k. Postamte in
Popis izkupitli se imajočih poštno-naložnih listin, ki ga je pri c. k. poštnem uradu v

von } }
oddal } }
par M. } }
Jožef Sega }
in }
v }
a }
Hilobovske ulice šte. 5.

(Génère Adresse des Aufgebers. — Natančna adresa oddatnikova. — Indiquer ici l'adresse très exacte.)

Quelle funde Nr. Tekoče število Nos. d'ordre	Namen und Adressen der Schuldner Imena in adrese dolžnikov Noms et adresses des débiteurs	Einzuliefernder Betrag (in derährung des Bestimmungslandes) Vsota, katero je porjati (v novih namembne dežele) Montant des valeurs (en mon- naie du pays de destination)	Verfallstag Dan dospetja Dates d'échéance	Bemerkungen Opomnje Observations	Ergebnis der Prüfung beim Bestimmungsamte Posledek presojanja pri namembnem uradu Résultats de la vérification au bureau de destination
1	Juan Oroz	K 116 60			
2	Franz Tomco	„ 246 24			
3	Jakob Toman	„ 81 20			
4					
5					
Summe — Skupna vsota — Total		K 444 04			Datumstempel. — Dnevni pečat. — Timbre à date.
Ort V A		den dne le		Der Amtsvorstand: — Urada načelnik: — Le préposé:	
W Gubiani,		29. julijs 1904.			
Der Aufgeber: — Oddatnik: — Le déposant:					
Jožef Sega.					

Terjatve enega naloga ne smejo presežati 1000 K.

Tudi terjatve dolžnikov v tujini lahko izterjavamo tako, samo da se mora znesek listine glasiti v veljavi dotične države, pa da ne preseže zneska, ki so se zanj pogodile razne države.

Izterjani znesek pošlje pošta tistemu, ki je poslal nalog, po nakaznici, odtegne mu pa pristojbino za nakaznico in po 10 h za vsako terjatev.

Poštni nalogi morajo biti rekomandirani. Poštna uprava je porok zanje kakor za priporočena pisma, za izterjani znesek pa kakor za vplačano nakaznico.

Izterjani znesek si damo tudi lahko nakazati na svoj konto poštni hranilnici na Dunaju.

B. O vozni pošti.

Z vozno pošto razpošiljamo vse, kar ne gre s pisemsko in kar ni izključeno od poštnega transporta.

Potemtakem gredo z vozno pošto:

- a) vse pošiljatve, ki imajo označeno vrednost;
- b) zasebna pisma in listine, ki tehtajo več kakor 250 g in ne več kakor 50 kg;
- c) tovarno blago do 50 kg, ki mu lahko vrednost označimo ali pa ne;
- d) denarne pošiljatve, t. j. denarna pisma, denar v zavojih ali sodčikih (kovano zlato in srebro, nikel in bronce sme tehtati 65 kg);
- e) pošiljatve s povzetjem, ki jim lahko vrednost označimo ali pa ne.

Pisem s povzetjem, ki imajo označeno vrednost, ne sprejema vozna, ampak pisemska pošta, in sicer priporočena.

Zavoji s povzetjem brez označene vrednosti se do 250 g lahko odpravljajo z vozno, ali če niso preveliki, priporočeni s pisemsko pošto.

Stvari, katerih pošiljanje bi utegnilo biti kakorkoli nevarno (smodnik, dinamit, umetalni ogenj, vžigalice, petrolej, sploh vse, kar bi se utegnilo vneti ali razpočiti), pošta ne sprejema.

Tekočine, stvari, ki se lahko pokvarijo ali zgnijejo, potem prevelike pošiljatve in žive živali se sprejemajo le tedaj, kadar se dajo lahko naložiti in kadar ni nevarnosti, da bi pokvarile druge pošiljatve.

Kdor razpošilja stvari, ki so izključene iz poštnega prometa, z napačnim oznamenilom, mora plačati 50 kron globe, mimo tega pa mora povrniti škodo, ki jo je morda pošiljatev napravila drugemu blagu.

Stvari, ki nimajo označene vrednosti in niso vlažne (perilo, obleka, knjige i. t. d.), posebno če ne gredo daleč in ne tehtajo nad 3 kg, smemo zaviti v močen papir in prevezati z vrvco. Vrvco lahko zapečatimo ali pritrdimo z vinjetami. Težje stvari in pa takšne, ki jim označimo vrednost, ali ki gredo daleč, potem blago, ki bi mu utegnili škodovati moča ali bi se

sicer moglo izpriditi kakorkoli, je treba vlagati v platno, zaklopnice, košarice ali zaboje. Divjačino sprejema pošta tudi nezavito, če ne krvavi. Ptice in perutnino treba deti v kletke, košare ali zaboje, seveda tako, da živali lahko dihamo v njih. Če gredo daleč, treba vanje pritrditi posodo s pičo in namočeno gobo. Pijavke je treba deti v vlažne vreče, zaklopnice ali zaboje, čebele v dobro zaprte in obite zabojčke. Ptice ujed pošta ne sprejema.

Kadar pošiljamo žive živali, treba pripomniti na pošiljatev in na spremnico, kaj je storiti, če jih naslovnik v 24 urah ne sprejme, in sicer so tri določila:

1. če ne bo sprejeta, nazaj;
2. če ne bo sprejeta, naj se proda;
3. če ne bo sprejeta, brzojavno obvestilo ob mojih troških.

Nekatere pošiljatve sprejema pošta navzlic temu, da niso prav zavite ali vložene, porok pa ni zanje. Na take pošiljatve naj zapiše pošiljatelj besede: „Na mojo odgovornost!“ in svoje ime.

K vsaki pošiljatvi, ki tehta nad 50 g in ni premajhna, je treba napisati spremnico (samo denarnim pošiljatom izpod 250 g ne), in sicer zeleno (navadno), kadar gre v naše cesarstvo, rožasto (inozemsko), kadar gre v druge države. Spremnica velja 12 h. Na spremnici bodi zapisano, na koga in kam gre, natančna vsebina pošiljatve (zaznamek „razne stvari“ ne zadostuje) in v čem je shranjena (zavitek, zaboj, košara i. t. d.) ter vrednost, ki jo morda ima. Naslov na spremnici se mora natanko ujemati z naslovom na pošiljatvi.

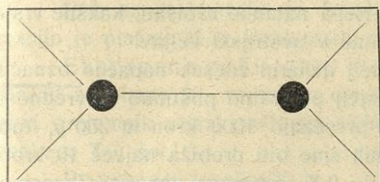
Na kuponu (levem delu spremnice) je zapisati pošiljateljevo ime in njega naslov; razen tega se mora pri pošiljativah, ki jim je označena vrednost, odtisniti pečat, ki je z njim pošiljatev zapečaten. Kupon tudi lahko popišemo, prejemnik pa ga sme odrezati.

Pošiljatom v drugo državno polovico mora biti priložena napoved (tiskovina se dobiva brezplačno na vsakem poštnem uradu), na kateri mora biti natanko označena vsebina, onim v tuje države pa je treba priložiti carinske deklaracije.

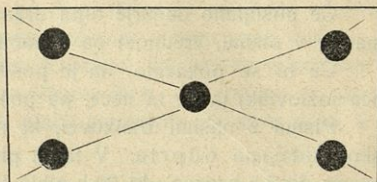
Naslov je napisati ali na pošiljatev samo ali pa na kos papirja, ki ga je prilepiti na pošiljatev pod prevezo. Pošiljatve, ki jim je naslov prišit ali pa pritrjen s pečatnim voskom, pošta odklanja. Če se naslov ne dá napisati ali prilepiti na pošiljatev, ga je treba napisati na lepenko ali deščico pa dobro pritrditi nanjo.

Pošiljatve s papirnatim denarjem, bankovci, drobižem (srebro, zlato in majhni zneski nikla ali bronce) ali vrednostnimi papirji do 250 g je oddajati v obliki pisma, in sicer navadno zaprte.

Drobiž, kar ga pošiljamo v pismih, mora biti zavit v poseben papir in pritrjen v pismo. Če je denar vложен v zavitek, kakršne pošta zalaga in prodaja po 2 h, in oddan kakor zaprto pismo, je treba pritisniti nanj dva, sicer pa pet jasnih in enakih pečatov.

Uradni zavitek.

Zasebni zavitek.

Denarna pisma, namenjena v tuje države (vrednostna pisma, lettres de valeur) morajo imeti vrednost zapisano tudi v frankih; v njih ne sme biti nič drobiža. Takšna pisma morajo imeti na vrhu naslovne strani napis: „Lettres de valeur“.

Zavitki, v katerih pošiljamo denar ali vrednostne papirje, ne smejo biti iz popisanega ali črtanega papirja. Takisto ne sme biti v naslovu nobena beseda podčrtana, znamke pa morajo biti prilepljene tako, da je med vsako prostora za pol znamke.

Na drugo stran pisma mora zapisati pošiljatelj svoj naslov, sprednjo pa izpolniti tako, kakor kaže ta vzorec:

		<i>Gospod</i> <i>Rudolf Bojan,</i> <i>trgovca</i>		
2 h				u
Inlegend Stück: Vloženih je:				
—	Banknoten à Bankovcev po	1000 fl. glä.	= — K	Ljubljani.
1	Banknoten à Bankovcev po	1000 K	= 1000 K	
—	Banknoten à Bankovcev po	100 fl. glä.	= — K	
3	Banknoten à Bankovcev po	100 K	= 300 K	
1	Banknoten à Bankovcev po	50 K	= 50 K	
—	Banknoten à Bankovcev po	20 K	= — K	
—	Banknoten à Bankovcev po	10 K	= — K	— h
Münzen		—		20 h
Korani denar				
Summa		1350 K		20 h
Vsota				

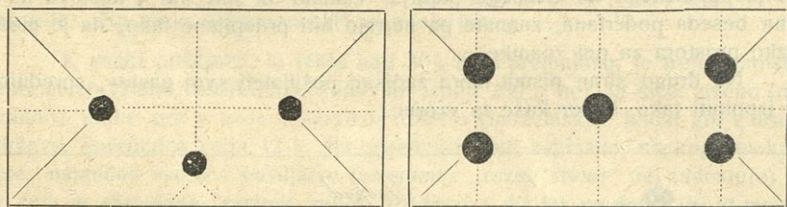
Če pošiljamo denarje tujih držav, treba natanko zapisati, kakšne vrste denar je v pismu, vrednost pa označiti tudi v avstrijski veljavi.

Če bi se pokazalo, da je pošiljatelj denarni znesek napačno označil, plača naslovnik, in če ta neče, pa pošiljatelj petkratno poštnino za vrednost.

Pisma z našimi bankovci, ki ne presegajo 1000 kron in 250 g, tudi lahko oddajamo odprta. V takih pismih sme biti drobiža največ 10 kron, in sicer do 9 h bronce, do 90 h nikla in do 9 K srebrnega denarja. Znesek v odprtem pismu uradnik prešteje v pričo stranke, potem zapre in zapečati pismo s poštnim kontrolnim in pošiljateljevim pečatnikom.

Odprta se sprejemajo samo pisma, ki gredo v naše cesarstvo.

Pošiljatve, ki imajo papirnat denar, bankovce, drobiž in vrednostne papirje in ki tehtajo nad 250 g do $1\frac{1}{2}$ kg, je treba vedno oddajati zaprte. Zavoj mora biti iz močnega, po večkrat previtega papirja in prevezan z eno samo vrvco, in sicer tako, kakor kažeta ta dva vzorca:

(Pičice značijo vrvco.)

Drobiž v takih zavojih mora biti zavit posebe, papirnat denar pa zopet posebe.

Denarne pošiljatve, ki tehtajo nad $1\frac{1}{2}$ in največ 20 kg, morajo biti zavite v močno platno in dobro zašite, prevezane in zapečatenе. Tudi tu mora biti drobiž zavit posebe in papirnat denar posebe; treba pa tega ni, če je spravljen v vrečice, narejene iz dvojnega platna. Na takih vrečicah ne sme biti šiv zunaj in vrat ne prekratek. Vrvco je treba potegniti skozi vrat in jo zapečatiti tu in na obeh koncih.

Če pa tehta denarna pošiljatev nad 20 kg, mora biti v zaboju ali sodčku. Kovanega denarja tako lahko odpošljemo do 65, drugačnega do 50 kg. Zaboji morajo biti iz močnih desak, ki se dobro sklepajo, zaboj sam pa bodi dobro obit ali zaklenjen. Če ima nad 25 kg, mora biti močno okovan in imeti z vsake strani po en ročaj. Ob sklepih desak je treba pritisniti primerno število pečatov.

Na denarne zavoje ali vrečice ne sme biti naslov prilepljen, ampak nanje napisan.

Kadar pošiljamo vrednostne papirje (državne ali privatne obligacije, kupone, srečke i. t. d.), je treba navesti, koliko jih je in njih pravo ali vsaj približno vrednost.

Za izgubljene pošiljatve brez označene vrednosti daje poštna uprava odškodnine po 4 krone za vsak kg.

Rok za reklamacije je določen na 6 mesecev. Pristojbine za reklamacijo je plačati 25 h. Reklamant se mora izkazati s prejemnim listom.

Ekspresne pošiljkatve je treba frankirati. Ekspresne pristojbine je plačati za pismo 30, za vsako drugo pošiljatev 50 h. Pristojbino za sla (če biva prejemnik zunaj poštne okraja) plača prejemnik, in sicer po 1 K za vsakega $7\frac{1}{2}$ km.

Povratnica velja 25 h.

Blago razpošiljamo tudi po poštnem povzetju. Take pošiljkatve izroči pošta naslovniku samo tedaj, kadar plača povzetni znesek. Povzetje ne sme presezati 1000 K. V ta namen rabimo spremnico s povzetno nakaznico.

Povzetna pošiljatev sme ležati na pošti najdalje 14 dni, potem se vrne pošiljatelju.

Povzetni znesek se dá tudi znižati ali čisto opustiti.

C. O brzojavu in telefonu.

Telegrami morajo biti razločno pisani, in sicer z latinskimi ali pa z nemškimi črkami. Brzojavno golicco je dobiti brezplačno na vsakem brzojavnem uradu.

Telegram mora imeti vsaj dve besedi: ime osebe in kraj, kamor je namenjen.

Naslov bodi natančen. V večja mesta je treba zapisati tudi ulice in hišno številko.

Če ni brzojava v kraju, kjer biva naslovnik, je treba v naslovu najprej zapisati, kako naj se telegram dostavi z ondotnega najbližjega brzojavnega urada, po slu ali po pošti. Takisto se morajo napisati pred naslov tudi druge pripomnje, n. pr.

D = nujen telegram (velja trikrat toliko, kolikor navaden),

RP = odgovor plačan,

RPD = nujni odgovor plačan,

TC = telegram naj se ponovi,

PC = brzojavno prejemno potrdilo,

PCP = poštno prejemno potrdilo,

FS = telegram je poslati za naslovnikom,

XP = sel plačan,

MP = telegram naj se vroči naslovniku samemu,

TR = telegram naj leži na uradu,

TG = telegram naj leži na pošti i. t. d.

Za navaden telegram je plačati najmanj 60 h, sicer pa velja vsaka beseda 6 h. Beseda v besedilu, ki ima več nego 15 črk, šteje za dve, pri številih pa tvori vsakih 5 števil eno besedo.

Inozemskim telegramom so pristojbine različne.

Prejemni list dobi oddajatelj samo tedaj, kadar ga zahteva in plača zanj 10 h.

Ce brzojavno odpošljemo vlogo na to ali ono avstrijsko oblast, je treba, da po tem v 8 dneh pošljemo pisano vlogo s predpisanim kolkom in z napisom: Dopolnilni kolek za telegram, ki se je glasil tako: (potem treba navesti besedilo telegrama).

Telegramov, katerih vsebina se ne sklada z državnimi ali deželnimi zakoni, z javnim redom ali z mravnostjo, pošta ne sprejema.

Brzojavna uprava ni odgovorna, če se telegram izgubi, pokvari ali zakesni.

Telefon je uveden po večjih mestih. Oni, ki veže naročnike (tvornice, prodajalnice, kolodvori, hotele, pisarne, zasebna stanovanja i. t. d.) v mestu, je lokalni, oni pa, ki veže mesta z mesti, je medmestni telefon.

Naročnik telefona je lahko vsak, ki prosi zanj pošto upravo in plača potrebne troške za napravo, vzdrževanje in uporabo.

Za nenaročnike so napravljene po mestih, in sicer na brzojavnih uradih, javne govorilnice, kjer veljajo vsake tri minute 20 h. Telefoniramo torej lahko pri vsakem naročniku ali pa na javnih govorilnicah.

Kako je ravnati s telefonom, nam razlaga knjižica, ki jo ima vsak naročnik in vsaka javna govorilnica. Mimo potrebnega pouka je v njej seznam vseh naročnikov lokalnega omrežja.

Tudi iz mesta v mesto lahko govorimo, in sicer na javnih govorilnicah, naročnik pa tudi lahko s svojega doma, če je pristopil k medmestnemu prometu.

Pristojbina (za tri minute) je v različna mesta različna: iz Ljubljane v Celje 1 K, v Maribor ali Trst 1.60 K, v Gradec ali na Dunaj 2 K.

Naročniki lokalnega telefona lahko tudi oddajajo ali sprejemajo po telefonu telegrame, če se za to zglase in plačajo predpisano pristojbino.

D. O poštni hranilnici.

a). Hranilni promet.

Poštna hranilnica sprejema po posredovanju poštnih uradov hranilne vloge, jih obrestuje ter zopet vrača po poštnih uradih.

Najmanjša vloga je 1 krona, vse vloge pa ne smejo presežati z obrestmi vred zneska 2000 kron. Vlagamo tudi lahko hranilne karte, ki se dobivajo na poštnih uradih in pri prodajalcih poštnih vrednotnic. Prostora imajo za 10 znamk po 10 h. V enem tednu je smeti vložiti kvečjemu tri take karte.

Imovino ali del imovine vrne pošta tistemu, ki ima pravico razpolagati z njo. Manj nego 2 kroni je smeti odpovedati le tedaj, kadar vložna knjižica ne izkazuje večje imovine, kakor je odpovedani znesek. Za odpovedi treba rabiti posebne obrazce, ki jih dobi vlagatelj z vložno knjižico vred. To odpoved je poslati v poštne prostem zavitku hranilnemu uradu na Dunaj. Zneske do 40 K pa si dá vlagatelj tudi lahko izplačati vsak dan in na vsakem poštnem uradu, ne da bi prej na Dunaj odpovedal dotični znesek, samo da mora ostati vsaj 1 krona na knjižici.

Hranilno imovino od 2 kron dalje obrestuje hranilni urad po tri odstotke, in sicer pripisuje obresti z vsakim novim letom imovini in jih potem same tudi obrestuje. Če znašajo obresti vsaj 1 K, dobi vlagatelj

obrestno nakaznico, ki si jo dá najkeseje v 2 mesecih na vsakem poštнем uradu lahko vpisati v hranilno knjižico. Če tega ne stori, jih vpiše hranilni urad na Dunaju, kadar mu vlagatelj pošlje knjižico.

Natančnejša določila so natisnjena na zadnjih straneh vložne knjižice.

b). Čekovni promet.

Po poštni hranilnici tudi lahko plačujemo davke in druge pristojbine c. kr. davčnim uradom in drugim blagajnicam, ki so navedene na poštних uradih. V ta namen nam je izpolniti vplačilnice, ki se dobivajo po 7 h.

Deležnikom čekovnega prometa začne poštна hranilnica pisati račun (konto). Nanj vlagajo po določilih, ki jih je brezplačno dobiti na vsakem poštнем uradu, na vseh poštних uradih denarne zneske ali pa si dajo s čekom od imovine, vpisane na njih račun, nakazati zneske v izplačilo.

Za vsako plačilo in izplačilo dobi imetnik računa računski izpisek.

K čekovnemu prometu lahko pristopijo privatne osebe, trgovske firme, oblastva, zavodi i. t. d. V ta namen treba izpolniti obrazec (izjavo o pristopu), ki se brezplačno dobiva na poštних uradih.

Če je prosilcu sprejem dovoljen, mora tekom 1 meseca vplačati osnovne vloge 100 kron. Z obvestilom, da se mu je začel pisati račun, dobi prosilec tri obrazce, da poda na njih podpise oseb, ki naj bi imele pravico s pomočjo čekov razpolagati z imovino. Ti podpisi ostanejo za imetnika računa obvezni dotlej, dokler ni izporočil, da je minila pravica namestovanja ali da bi rad pooblastil druge osebe.

V čekovnem prometu lahko vlagamo:

- a) s položnicami,
- b) s poštnimi nakaznicami,
- c) s tem, da poštна hranilnica pripisuje zneske, ki jih s čeki nakazujejo imetniku računa drugi imetniki računa (klirinški promet),
- d) s tem, da pripisuje hranilnica dohodke opravil, ki jih oskrbuje za imetnike računov i. t. d.

Višina imovine na računu je neomejena.

Natančnejša pojasnila nam daje knjižica „Določila za poslovni promet poštne hranilnice“, ki se brezplačno dobiva na vsakem poštнем uradu.

IV. O kolkovini.

Kadar izdamo listino ali napišemo vlogo oblastvu ali sodnji, moramo plačati določeno pristojbino. Ta pristojbina je posredna in se plačuje s kolki, ki jih pritiskamo na listine ali vloge; imenuje se kolkovina., Rabiti moramo takozvano kolkovnopapirno obliko, namreč polo, ki je visoka 39 cm in široka 50 cm, ako jo razprostremo. Ploščina tej poli je torej zakonito ustanovljena z 1750 cm², in pristojbina ostane neizpremenjena, ako popišemo vso polo ali samo nekoliko. Kadar rabimo večjo obliko moramo plačati do 1 K prvotnega zneska dvojno kolkovino.

Drugo vrsto pristojbine plačujemo neposredno davčnemu uradu, toda ne s kolki, temveč v gotovini. V ta namen nam davčni urad dostavi plačilni nalog.

Kolkovina se umerja po treh lestvicah, izmed katerih je odločena prva zgolj menicam in trgovskim denarnim nakaznicam; druga in tretja pa sta po zakonitih predpisih namenjeni listinam in vlogam.

Lestvice za kolek

v avstrijsko-ogrski državi.

Lestvica I.			Lestvica II.			Lestvica III.					
kron		vin.	kron		vin.	kron		vin.			
	do	150	—·10		do	40	—·14				
črez	150	300	—·20	črez	40	80	—·26	črez	20	40	—·26
”	300	600	—·40	”	80	120	—·38	”	40	60	—·38
”	600	900	—·60	”	120	200	—·64	”	60	100	—·64
”	900	1200	—·80	”	200	400	1·26	”	100	200	1·26
”	1200	1500	1·—	”	400	600	1·88	”	200	300	1·88
”	1500	1800	1·20	”	600	800	2·50	”	300	400	2·50
”	1800	2100	1·40	”	800	1600	5·—	”	400	800	5·—
”	2100	2400	1·60	”	1600	2400	7·50	”	800	1200	7·50
”	2400	2700	1·80	”	2400	3200	10·—	”	1200	1600	10·—
”	2700	3000	2·—	”	3200	4000	12·50	”	1600	2000	12·50
”	3000	6000	4·—	”	4000	4800	15·—	”	2000	2400	15·—
”	6000	9000	6·—	”	4800	6400	20·—	”	2400	3200	20·—
”	9000	12000	8·—	”	6400	8000	25·—	”	3200	4000	25·—
”	12000	15000	10·—	”	8000	9600	30·—	”	4000	4800	30·—
”	15000	18000	12·—	”	9600	11200	35·—	”	4800	5600	35·—
”	18000	21000	14·—	”	11200	12800	40·—	”	5600	6400	40·—
”	21000	24000	16·—	”	12800	14400	45·—	”	6400	7200	45·—
”	24000	27000	18·—	”	14400	16000	50·—	”	7200	8000	50·—
i. t. d. od vsakih 3000 K za 2 K več, pri čemer je treba zneske pod 3000 K jemati za polne zneske.			Črez 16000 K se plačuje od vsakih 800 K 2 K 50 vin. več, pri čemer je treba zneske pod 800 K jemati za polne zneske.			Črez 8000 K se plačuje od vsakih 400 K 2 K 50 vin. več, pri čemer je treba zneske pod 400 K jemati za polne zneske.					

Kolek je treba razen pri vlogah pritisniti na prvo stran sleherne pole tako, da se piše črezenj, toda samo pod kolkovnim znamenjem. Dopuščeno ni, da bi kdo pritisnil kolek na popolnoma spisano listino in potem oni del pisane vrste, ki jo kolek pokriva, iznova spopolnil (prevlekel) s tinto. Tudi ni dovoljeno pritisniti na kolek zasebnih pečatov ali ga samo prekrizati, ne da bi se pisalo črezenj. — O kolkovini so sploh izdani posebni ukazi, izmed katerih navajamo zlasti ukaz finančnega ministrstva z dne 28. marca 1854. leta, ki pravi v svojem 14. §, da je s pisanjem, ki mora biti kolkovano, ravnati takrat prav tako, kakor ne bi bilo kolkovano: 1. kadar je kolka kaj

odtrganega; 2. kadar je vidno, da je bil kolek raztrgan in se je sestavil iznova; 3. kadar ni kolek pritisnjen tako, kakor zahtevajo predpisi; 4. kadar se čez kolek v onih primerih, ko bi se bilo moralo pisati črezenj, sploh ni pisalo ali vsaj ne tako, kakor je predpisano.

Kolkovati se morajo tudi vse vloge, namenjene deželnim knezom, državnim in občinskim zastopom, uradom in javnim zavodom; razen vlog vse njih priloge i. t. d. Kolkuje se vloga tako, da pritisnemo nanjo kolek na nje levi strani zgoraj nad naslovom. Čez kolek ne sme biti nič pisanega, tudi ga ni smeti pečatiti z zasebnimi pečati. Ako obseza vloga več pol, je kolkovati vsako polo prav tako in s tolikim kolkom, kakor prvo polo. — Priloge se kolkujejo s 30 h, ako že niso prej kolkovane ali če niso popolnoma oproščene kolkovine. Kolek se pritisne na vlogo prav tako, kakor smo povedali zgoraj o vlogah.

V. Določila o delavskih knjižicah in izpričevalih.

Iz § 80 „Obrtnega reda“. Občinsko oblastvo tistega kraja, kjer biva prosilec, izda delavsko knjižico proti povračilu nabavnih stroškov, prosto vsakršnega kolka.

§ 80 a. Delavska knjižica mora obsežati ime in priimek pomožnega delavca, njega rojstveni kraj, rojstveno leto, vero in stan (ali neoženjen ali oženjen), delo, s katerim se bavi, njega podpis, obenem pa podpis in uradni pečat izdajnega oblastva. Tudi mora imeti predale za ostale vpiske, posebnost o vstopu in izstopu. (Obrazec delavskim knjižicam ustanavlja poseben ukaz ministrov za trgovino in notranje stvari z dne 12. maja 1885. leta.)

§ 80 b. Delavske knjižice za mladostne pomožne delavce (to je delavce do dovršenega 16. leta) morajo poleg tega obsežati ime in bivališče zakonitega zastopnika pomožnemu delavcu in privolitve zakonitega zastopnika, da stopi dotični delavec v delo ali uk, potem dopoved o šolskem razmerju in posebnost o šolski izomiki pomožnega delavca.

§ 80 c. Kadar stopi pomožni delavec v delovno ali učno razmerje, mora obrtni gospodar shraniti njegovo delavsko knjižico.

Obrtni gospodar je na uradno zahtevo dolžan predložiti knjižico in jo potem, ko se delovno ali učno razmerje redovito razveže, iznova izročiti pomožnemu delavcu, odnosno njega zakonitemu zastopniku.

§ 80 d. Kadar delavec redovito izstopi, mora obrtni gospodar s tinto popisati predale delavske knjižice, se podpisati in poskrbeti, da zadružni načelnik ali, kjer zadruga ni, krajevno policijsko oblastvo potrdi, kar je zapisanega.

Izpričevalo (§ 81.) je sprejeti samo v toliko, kolikor govori ugodno za pomožnega delavca.

Kar je vpisanega glede izpričevala, to naj krajevno policijsko oblastvo, ako pomožni delavec zahteva, poveri brezplačno in brez kolka.

§ 80 e. Kadar bi v delavski knjižici že ne bilo prostora nadaljnjim vpiskom, se izda pomožnemu delavcu k prejšnji knjižici druga knjižica, na kateri je zapisano, da nadaljuje prejšnjo.

§ 80 f. Ako bi pomožni delavec izgubil svojo delavsko knjižico, mu je prositi občinsko oblastvo svojega bivališča, naj mu proti povračilu nabavnih stroškov izda novo delavsko knjižico. Ako ni nobenega pomisleka, se mu izdaj nova knjižica, označena za dvojniki (duplikat). Poleg razloga, zakaj se je izdal dvojniki, je vpisati vanj dan, ko je dotičnik stopil v poslednje delo, in dan, ko je stopil iz njega.

§ 80 g. Kadar se je delavska knjižica pri obrtnem gospodarju pokvarila, da ni za rabo, izgubila ali uničila, ali kadar je gospodar vanjo ali nanjo vpisal ali zabeležil kaj takega, kar ni dopuščeno, ali kadar se gospodar brani izročiti delavsko knjižico, ko po pravici nima razloga, se sme zahtevati pri občinskem oblastvu onega kraja, kjer biva pomožni delavec, da mu ob gospodarjevih stroških izda novo delavsko knjižico.

Obrtniki, ki delavske knjižice ni izročil o pravem času, kakor mu je bila zakonita dolžnost, ali ki ni vpisal vanjo, kar mu večeva predpis, ali vpisal ali zabeležil kaj nedopuščenega, je dolžan odškodovati pomožnega delavca.

Pravica do odškodbe mine, ako ni bila pred pristojne sodnijo pognana v štirih tednih, odkar je nastala.

§ 80 h. Kdor delavsko knjižico ponaredi, izkrivi ali vedoma dopusti, da se sprejmejo krive beležke glede njega samega, ali kdor porabi tujo delavsko knjižico za svoje izkazilo ali jo v ta namen prepusti komu drugemu, s tem se ravna po kazenskih zakonih.

Iz § 81. Vsak obrtniki je dolžan, pomožnemu delavcu, redovito stopajočemu iz delovnega razmerja, na njega zahtevo izdati izpričevalo o tem, kakšne vrste je bilo delo in koliko časa je trajalo. Ako bi pomožni delavec zahteval, da se navede, kakšno je bilo njega нравno vedenje in koliko so vredni njegovi izdelki, je tudi to sprejeti v izpričevalo.

Vsebinsko tega izpričevala je na prošnjo pomožnega delavca vpisati v delavsko knjižico in jo brezplačno in brez kolka poveriti po krajevnem policijskem oblastvu.

Obrtniki, ki se brani izdati izpričevalo ali pomožnemu delavcu vedoma izda neresnično izpričevalo, zakrivi prestopki „Obrtnega reda“ in odgovarja za škodo, odtod izvirajočo.

O učnih izpričevalih obrtnih učencev govori § 104., in sicer takole:

Kadar se učno razmerje redovito konča in pripada gospodar kakšni zadrugi, izdaj zadrugo načelnik učbenico, držeč se učnega izpričevala, odnosno učnih izpričeval, in tega, kar bi bila (po § 114.) zadruga zapazila sama.

V obeh primerih je treba bistveno vsebinsko teh listin vpisati v delavsko knjižico, policijsko oblastvo pa je dolžno, brezplačno in brez kolka poveriti te vpiske.

VI. Rokodelski in dopuščeni obrti.

a) Po ukazu trgovinskega ministra z dne 17. septembra 1883. leta in poznejših ukazih so nastopni obrti rokodelski obrti: 1. črevljarji; 2. frizerji, brivci in lasničarji; 3. irharji; 4. izdelovalci glavnikov in pahljač, koščeninarji; 5. izdelovalci glasbenega orodja (klavirjev, orgel, harmonijev i. t. d.; instrumentov iz pločevine; flavt, klarinetov, fagotov, hobojev; gosli, violonov, violončel; kitar, citer i. t. d.); 6. izdelovalci kirurško-medicinskih instrumentov in aparatov in optiki; 7. kleparji; 8. ključaničarji; 9. klobučarji; 10. knjigovezci, tokarji, izdelovalci galanterijskega blaga iz usnja in lepenke; 11. kolarji; 12. košarji (pletarji); 13. kotlarji; 14. kovači ličnega blaga, ostrogarji, nožarji, kovinarski in jeklarski brusilci (razen navadnih brusilcev), pilarji, izdelovalci izrezač, iglarji in izdelovalci tkalskih grebenov; 15. kovači za vozove; 16. kovinarji, to so taki, ki vlivajo kovine in kositer; 17. krojači; 18. krovci, ki krijejo s korci in skriljem; 19. krznarji, barvarji kožuhovine, kaparji; 20. lončarji; 21. medicarji in voščeničarji; 22. mehaniki (mehaniki finih in preciznih del); 23. mesarji; 24. mizarji; 25. pasarji in bronarji; 26. peki, razen onih mlinarjev, ki postranski peko črni kruh; 25. platirarji (izdelovalci nakladnega dela); 28. pleskarji in lakirarji; 29. pozamentniki, izdelovalci motozov in trakov, izdelovalci gumbov in resic, izdelovalci zlate in srebrne žice, ploščilci in prelci zlata in srebra, izdelovalci zlatih, srebrnih in bisernih vezenin; 30. pozlačevalci; 31. rokavičarji in obezarji; 32. sedlarji za vozove; 33. sitarji in rešetkarji; 34. slaščičarji in kolačarji; 35. sobni slikarji; 36. sodarji; 37. steklarji; 38. strojarji; 39. strugarji in izdelovalci kipov iz morske pene, piparji; 40. ščetarji; 41. tapetniki, dalje izdelovalci prešitih odej, blazin in izdelovalci žimnic; 42. torbarji, jermenarji, bičarji, izrezovalci kapnega okrilja, sedlarji in izdelovalci konjske oprave; 43. urarji; 44. vojeninarji, to so taki, ki meso prekajajo; 45. vožarji, 46. zlatarji, srebrarji in dragotinarji; 47. zlatarski, srebrarski in kovinarski kleparji.

Trgovinski minister je dogovorno z ministrom za uk in bogočastje določil, da sme vsakdo, ki je z dobrim uspehom dovršil enega izmed nižje navedenih obrtnih učnih zavodov, nastopiti dotični obrt in samostojno obrtovati. Taki zavodi so:

1. glede črevljarskega obrta: učna delavnica za črevljarje v Starem Sandecu;

2. glede ključaničarskega obrta: strokovna in specialna šola za umetno-obrtno obdelovanje kovin in strokovna šola za dekorativno arhitekturo na umetno-obrtni šoli v Pragi, nižja in višja strokovna šola za stavbinsko in strojniško ključaničarstvo na Tehnološkem obrtnem muzeju na Dunaju, šole za delovodje za mehanično-tehnične obrte na državni obrtni šoli v X. občinskem okraju na Dunaju, na državni obrtni šoli v Pragi, na nemški in na češki državni šoli v Plznju, na državni obrtni šoli v Libercih, na državni obrtni šoli v Pardubicah, na nemški in na češki državni obrtni šoli v Brnu, na državni obrtni šoli v Belskem, strokovna šola za stavbinsko ključaničarstvo in oddelek za umetne ključaničarje na državni obrtni šoli v Gradcu, oddelek

za stavbinsko in umetno ključaničarstvo na državni obrtni šoli v Levovu, oddelek za ključaničarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa in železa v Brucku ob Muri, oddelek za nožarje in oddelek za strojne in orodniške ključaničarje na strokovni šoli za obdelovanje železa in jekla v Fulpmesu, strojno obrtni strokovni šoli v Celovcu in v Komotovu, strokovna šola za umetno ključaničarstvo v Kraljevem gradu; strojno-obrtna šola v Prerovi, oddelek za nožarje in oddelek za orodniške ključaničarje na strokovni šoli in preizkuševališču za železarsko in jeklarsko industrijo v Steyru, strokovna šola za ključaničarstvo v Swiętnikih;

3. glede kolarsko-kovaškega obrta: šola za delovodje za mehanično-tehnične obrte na državni obrtni šoli v Belskem, strokovna šola za izdelovanje iz sirovoželeznega blaga v Sułkowicach;

4. glede kolarskega obrta: oddelek za kolarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Bergreichensteinu;

5. glede kotlarskega obrta: strokovna šola za delovodje za mehanično-tehnične obrte na državni obrtni šoli v Pragi;

6/a. glede kovaškega obrta za lično blago: šole za delovodje za mehanično-tehnične obrte na državni obrtni šoli v Pragi, na nemški in na češki državni obrtni šoli v Plznju, na nemški in na češki državni obrtni šoli v Brnu, oddelki za nožarje, kovače in za strojne in orodniške ključaničarje na strokovni šoli za obdelovanje železa in jekla v Fulpmesu, strojno-obrtna strokovna šola v Celovcu, strokovna šola za umetno ključaničarstvo v Kraljevem gradu, oddelki za orodniške ključaničarje in za nožarje na strokovni šoli in preizkuševališču za železarsko in jeklarsko industrijo v Steyru;

6/b. glede kovaškega obrta za težko blago: šole za delovodje za mehanično-tehnične obrte na državni šoli v X. občinskem okraju na Dunaju, na državni obrtni šoli v Pragi, na nemški in na češki državni obrtni šoli v Plznju, na državni obrtni šoli v Pardubicah, na nemški in na češki državni obrtni šoli v Belskem, strokovna šola za izdelovanje sirovo-železnega blaga v Sułkowicach;

7. glede lončarskega obrta: strokovna šola za modeliranje in bosiranje sosebno ornamentne stroke na umetno-obrtni šoli v Pragi, oddelki za pečarstvo in lončarstvo na strokovni šoli za lončarsko industrijo v Bechinu, oddelek za keramično modeliranje na strokovni šoli za lončarstvo in sorodne obrte v čeških Toplicah in oddelek za tehnično kemijo (posebe za keramiko) na istem zavodu, oddelek za modeliranje na strokovni šoli za lončarsko industrijo v Znojmu in oddelek za tehnično kemijo (posebe za keramiko) na istem zavodu, deželna strokovna šola za lončarsko industrijo v Kolomeji;

8. glede mehničarskega obrta: nižja in višja strokovna šola za elektrotehniko na Tehnološkem muzeju na Dunaju, šola za delovodje za mehanično-tehnične obrte in šola za delovodje za elektrotehniko na državni obrtni šoli v X. občinskem okraju na Dunaju, šole za delovodje za mehanično-tehnične obrte na nemški in na češki državni obrtni šoli v Brnu in na državni obrtni šoli v Belskem;

9. glede mizarskega obrta: strokovna šola za lesno rezbarstvo in strokovna šola za dekorativno arhitekturo na umetno-obrtni šoli v Pragi,

oddelek za mizarstvo na državni obrtni šoli v Salzburgu, strokovna šola za stavbinsko mizarstvo in oddelek za mizarstvo na državni obrtni šoli v Gradcu, oddelek za mizarstvo na državni obrtni šoli v Trstu, oddelek za mizarstvo na državni obrtni šoli v Innsbrucku, šola za delovodje za mehanično-tehnične obrte na državni obrtni šoli v Belskem, oddelek za mizarstvo na državni obrtni šoli v Levovu, strokovna šola za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na državni obrtni šoli v Črnovicah, oddelki za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Bergreichensteinu, na umetno-obrtni strokovni šoli v Boznu, na strokovni šoli za obdelovanje lesa in železa v Brucku ob Muri, na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Chrudímu in v Cortini d'Ampezzo, oddelek za pohištveno mizarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Ebenseeju, oddelka za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na strokovnih šolah za obdelovanje lesa v Kočevju in v Grulichu, oddelek za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa in kamenja v Halleinu, oddelek za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Hallstattu, oddelek za mizarstvo na strokovnih šolah za obdelovanje lesa v Kimpolungu in v Kolomeji, strokovna šola za mizarstvo v Königsbergu ob Egri, oddelek za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na umetno-obrtni šoli v Ljubljani, strokovna šola za mizarstvo v Marianu, oddelek za mizarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Tahovi, oddelek za pohištveno in stavbinsko mizarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Beljaku in v Valaškem Mezeriču, oddelka za mizarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Wallernu in v Zakopanih, oddelek za mizarstvo na deželni strokovni šoli za mizarstvo in strugarstvo v Stanislavu, učna delavnica za mizarstvo v Kalevaryji Zebrydowski;

10. glede pasarskega in bronarskega obrta: specialna delavnica za cizelirsko umetnost in sorodne stroke na umetno-obrtni šoli Avstrijskega muzeja za umetnost in industrijo na Dunaju, strokovna in specialna šola za umetno-obrtno obdelovanje kovin na umetno-obrtni šoli v Pragi, strokovna šola za kovinarje na državni obrtni šoli v Innsbrucku, oddelek za bižuterijo na umetno-obrtni strokovni šoli za pasarje, graverje in izdelovalce bronastega blaga v Gabloncu, oddelek za zlatarje na strokovni šoli za vdelavanje in obdelovanje dragih kamenov v Turnavi;

11. glede pletarskega obrta: vzorna delavnica za pletarstvo in vrbo-rejo na Dunaju, oddelek za pletarstvo na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani, strokovne šole za pletarstvo v Bleistadtu, Foglianu, Melniku in Žagi, učna delavnica za pletarstvo v Senftenbergu, oddelek za pletarstvo na zavodu za oskrbovanje in zaposlovanje odraslih slepcev na Češkem s sedežem v Pragi;

12. glede sobnoslikarskega obrta: specialna šola za dekorativno risanje in slikanje na umetno-obrtni šoli v Pragi, strokovna šola za dekoracijsko slikanje na državni obrtni šoli v Gradcu, strokovne šole za dekorativno slikanje na državni obrtni šoli v Trstu, oddelek za dekoracijsko slikanje na državni obrtni šoli v Levovu, oddelek za dekorativno slikanje na državni obrtni šoli v Krakovu, oddelek za dekorativno slikanje splošne smeri na strokovni šoli za lončarsko industrijo in sorodne obrte v čeških Toplicah;

13. glede sodarskega obrta; oddelek za sodarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Bergreichensteinu;

14. glede steklarskega obrta: strokovni šoli za steklarsko industrijo v Haidi in v Steinschönauu;

15. glede strojarskega in irharskega obrta: strokovni tečaj na učnem in preizkusnem zavodu za usnjarsko industrijo na Dunaju;

16. glede strugarskega obrta: oddelek za strugarstvo na državni obrtni šoli v Salzburgu, oddelki za strugarstvo na državnih obrtnih šolah v Gradcu, Trstu, Innsbrucku in Levovu, oddelek za strugarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Bergreichensteinu, oddelek za strugarstvo na umetno-obrtni strokovni šoli v Boznu, oddelek za strugarstvo na strokovni šoli za obdelovanje lesa in železa v Brucku ob Muri, oddelki za strugarstvo na strokovnih šolah za obdelovanje lesa v Chrudimu, Cortini d'Ampezzo, Ebenseeju in Kočevju, oddelek za strugarstvo in lesena galanterijska dela na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Grulichu, oddelek za strugarstvo in lesena galanterijska dela na strokovni šoli za obdelovanje lesa in kamenja v Halleinu, oddelka za strugarstvo na strokovnih šolah za obdelovanje lesa v Hallstattu in v Kolomeji, oddelek za strugarstvo na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani, oddelki za strugarstvo na strokovnih šolah za obdelovanje lesa v Tahovi, Beljaku, Valaškem Mezeriču, Wallernu in Zakopanih, oddelek za strugarstvo na deželni strokovni šoli za mizarstvo in strugarstvo v Stanislavu, zasebna strokovna šola za strugarstvo v Malborgetu;

17. glede ščetarskega obrta: oddelek za ščetarstvo na zavodu za oskrbovanje in zaposlovanje odraslih slepcev na Češkem s sedežem v Pragi;

18. glede tapetniškega obrta: strokovna šola za dekorativno arhitekturo na umetno-obrtni šoli v Pragi;

19. glede urarskega obrta: strokovna šola za urarsko industrijo v Karlstinu;

20. glede zlatarskega, srebrarskega in dragotinarskega obrta: specialna delavnica za cizelirsko umetnost in sorodne stroke na umetno-obrtni šoli Avstrijskega muzeja za umetnost in industrijo na Dunaju, strokovna in specialna šola za umetno-obrtno obdelovanje kovin na umetno-obrtni šoli v Pragi, strokovna šola za kovinarje na državni obrtni šoli v Innsbrucku, oddelek za bižuterijo na umetno-obrtni strokovni šoli za pasarje, graverje in izdelovalce bronastega blaga v Gabloncu, oddelek za zlatarje na strokovni šoli za vdelavanje in obdelovanje dragih kamenov v Turnavi;

21. glede zlatoveznega, srebroveznega in biseroveznega obrta: specialna šola za umetno vezenje na umetno-obrtni šoli v Pragi; šola za umetno vezenje na Dunaju, strokovne šole za umetno vezenje na državnih obrtnih šolah v Gradcu, Trstu in Levovu, oddelek za ženska ročna dela na državni obrtni šoli v Salzburgu, oddelek za umetno vezenje na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani;

22/a. glede graverskega obrta: oddelek za orožarske graverje na strokovni šoli za puškarsko industrijo v Borovljah;

22/b. glede kamenograverskega in steklograverskega obrta: oddelek za graviranje dragih kamenov na strokovni šoli za vdelavanje in obdelovanje dragih kamenov v Turnavi;

22/c. glede steklograverskega obrta: strokovni šoli za steklarsko industrijo v Haidi in Steinschönauu;

22/d. glede graverskega in emajlerskega obrta: strokovna in specialna šola za umetno-obrtno obdelovanje kovin na umetno-obrtni šoli v Pragi, strokovna šola za kovinarsko industrijo v Nixdorfu, oddelek za graviranje kovin in cizeliranje na umetno-obrtni strokovni šoli za pasarje, graverje in izdelovalce bronastega blaga v Gabloncu;

22/c. glede kamenoreznega, metalografskega in kovinoreznega obrta: strokovna šola za kovinarsko industrijo v Nixdorfu, oddelek za graviranje kovin in cizeliranje na umetno-obrtni strokovni šoli za pasarje, graverje in izdelovalce bronastega blaga v Gabloncu, oddelek za orožarske graverje na strokovni šoli za mizarsko industrijo v Borovljah.

b) Dopusčeni obrti. Nastopni obrti potrebujejo po § 15. „Obrtnega reda“ koncesije:

1. Vsi obrti, katerih delo je mehanično ali kemijsko razmnoževanje književnih ali umetniških proizvodov ali trženje z njimi. Semkaj se štejejo: tiskarne, zvršujočo knjige, medoreze, jekloreze, lesoreze, kamenoreze in kamenopise in podobne stvari; poleg tega stiskalnice na stopalo, dalje knjiigarne, tudi starinarske, trgovine z umetninami in trgovine z muzikalijami;

2. podjetja posojilnih zavodov za navedene proizvode in podjetja čitalnic;

3. podjetja za občasno prevažanje ljudi;

4. obrti onih, ki imajo na javnih krajih vozila za splošno porabo, ali ki ponujajo osebno svojo službo (kakor sli ali potje, nosilci i. t. d.);

5. obrt ladjarjev po notranjih rekah;

6. obrt stavbinskih, kladeznih, zidarskih, kamenarskih in tesarskih mojstrov;

7. obrt dimnikarjev;

8. obrt trebilcev po kanalih;

9. obrt konjedercev;

10. izdelovanje in prodajanje orožja in streliva;

11. izdelovanje in prodajanje ognjarskih tvarin in izdelkov kakor tudi vsakovrstnih razstrelnih stvari;

12. obrt starinarjev;

13. obrt posojevalcev na zastavila;

14. izdelovanje strupov in prirejanje tvarin in izdelkov za zdravniško rabo; takisto prodajanje teh stvari, kolikor ni pridržano zgolj lekarjem; potem izdelovanje in prodajanje umetnih rudninskih vodá;

15. obrt gostilnic in pivnic; obenem točenje in nadrobno prodajanje žganih opojnih pijač, kar ustanavlja poseben zakon (z dne 23. junija 1881. leta, drž. zak. šte. 62.);

16. obrtovno izdelovanje, prodajanje in točenje umetnih vin in polvin (zakon z dne 21. junija 1880. leta, drž. zak. štev. 120. In ministrski ukaz z dne 16. septembra 1880. leta, drž. zak. štev. 121.);

17. polaganje vodovodnih cevi, urejanje svečave in dovajanje vode;

18. izdelovanje in popravljanje parnih kotlov;

19. izdelovanje igralnih kart;

20. izvrševanje podkovstva;

21. obrt pokončevanja podgan, miši, kvarnega mrčesa i. t. d. s strupovitimi stvarmi;

22. obrtovna naprava za narejanje in dovajanje elektrike;

23. pozvedna pisarna, kjer se dajo pojasnila o kreditnih razmerah posameznih firm;

24. trženje z zdravilnimi zelišči.

Kako se dokaže sposobnost za dopuščene obrte, navedene pri točkah 1, 2, 5, 7, 8, 10, 14, 17, 18, 20 in 21, to določuje ministrski ukaz z dne 17. septembra 1883. leta, drž. zak. štev. 151.

Posebne predpise za obrte gostilnic in pivnic kakor tudi za tiskarske obrte glej, kolikor jih nismo že navedli v tej knjigi, v „Obrtnem redu“ § 16—21.

VII. Naslovi.

Njega Veličanstvu cesarju avstrijskemu.

Nagovor: Vaše cesarsko in kraljevsko apostolsko Veličanstvo! Pre-milostivi cesar in gospod! **V listu:** Vaše cesarsko Veličanstvo. **Podpis:** Preposlušni (prezvesto vdani). **Naslov:** Njega cesarskemu in kraljevskemu apostolskemu Veličanstvu cesarju avstrijskemu, kralju ogrskemu in češkemu i. t. d.

Nadvojvodam in nadvojvodinjam avstrijskim.

Nagovor: Vaša cesarska Visokost! Presvetli gospod nadvojvoda! Presvetla gospa nadvojvodinja!*) **V listu:** Vaša cesarska Visokost. **Podpis:** Preponižni (preponižno podpisani). **Naslov:** Njega cesarski Visokosti, presvetlemu gospodu nadvojvodi N. N., kraljevskemu princu ogrskemu in češkemu i. t. d. (Nje cesarski Visokosti, presvetli gospe nadvojvodinji N. N., kraljevski princesi ogrski in češki i. t. d.)

Kardinalu, ki je obenem knez nadškof.

Nagovor: Vaša Eminenca! Visokočastiti gospod knez nadškof! **V listu:** Vaša Eminenca. **Podpis:** Z najodličnejšim spoštovanjem podpisani. **Naslov:** Njega Eminenci, visokočastitemu gospodu kardinalu N. N. (nato vsi drugi njega naslovi), knezu nadškofu —skemu.

*) Gospem iz vladajočih rodbin se daje naslov gospa, dasitudi niso omožene.

Knezu nadškofu.

Nagovor: Vaša knežja Milost! Visokočastiti gospod knez nadškof!
V listu: Vaša knežja Milost. **Podpis:** S preglobokim spoštovanjem podpisani. **Naslov:** Njega knežji Milosti, visokočastitemu gospodu N. N. (tukaj se napišejo drugi naslovi), knezu nadškofu —skemu.

Knezu škofu in sploh škofu.

Nagovor: Vaša knezoškofovka (škofovka) Milost! Visokočastiti gospod knez in škof (škof)! **V listu:** Vaša knezoškofovka (škofovka) Milost. **Podpis:** Najposlušnejši sin (najponižnejši). **Naslov:** Njega knezoškofovski (škofovski) Milosti, visokočastitemu gospodu N. N. (tukaj se napišejo drugi naslovi), knezu škofu (škofu) —skemu.

Knezom in kneginjam.

Nagovor: Vaša Svetlost! Milostivi knez in gospod! (Vaša Svetlost! Milostiva gospa kneginja!) **V listu:** Vaša Svetlost. **Podpis:** Najponižnejši sluga (najponižneje podpisani). **Naslov:** Njega (Nje) Svetlosti, gospodu (gospe) N. N., knezu (kneginji);**) nato se zapišejo drugi naslovi ali pa: i. t. d., i. t. d.

Grofom in groficam.

Nagovor: Visokorodni gospod grof! (Visokorodna gospa grofica!) Milostivi gospod grof! (Milostiva gospa grofica!) **V listu:** Vaše Visokorodje. (Visokorodni gospod; visokorodna gospa). **Podpis:** Prevdani (preponižni, preposlušni). **Naslov:** Visokorodni gospod grof N. N. (Visokorodna gospa grofica N. N.) i. t. d.

Baronom in baronicam.

Nagovor: Preblagorodni gospod baron! (Preblagorodna gospa baronica!) **V listu:** Vaše Preblagorodje (Vaša Milost), **Podpis:** Prevdani (preponižni, preposlušni). **Naslov:** Preblagorodni gospod baron N. N. (Preblagorodna gospa baronica N. N.) i. t. d.

Vitezom in plemičem, visokim uradnikom in častnikom.

Nagovor: Preblagorodni gospod! **V listu:** Vi, preblagorodni gospod. **Podpis:** Prevdani (preponižni, preposlušni). **Naslov:** Preblagorodni gospod N. N., vitez N. N. (Preblagorodni gospod N. N. i. t. d.)

Drugim osebam posvetnega stanu.

Nagovor: Blagorodni gospod! Visokocenjeni gospod! Častiti gospod! **V listu:** Vi, blagorodni (visokocenjeni, častiti) gospod. **Podpis:** vdani (ponižni). **Naslov:** Blagorodni (visokocenjeni, častiti) gospod N. N.; nato urad, stan, delo i. t. d.

Duhovnikom.

Duhovnike sploh nagovarjamo: Častiti gospod! Prečastiti gospod! Visokočastiti gospod! Torej: **Nagovor:** Prečastiti gospod! kanonik dekan, župnik! **Naslov:** Prečastiti gospod N. N., kanonik (dekan, župnik) v N.

**) Vladajočim knezom se dodaja beseda vladajoč, torej: vladajočemu knezu i. t. d.

V vlogah.

V vlogah nam rabijo tile naslovi: Visoko c. kr. ministrstvo! Visoka poslanska (gosposka) zbornica državnega zbora! Visoko c. kr. namestništvo! Visoka c. kr. deželna vlada! Visoki c. kr. deželni šolski svet! Veleslavni deželni odbor! Preslavni deželni zbor! Visokočastni ordinarijat! Visokočastiti župni urad! Slavno c. kr. okrajno glavarstvo! Slavna c. kr. okrajna sodnija! Slavni c. kr. okrajni šolski svet! Slavni mestni magistrat! Slavno županstvo! Slavna trgovinska in obrtna zbornica! Slavni krajni šolski svet! Slavno ravnateljstvo! Slavno vodstvo!*)

V mestih s samosvojim statutom imajo občinski uradi po slovenskih deželah nastopne naslove: Magistrat v Celovcu, Gorici, Ljubljani, Trstu; mestni urad v Celju; mestni svet v Mariboru.

*) Ako se nazivek slavni sploh rabi za urade, zastope i t. d., se vendar ne sme dajati uradnikom, ki služijo pri njih. Torej pač: Slavno ravnateljstvo! — ne pa: Slavni ravnatelj! temveč: Visokocenjeni (blagorodni, i. t. d.) gospod ravnatelj!

Krain

Bayern

Der unterzeichnete Absender, wohnhaft zu
L'expéditeur soussigné, domicilié à

versendet mit der Post
déclare envoyer par la poste

Laibach

Herrn Leopold Auer

in A

die nachstehend näher bezeichneten Waren etc.: — les marchandises etc.: ci-après détaillées:

Zahl, Art der Verpackung und Bezeichnung der Sendungen Nombre, nature de l'em- ballage et signature des envois	Bruttogewicht jeder Sendung Poids brut des envois		Gesamt- wert Valeur totale	Genaue Bezeichnung des Inhaltes jeder Sendung Contenu détaillé des envois	Nettogewicht jeder Waren- gattung Poids net par espèce des marchandises		Wert jeder Waren- gattung Valeur par espèce des marchan- dises	Bemerkungen Observations
	kg	g			kg	g		
1 Kiste F. R.	25	—	200 K	Holzwaren mit fein eingelegter Arbeit	20	—	—	Nr. 581*
Ort Lieu	Laibach,		den le	5. Juli	190 4	Name des Absenders Nom de l'expéditeur		F. Rogina.

* Številke statističnega zapisnika o blagu za izvoz se pozvedajo pri poštnem uradu.

(Duplikat für statistische Zwecke)
über nachstehende mit der Post versendete Waren.

Bayern.

Name des Austrittsseehafens:

Zoll-Declaration

(Duplikat für statistische Zwecke)

über nachstehende mit der Post versendete Waren.

An Herrn Leopold Auer in München, Maximilianstrasse 5.

An- zahl	Gattung und Bezeich- nung	Genaue Bezeichnung des Inhaltes der Sendung			Gesamt- wert		Gewicht		Stück- zahl	Bemerkung		
		Warenbenennung			statistische Ausfüh- rungs- Nummer	K	h	Brutto kg g			Netto kg g	
der Kollie												
1	Kiste F. R.	Holzwaren mit fein eingelegter Arbeit			581	200	—	25	—	20	—	

Empfangschein - Prejemnica.

über eine Einlage von { 17 K 50 h } d. i.
o vlogu od { } t. j.

Kronen {
kron }

sedemnajst 50

auf das Checkkonto bei dem
k. k. Postsparkassenamte in Wien, Nr.

na čekovni račun
pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu na Dunaju, št.

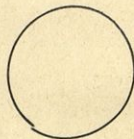
823.478

Kontoinhaber: — Imetnik računa:

D. HRIBAR

tiskarna-knjigarna,
LJUBLJANA

Unterschrift des Postbeamten:
Podpis poštnega uradnika:

Erlagschein - Položnica

über eine Einlage von { K 17 h 50
o vlogu od { }

geleistet durch { Franc Ješovnik
vplačanem od { }

lgouee

wohnhaft in { Bohinju
stanujočem v { }

auf das Checkkonto bei dem k. k. Postsparkassen-
amte in Wien, Nr.

na čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem
uradu na Dunaju, št.

823.478

am { 23. decembra 1904
dné { }

Poststempel:
Poštni pečat:

5

Buchungsschein - Vpisnica

Von der Partei auszufüllen: { Einlage { K 17 h 50
Naj popiše { Vlog {
stranka: { }

geleistet durch {
vplačati po { }

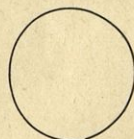
Franc Ješovnik, lgouee.

Konto-Nr. { 823.478
Račun št. { }

Im Postsparkassenamte
V poštno-hranilničnem uradu

gebucht {
vpisal { }

Poststempel:
Poštni pečat:

5

Diese Scheine sind durch den Postbeamten abzutrennen und mit der Tagesrechnung an das
k. k. Postsparkassenamt einzusenden
Te listke naj poštni uradnik oddeli in pošlje z dnevnim računom c. kr. poštno-hranilničnemu uradu.

Einlass

Empfangsschein-Preisnummer

hier eine Briefe
einen an
postale Briefe
zustellen
wird
auf dem Brief
an einen
an einen

über eine Einlage von 100
in Höhe von 100

Kosten
von 100

100

auf das Einkommen bei dem
K. K. Postamt in Wien

823.478

als Beweis
dass die post. Einlage in Höhe von 100
Kontenbuch - Einlage von 100

D. HRIBAR

St. Karins-Kirgarns

LJUBLJANA

an
die

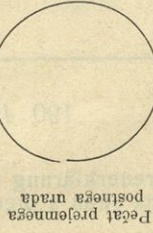
Postamt
Lokal

Unterstützung des Postamts
postale Einlage von 100

Abchnitt. - Odresek.

Kann vom Empfänger abgetrennt werden.
(Sine prejemnik odrezati.)
Stempel des Eingabepostamtes

Zugewandener Betrag
Nakazani znesek

11 K 60 h

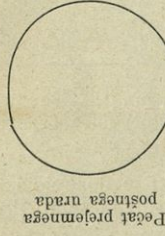
Name, Wohnort und Wohnung des Empfängers der Nachnahmeleistung
Ime, bivališče in stanovanje prejemnika povzete po siljativu

Juan Kramer,
čevljar,
Gubjana,
Breg 3.

Abchnitt. - Odresek.

Kann vom Empfänger abgetrennt werden.
(Sine prejemnik odrezati.)

Stempel des Aufgabepostamtes

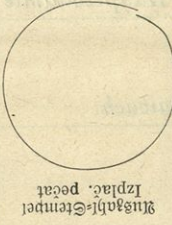
Name, Wohnort und Wohnung des Absenders
Pošiljalčevo ime, bivališče in stanovanje

Andrej Lima
u Kramniku.

Nachnahmebetrag
Znesek povzeta

11 K 60 h

Postnummer
Poštornik

Zugewandener Betrag
St. dnevnega računa

Stempel des Eingabepostamtes
Pečat prejemnega poštnega urada

Nachnahme-Postanweisung auf
Povzetna poštna nakaznica na

in Worten — z besedami

11 K 60 h

11 — Za

Gospod

Andrej Lima

Kramniku

in v (na)

Straße, Haus Nr. }
Ulica, hišna št. }

Legte Post und Land }
Zadnja pošta in dežela }

Postbormerk
Poštni zaznamek

Nachnahme Nr.
Prejemne knjige št.

Eingabungsstag
Dan vplačila

Unterschrift des
Postbeamten
Podpis poštnega
uradnika

12 h

Postbegleitadresse.
Poštna spremnica.

10 h

Gattung und Inhalt
Vrsta in vsebina

Paket s čevlji

Auflage
Wertangabe
Naznačena
vrednost
Nachnahme
Povzetej

11 — Za

Gospod Juan Kramer

čevljar

Gubjana

Breg št. 3.

in v (na)

Straße, Haus Nr. }
Ulica, hišna št. }

Legte Post und Land
Zadnja pošta in dežela }

Gewicht
Teža

1 kg. 1 gr.
1 kg. 1 gr.

Postbormerk.
Poštno-prevodni zaznamek.

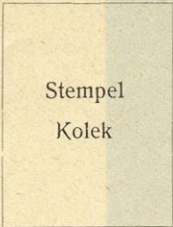
Nachnahme
Postvzetej
K h
Porto
K
Postbormerk
Postbormerk
K h
Summe
Svota
K h

Raum zum Aufkleben
der Stationsmarken.
Prostor, kamor se
prilepljajo znamke.

Auszug aus der Waren-Erklärung, aus dem Begleitscheine oder Magazinsbuche*)											
Fort- laufende		Name und Wohnort des		Der Waren							Bemerkungen aa) über die Art des angelegten Verschlusses; bb) über welches Grenzamt der Eintritt erfolgte; cc) über die weitere Bestimmung der Sendung u. s. w.
				Verpackung			Menge			Benennung nach dem Zolltarife	
		Versenders	Empfängers	Anzahl	Gattung	Zeichen und Nummern	Sporko	netto	Stück- zahl, Kubit- meter Tonnen- Trag- fähigkeit		
der Kollien										Kilogramm	
Zahl	lit.			4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.		2.	3.								
		Georg Just aus München.	Karl Gradišnik in Laibach.	1	Kiste	△ 214	244			Grobe Messer zum gewerb- lichen Gebrauche T.-Nr. 224 bis 269	Über Passau
				1	Kiste	R 22	165			Holzware, feine	zur Eingangsverzollung
				1	Kiste	G. J 206	220			Pelzwerk, konfektioniert aus feinen Fellen	bei dem k. k. Hauptzollamte
				3			629				in Laibach.
		Sage 3 Kollien, Sporko sechshundertzwanzig neun					Kilo.				

Laibach, am 25. September 1904

* Zgled carinske deklaracije o blagu, ki je dospelo iz inozemstva. Na prvi strani, tukaj ne natisnjeni, je zapisano: „**Warenerklärung des . . . zur Eingangsverzollung.**“ Na tem listu je natisnjena samo druga stran, ki jo mora izpolniti prejemnik, odnosno pošiljatelj; tretja stran s predali 12–26 pa rabi samo opomnjam carinskega urada.

Frachtbrief. Vozni list.

An²
Prejmi² } *Gospod Peter Omejec*

in v	Ramniku
Bestimmungs-Station ³⁾ Postaja namembe ³⁾	Ramnik
der	Eisenbahn Zugspitze

Etwa beantragter
Transportweg
Anzuwendende Tarife.
Pot prevoza, ki bi se
morda predlagala.
Tarife, kijih je uporabljati.

- 2) Name und genaue Adresse des Empfängers (Stadt, Bezirk, Strasse, Hausnummer).
- 2) Ime in natančna adresa prejemnika (mesto, okraj, cesta, hišna številka).
- 3) Genaue Angabe der Eisenbahn-Bestimmungs-Stationen, auf welcher das Gut abgeliefert werden soll.
- 3) Natančna povedba železnične namembne postaje, na kateri je izročiti blago.

Sie empfangen die nachstehend verzeichneten Güter auf Grund der Bestimmungen des Betriebs-Reglements und der Tarife, welche für diese Sendung in Anwendung kommen.

Tu spodaj zaznamovano blago prejmete na podstavi določil obratnega pravilnika in tarif, ki veljajo za to pošiljko.

[illegible]

Deklariertes Interesse an der Lieferung izjavljena korist na izročbi	{ in Buch- { staben { <i>2)</i> { v črkah	<i>stirideset kron</i>
---	--	------------------------

Beahtage Duplikat, Aufnahmsschein, Quittungsbuch 4) Predlagam Duplikat vzprejennico, knjigo pobotnico 4) 4) Das nicht Beahtagte ist durchzu- streichen. 4) Kar se ne predlaga, je prečrtati.	Erklärung wegen der etwaigen zoll- und steuerämtl. oder polizeil. Behandlung; Bezeichnung der betreffenden Documente und Beilagen incl. Bleiverschlüsse. Sonstige gesetzlich oder reglementarisch zulässige Erklärungen. Izrecilo zastran kakega carinskouradnega in davčnouradnega ali policijskega postopanja; oznamenilo dotičnih listin in prilog, vstevši svinčene zapore. Druqa po zakonu ali pravilniku dopustna izrecila.
---	---

Stempel über Erteilung einer Auf-
nahmescheinigung.
Kolek o dodelitvi potrdila o sprejemu.

Stempel der **Versandt**-Station **Wäge**-Stempel Stempel der **Bestimmungs**-Station.
 Pečat **odpošiljalne** postaje. **Tehtnični** pečat Pečat **namembne** postaje.

Abgabs-Nummer (der Bestimmungsstation)	Frankatur-Vermerk des Absenders	3)	franka
Predajna številka (namembne postaje)	Placilni zabeležek pošiljačev		

Nachnahme Povzetje	Baar-Vorschuss predplač. v gotovini	in Buchstab. v črkan	4)				
	nach Eingang po dohodu		5)	<i>Stirideset Kran</i>			
	Einzelnachweis obiger Nachnahme	6)					
	Posamezni izkaz zgoranjega povzetka						
				Kronen kron	Heller vin.		
				110	—		

Frankiert Plačano		Rechnung — Račun	Abgerundetes Gewicht Kilogramm	Tarif- Klasse	Frachtsatz für 100 Kilgr. Vozninski postavek za 100 kilogr.	Zu erheben Pobratije		
Kronen kron	Heller vin.		Zaokrožena teža kilogramov	Tarifni razred		Kronen kron	Heller vin.	
		Nachnahme Povzetek	Baar-Vorschuss predplačilo v gotovini					
		Provision Provizija	nach Eingang po dohodu					
		Fracht bis Voznina do						
		Frachtzuschlag für Interessendeklaration Priklada k voznini za izjavo koristi						
		Aufnahmebescheinigungs- und Stempelgebühr Pristojbina za sprejemno potrdilo in kolek						
		Ablegegebühr Razkladnina						
		Wägegeld Tehtalnina						
		Fracht bis Voznina do						
		Frachtzuschlag für Interessendeklaration Priklada k voznini za izjavo koristi						
		Fracht bis Voznina do						
		Frachtzuschlag für Interessendeklaration Priklada k voznini za izjavo koristi						

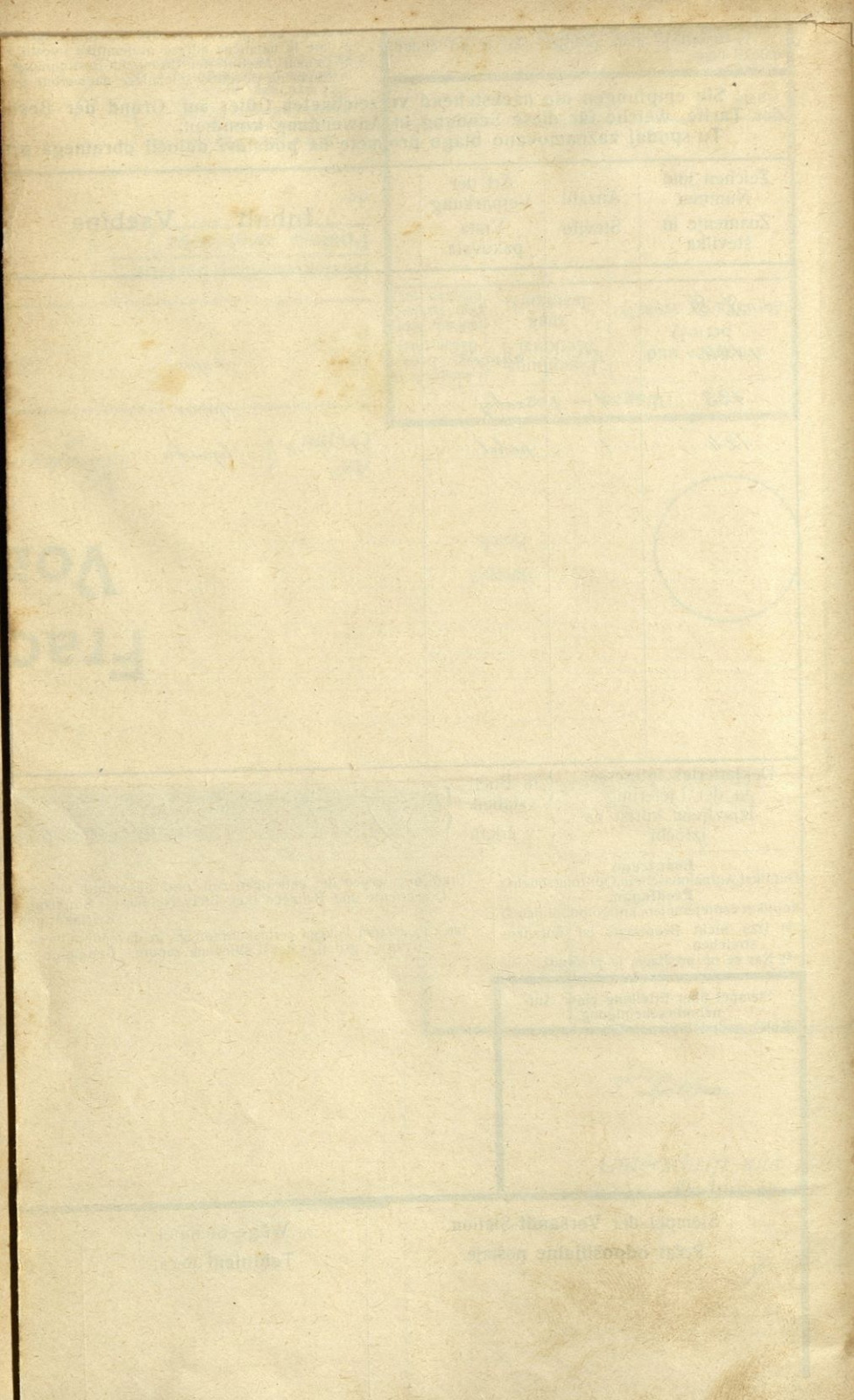
V. Guljani, den 21. augusta 1904.
dné

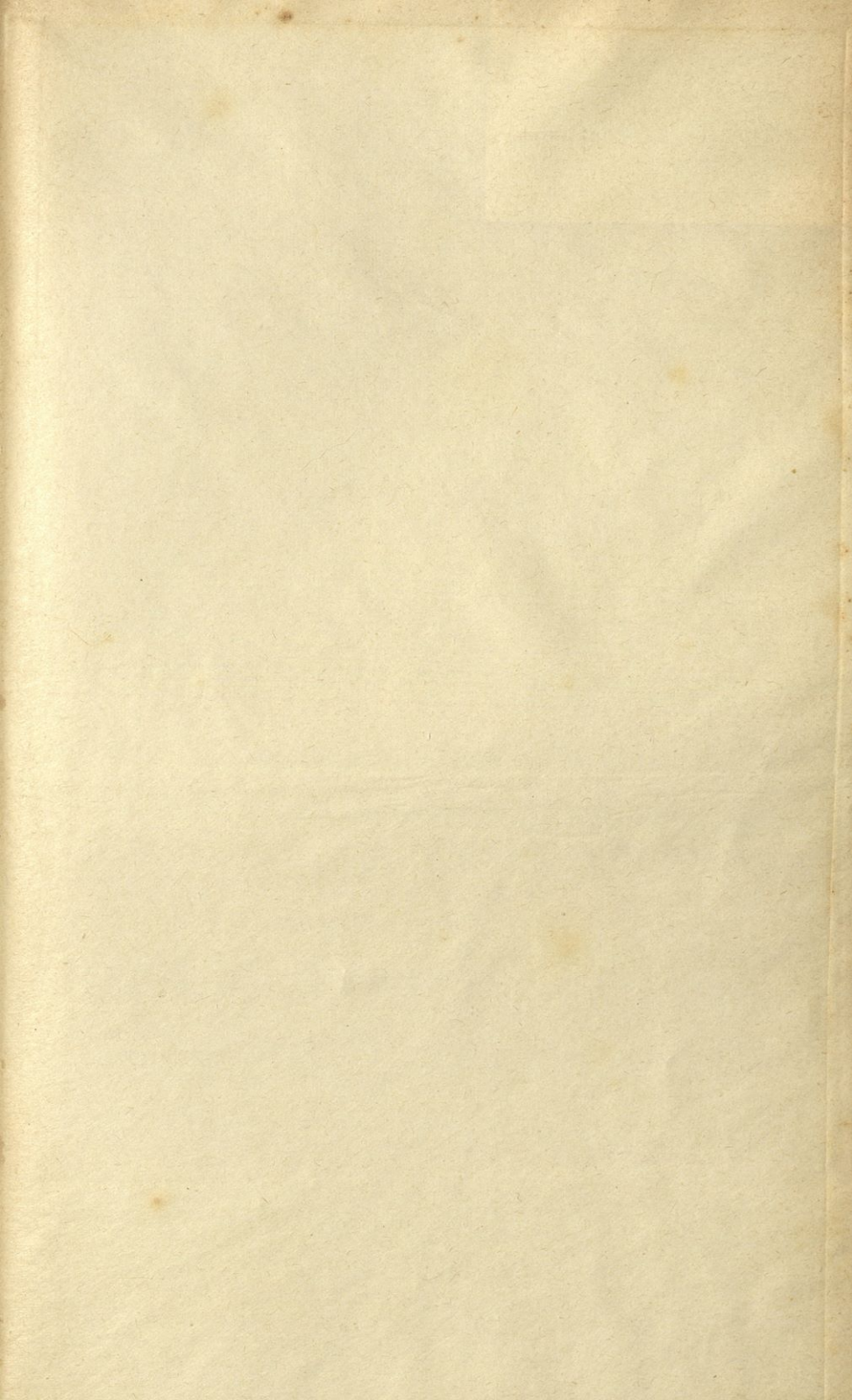
Unterschrift und Adresse des Absenders:
Podpis in adresa pošiljača:

J. Gradišnik.

Allgemeine Bemerkungen :
Die stark umrahmten Theile des Formulares sind durch die Eisenbahn, die übrigen vom Absender auszufüllen.
(Siehe jedoch Anmerkung 1.)
Die Übergangs-Stempel sind der Reihenfolge nach auf der Rückseite dieser Hälfte des Frachtbriefes aufzudrücken.

Splošne opomnje:
 Debelo obrobljene dele obrazca
 izpolni železnica, druge pa pošiljač.
 (Vendar glej opomnjo 1.)
 Prehodne pečate je udarjati po vrsti
 na zadnjo stran te polovice voznega
 lista.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000510902

